

SAN MATEO

*Dios wãúh, Jesucristo, ã n#owãji ï wãtna
(Lc 3.23-38)*

¹ Weém, Mateo, ded pah Jesucristo ã jumatjidih wã daácna caá. Jesucristo ã n#owãji ï wãtnadih wã jwíih naóhbirna caá. Æ n#oji jon jãtih bóo David wüt jumni ãt jum#p wüt jï. Caán ã jumat pínah jãtih ã n#oji Abraham wüt jum#p ãt jum#p wüt jï.

² Abraham Isaac íp
ãt jum#p wüt jï.

Isaacboó Jacob íp
ãt jum#p wüt jï.

Jacobboó Judá ã déewãjñh
ï íp ãt jum#p wüt jï.

³ Judáboó ã weh chénewã
ït jum#p wüt jï.

Fares, Zara ït wüt jum#p wüt jï. Æ íin Tamar
mit wüt jum#p wüt jï.

Faresboó Esrom íp
ãt jum#p wüt jï.

Esromboó Aram íp
ãt jum#p wüt jï.

⁴ Aramboó Aminadab íp
ãt jum#p wüt jï.

Aminadabboó Naasón íp
ãt jum#p wüt jï.

Naasónboó Salmón íp
ãt jum#p wüt jï.

⁵ Salmónboó Booz íp

ãt jumap wut jĩ. ã íin Rahab
mit wõt jumap wut jĩ.

Boozboó Obed íip

ãt jumap wut jĩ. ã íin Rut
mit wõt jumap wut jĩ.

Obedboó Isaí íip

ãt jumap wut jĩ.

⁶ Isaíboó David íip

ãt jumap wut jĩ.

David wut jĩí judíowã

ĩ chah maáh

ãt jumap wut jĩ.

Davidboó Urías wõt jumniji áadih jwúub áa
jumat táttimah, Salomóndih

ãt weh jumap wut jĩ.*

⁷ Salomónboó Roboam íip

ãt jumap wut jĩ.

Roboamboó Abías íip

ãt jumap wut jĩ.

Abíasboó Asa íip

ãt jumap wut jĩ.

⁸ Asaboó Josafat íip

ãt jumap wut jĩ.

Josafatboó Joram íip

ãt jumap wut jĩ.

Joramboó Uzías íip

ãt jumap wut jĩ.

⁹ Uzíasboó Jotam íip

ãt jumap wut jĩ.

Jotamboó Acaz íip

ãt jumap wut jĩ.

---

* **1:6** 1Cr 2.1-15; Rt 4.18-22

Acazboó Ezequías íip
ãt jumup wut jĩ.

10 Ezequíasboó Manasés íip
ãt jumup wut jĩ.

Manasésboó Amón íip
ãt jumup wut jĩ.

Amónboó Josías íip
ãt jumup wut jĩ.

11 Josíasboó Jeconías ã déewãjĩh ï íip ãt jumup
wut jĩ.

Queét jum láa Israel baácdih moondih
míc mao yap yohnit, Babilonia baácdih
moónboó queédih ñih baácna ït ub bejep wut
jĩ.*

12 Babilonia baácna ï jubíát túttimah,
Jeconíasboó Salatieldih
ãt weh jumup wut jĩ.

Salatielboó Zorobabel íip
ãt jumup wut jĩ.

13 Zorobabelboó Abiud íip
ãt jumup wut jĩ.

Abiudboó Eliaquim íip
ãt jumup wut jĩ.

Eliaquimboó Azor íip
ãt jumup wut jĩ.

14 Azorboó Zadoc íip
ãt jumup wut jĩ.

Zadocboó Aquim íip
ãt jumup wut jĩ.

Aquimboó Éliud íip
ãt jumup wut jĩ.

---

* 1:11 2R 24.14-15; 2Cr 36.10; Jer 27.20

15 Eliudboó Eleazar íip
ãt jumup wat jĩ.

Eleazarboó Matán íip
ãt jumup wat jĩ.

Matánboó Jacob íip
ãt jumup wat jĩ.

16 Jacobboó José íip
ãt jumup wat jĩ.

Joséboó María áa
ãt jumup wat jĩ.

Maríaboó Jesús íin
mit jumup wat jĩ.

Jesúsboó Dios ã wahni Cristo ĩ niijní ãt jumup
wat jĩ.

17 Abrahamjidih jwĩ jenah jwíihichah, púú
Davidji jum láa jwĩ jenah péanachah, nihat
ĩ jaimenájh jumna, catorce poómp ĩt jumup
wat jĩ.

Davidjidih jwĩ jwúub jenah jwíihichah, púú Ba-
bilonia baácna judíowãdih ĩ ub bej láa jwĩ
jenah péanachah, nihat ĩ jaimenájh jumna,
catorce poómp ĩt jwúub jumup wat jĩ.

Babilonia baácna ĩ jubí láa jwĩ jwúub jenah
jwíihichah, púú Cristo ã cãac jum láa jwĩ
jenah péanachah, nihat ĩ jaimenájh jumna,
catorce poómp ĩt jwúub jumup wat jĩ, páant
mantih.

Jesucristo ã cãac jumat
(Lc 2.1-7)

18 Nin pah Jesucristo ãt cãac jumup wat jĩ. ã
íin Maríaboó Joséjh téihya chéonih pínah mit jumup
wat jĩ. ĩ téihya chéwat pínah játih Túini Espíritu

ã wēpatjĩh caántdih ã wudhdanachah, mit wudu jumap wut jĩ.*

19 Páant mi wudu jumachah jéihna, Joséboó yoobópdi chājni jumna, cāacwā ĩ encahjeh, caántdih yohat túut ātih chājap wut yuh jĩ.

20 Pánih jenah joí ũonit, ã oo júmuchah, Dioíh ángelboó caandíh jíghnit, “José, Davidji jumma, Túini Espírituboó ã teo wáacatjĩh María mi wudu jumna caá. Pánihna, tíccanjeh caántjĩh ma téihya chéweé.

21 Caánt newé weépdih mi túuhbipna caá. Caanjéh tigaá āih cāacwā iiguipna bejnit déejidih túi ũbni ã jumnipna caá. Páant cāacwādh dih túi ũbni pínah ã jumachah, Jesús ma wūt búudhdúp”, ángel Josédih āt niijíp wut jĩ.*

22 Jon jātih Dios naáwátdih naóh yapani nin ã daacátji pahjeh āt yapap wut jĩ:

23 “Jáap wili wébít bid jumínih newé weépdih mi túuhbipna caá. Caandíh ‘Emanuel’, ĩ ni-ijbípna caá”, āt niij daacáp tajĩ. (Is 7.14)

“Emanuel”, niijná, “Dios jwĩjeéh ã jumna caá”, niij naóhna ĩt chājap wut jĩ.

24 Dioíh ángel caandíh ã naáwát túttimah, ã niiját pahjeh José Maríadih āt téihya chéwep wut jĩ.

25 Obohjeéhtih, mi weh jumap pínah jātih, José mijeéh āt jumcap wut jĩ. Pánihna, caánt mi weép jumap túttimah, Joséboó mi wūúhdih Jesús āt wūt búudhdup wut jĩ.*

---

* 1:18 Lc 1.27   * 1:21 Lc 1.31   * 1:25 Lc 2.21

2

Yeó aáb jũúwápmant moón Jesúsdi enedih ï juyát

¹ Herodes Judea baácdih moón ï maáh jum láa, caán baácdih jumni Belén tátchidih Jesús át cãac jumap wat jĩ. ã cãac jumat táttimah, cáiwãdih bohénit yeó aáb jũúwápmant moón jũóhnit, Jerusalén tátchina ït juyáp wat jĩ.

² Pánih jainít, caanjĩh moondih nin pah ït niúj uúbh joyóp wat jĩ:

—¿Judíowã ï chah maáh pínah dedjĩh tigaá ã cãac jumat? Yeó aáb jũúwápmant jumna, chah iigní cáí ã jáap jígohochah enna, ‘Maáh ã cãac jumna caá’, jwĩ niúj jéihyep jĩ. Páant ã jígohochah enna, caandih weñedih jũóhna caá jwĩ chájap, cáiwãdih bohénit ït niijíp wat jĩ.

³ Páant, ï uúbh joyát doonádih joinít, Herodesboó búdí át jengah joyóp wat jĩ. Nihat Jerusalén tátchidih moonbát biíc yoobó búdí ït jengah joyóp wat jĩ.

⁴ Pánihna, Herodesboó sacerdotewã ï maáta, Moisés ã watatjidih bohénitdihbut át bid wáacáp wat jĩ. Páant ï míic wáac jui beedéchah ennit, queédih nin pah át niúj uúbh joyóp wat jĩ:

—¿Dedboo tigaá Cristo ã cãac jumat pínahdih Dios naáwátdih naóh yapanit ït niúj daác jĩ? át niijíp wat jĩ.

⁵ —Judea baácboó jumni Belén tátchidih Cristo ã cãac jumbipna caá. Nin pah Dios naáwátdih naóh yapani át niúj daacáp tajĩ:

⁶ ‘Judea baácboó jumni Belén tátchimant judíowãdih watni pínah ã jũóhbirna caá. Caán queédih túi en daoní ã jumbipna caá.

Pánihna, Belénboó ã cãac jamni pínah tátchi
ã jamuchah, oboh jamni tátchi nihcan caá',
ãt niíj daacáp tajĩ, (Mi 5.2)

Herodesdih ãt niijíp wut jĩ.

⁷ Páant ã niiját túttimah, cãac wihcah, yeó aáb
jũúwúpmant moondih Herodes ãt jwúub bid bojop
wut jĩ. ã pebh ã juibínachah ennit, débólih caán cúí
ã jwíih jíghatjidih queédih ãt úbh joyóp wut jĩ.
Páant ã úbh joyóchah, caán cúidih ã jwíih enatjidih
ãt naáwáp wut jĩ.

⁸ Páant ã naáwát túttimah, Belén tátchina wahna,
Herodes queédih nin pah ãt niijíp wut jĩ:

—Caandih ñi túi bidbi jwuhú. Bid jainít,
weemdih naáwádih ñi jwúub jũúwú, weembát
caandih weñedih wã bejat pínah niijná, ãt niijíp wut
yah jĩ.

⁹ Páant ã niijíchah joinít, queét ãt bejep wut jĩ.
Páant ã bejchah, yeó aáb jũúwúpmant ã jwíih enni
cúijeh muntih queédih ãt jwúub waáwáp wut jĩ.
Pánihna, wébít ã jamni m̄ cháh pohba caán cúí ãt
chãwáp wut jĩ.

¹⁰ Páant ã chãwáchah ennit, bádí ãt weñep wut jĩ.

¹¹ Pánihna, wébít ã jamni m̄díh waád juibínit,
caandih beh wili biícdih ãt enep wut jĩ. Pánih ennit,
wébít dih wēina, bódicha ãt caj yoh ñajap wut jĩ. Pánih
wēi péanit, ã úb jũóhni paihnadih wātnit, bádí jíib
jamni oro, túi chej jamni cáwat pínah, mirra wūt
jamni chej jamnidihbāt caandih ãt wūhap wut jĩ.

¹² Caandih wūh péanit, ũwudih ãt bejep wut jĩ.
Pánih ũonit, ã oo júm̄chah, Dios queédih nin pah
ãt niíj naáwáp wut jĩ: “Herodes pebhboó ñi jwúub
bejca bojoó”, ãt niijíp wut jĩ. Páant ã niijíchah

joinítji jáanit, ñih baácna jwúub bejna, biíh namáboó ït bejep wut jĩ.

Joséwã Jesúsdiñ Egipto baácboó ï ñumah jwei béjat

¹³ Páant ï jwúub bejat túttimah, José jwuh ã jwúub oo júmuchah, Dioíh ángel caandíhbut nin pah ãt níj naáwáp wut jĩ: “Ma jáa bojoó. Bainídih ï mawat pínah niijná, Herodes ãih soldadowãdih wahna caá ã chãjap. Pánihna, bainídih, ã índihbut Egipto baácboó waícanjeh ma ñumah jwei béjeé. Caanná wã niiját pah bóo ñi jam jwuhúú”, ángel Josédih ãt niijíp wut jĩ.

¹⁴ Páant ã niijíchah joinít, cheijeh jáanit, Egipto baácna bainídih ã íin bícdih José ãt ñumah jwei béjep wut jĩ.

¹⁵ Caán Egipto baácna juibínit, Herodes ã báadh jwuhat pah bóo caánboó ït jam jwuhup wut jĩ. Páant Jesús ã yapachah, Dios naáwát dih naóh yapani nin ã daacátji pah ãt yapap wut jĩ: “ ‘Egipto baácboó jamni wã wáúhdih wã bid boj bipna caá’, Dios ã niijíp be”, ãt níj daacáp tajĩ.*

Herodes neoná weépdih ã mawat túttat

¹⁶ Cúiwãdih bohénit biíh namáboó ï jwúub bejat doonádih joinít, Herodesboó búdí ãt íjip wut jĩ. Pánih íjnit, Belén tútchidih moón neoná weépdih, caán tútchi jwéjdih moondíhbut ãt mawat túttap wut jĩ. Cúiwãdih bohénit débólih caán cúí ã jwíh jígohatjidih ï naáwáchah joiníji Herodes ã mawíhniboó chéne jópchi dée ã bíbohatdih ãt jéihyep wut jĩ. Pánih jéihna, chéne jópchi ñamp bíbohnit nihat neoná weépdih ãt mao yohat túttap wut jĩ.

---

* **2:15** Os 11.1

17 Páant ã mawat túutuchah, Dios naáwátdih naóh yapani Jeremías ã daacátji pah át yapap wut jĩ.

18 “Ramá wūt jumni tútchidih moón búdei ñaacátdih ï joiná caá. Búdei jĩgahnit, ï ñaac jumhát búdei ã yáana caá. Raquel mi jumená yaádh, judíowã ï weha mána yaádh, ï wehdih ï mao yohochah ennit, búdei ï ñaac jüiná caá. ï weh ï wihcatdih enna, ï jĩgahat ã yaicán níit”, át níij daacáp tajĩ. *(Jer 31.15)*

Joséwã Egipto baácmant ï jwúub jüúwát

19 Herodes ã wunat túttimah, Joséwã Egipto baácboó páantjeh ït jum jwuhap wut jĩ. Pánih jumnit, bíic chei José ã oo júmuchah, Dioíh ángel caandíh jígoñnit, nin pah át jwúub níij naáwáp wut jĩ:

20 “Wébitdih mawíhñitji maátaboó ï wun beedáh bejep be. Pánihna, caandíh ã ínjíh Israel baácboó ma numah jwúub bejeé, páant muntih”, át níijíp wut jĩ.

21 Páant ã níiját túttimah, jáanit, wébitdih ã ín bíicdih Israel baácboó át numah jwúub bejep wut yah jĩ.

22 Obohjeéhtih, Herodes ã buudát túttimah, ã wúuh Arquelaoboó Judea baácđih moondíh át jwúub túut núum maáh waadáp wut jĩ. Páant ã jummat doonáđih joinít, José caanná ã jwúub bejat pínahđih át úum jenah joyóp wut jĩ. Pánih úum jenah joinít, ã jwúub oo júmuchah, Dios caandíh Judea baácboó át chāwát túutcap wut jĩ. Páant ã chāwát túutcah joinít, Judea baácđih yap bejnit, púú Galilea baácna ït jumbinap wut jĩ.

²³ Pánihna, caanná j̄uibínitji, Nazaret w̄ut j̄umni tútchiboó ãt j̄um̄ap w̄ut j̄ĩ. Caanná ã j̄um̄uchah, Dios naáwát dih naóh yapanit ã daacátji pah Jesús ãt j̄um̄ap w̄ut j̄ĩ. “ ‘Nazaret tútchidih bóo caá’, cãacwã Dios ã wahnidih ã niijbípna caá”, ãt niij daacáp tajĩ.*

3

Juan Daabáni cãacwãdih ã bohéat

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9,15-17; Jn 1.19-28)

¹ Dawá jópchi túttimah, Juan Daabáni cãacwãdih daabána ãt chãjap w̄ut j̄ĩ. Judea baác dih m̄uú wihcapboó ã pebhna j̄uibínit dih Dios naáwát dih ãt bohé jwíhip w̄ut j̄ĩ.

² Nin pah queéd dih ãt niij naáwáp w̄ut j̄ĩ: “ ãÑi yéej chãjat dih cádahnit, túiniboodih ñi túut n̄ūm̄ú! Nihat baác dih moondih Dios ã maáh j̄umat dih ã júutat pínah bahnijeh ã j̄udhna caá”, ãt niijíp w̄ut j̄ĩ.*

³ Jon jãt ih Dios naáwát dih naóh yapani Isaíasboó Juan ã bohéat pínah dih nin pah ãt niij daacáp tajĩ: “M̄uú wihcapboó nin pah ã niij ñaác bohé bípna caá: ‘Jwĩ Maáh ã j̄úúwát pínah jãt ih ñi yéej chãjat dih cádahnit, túiniboodih túut n̄ūm̄nít, caandih ñi túi páñaá’, ã niijbípna caá”, Isaías ãt niij daacáp tajĩ. *(Is 40.3)*

⁴ Juanih yégueh chóo camello w̄ut j̄umni n̄ūñáp yoócjĩh nóomnit, ã yacni chóo w̄ut j̄ĩ. ãih j̄uyáát tōp momo jiwí chóo tōp w̄ut j̄ĩ. W̄uác joowãdih jeémpnit, belo macdihbut ãpĩ déebep w̄ut j̄ĩ.*

* **2:23** Mr 1.24; Lc 2.39; Jn 1.45   * **3:2** Mt 4.17; Mr 1.15   * **3:4** 2R 1.8

⁵ Jerusalén tátchimant, nihat Judea baácmant, Jordán məj jwěejmantbət dawá caandih joyódih ĩpĩ jəibínap wət jĩ.

⁶ Pánih jəibínit, ă bohénachah joinít, ĩ yéej chăjatdih Diosdih ĩpĩ naáwáp wət jĩ. Páant ĩ naáwáchah joinít, Jordán məjboó Juan queédih ăt daabánap wət jĩ.

⁷ Dawá fariseowă, saduceowăbət daabáát tătudih ĩ jəibínachah ennit, Juan queédih nin pah ăt jíponih niijíp wət jĩ: “¡Maiwă panihnit yeejépwă jumna, peéh chăjat pínahdih ăm jweíhnitjeh caá! Obohjeéhtih, yeéb ñi yéej chăjatdih ñi cádahícat jíib Dios yeebdih ă peéh chăjachah, ñi jéih jweicán niít.*

⁸ Yéej chăjatdih yoobópdih cádahnit, túiniboodih chăjat caá yeebdih náahap.

⁹ Nin pah ñi niij jenah joicá bojoó: ‘Jon jătih bóo Abraham jwiit judíowă jwĩ nəo ăt juməp wət jĩ. Pánihna, ă jəimená jumna, Dioíhwă caá jwĩ juməp’, ñi niij jenah joicá bojoó. Yeebdih nin pah wă niijná caá: Abraham jəimená ñi juməchah yəhna, dedé pínah nihcan caá. Diosboó nin jee dáhnadih tăt nəmnít, Abraham jəimená pínahdih ă jéih chăjna caá. Abraham jəimená ñi jumət nin oboh jumni jee dáhna ă nihat pahjeh tigaá.*

¹⁰ Nin pah ă jumna caá: Yeéb máa nah panihni ñi juməchah, Diosboó máa nahdih tib yohni panihni caá ă juməp. Yeejép dahna quehnidih tib yoh bojnit, ăih náatnadihbət ă pəd yohbipna caá. Tib yoh péanit, caan náhdih, ăih náatnadihbət ă cáo yohbipna caá. Páant ă cáwat pah caandih

* 3:7 Mt 12.34; 23.33 * 3:9 Jn 8.33

jepahcannitdih iiguípna ã wahbipna caá.*

11 Wã túttimah jǵóhni wã chah wěpni caá. Páant ã jumuchah jenah joinít, ‘Weém oboh jamni caá’, wã niúj jenah joiná caá. Pánihna, ñi yéej chājatdih cádahnit, túiniboodíh ñi túut nuumúchah, yeebdíh wã daabána caá. Páant wã daabáát panihni, caánboó yeebdíh Túini Espíritu ã wěpatdih búdí ã wǵhbirna caá. Caán ã wěpat tuu iigát panihnijíh ñi yéejatdih cáwat pah ã chājbipna caá, jwúub yéej chājíhatdih ñi jenah joicát pínah niijná.

12 Trigo teoni panihni caá. Āih chónadih caóh caj péanit, caán tíbna yoobát dih jah wǵh wǵhboó jíi yacnit, āih muúboó ã ámohbirna caá. Obohjeéhtih, ã caóh cajni chónaboodíh ã cáo yohbirna caá. Páant ã chājat pah wã túttimah jǵóhni caandíh jepahnitdih ã táí ubbirna caá. Obohjeéhtih, caandíh jepahcannitboodíh iiguípna ã wahbipna caá. Caán iigát dedé ã noón dǵbcan níit”, Juan āt niijíp wǵt jí.

*Juan Jesús dih ã daabáát
(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)*

13 Túttimah, Jesús Galilea baácboó jamniji bejnit, Juandíh ã daabáát túutat túut niijná, Jordán mujna āt dei juibínap wǵt jí.

14 Obohjeéhtih, daabáíhcan, nin pah Juan caandíh āt niúj jepahap wǵt jí:

—Meémboó chah wěpni jamna, weémboodíh ma daabána āta túi tagaá. Meemdíh daabáni pínah nihcan caá, Juan Jesús dih āt niijíp wǵt jí.

---

* 3:10 Mt 7.19

15 —Páant niijcánjeh, weemdíh ma daabánaa. Pánih daabánit, Dios áihwādhíh ã chājat tútat pah-jeh tigaá jwī chājbiip. Páant jwī chājachah ennit, cāacwāboó Dios ã wahni wā jumatdih ī jéihbipna caá, Jesús át niijíp wut jī.

—Caán láa bácah, ã túimi nacaá, Juan át niij jepahap wut jī.

16 Páant niij jepahnit, Jesúsdi h át daabánap wut jī. Ā daabá péanachah, Jesús mājna ñuhniijí át aab ñúhup wut jī. Pánih aab ñúhniitjeh, Jesús ã enechah, jeá át jéweah bejep wut jī. Páant ã jéweah bejehchah, jop pah jígo hni Túini Espíritu jeámant dei jūóhniit, caandíh át juí jaamáp wut jī.

17 Páant ã juí jaamáchah, “Nin wā wūúh, wā oini caá. Caandíh búdí wā wēina caá”, Dios jeámant át niijíp wut jī.*

4

Nemépwā ī maáh Jesúsdi h át yéjeáihat

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

1 Páant ã daabáát túttimah, Túini Espíritu Jesúsdi h mūú wihcapboó át numah bejep wut jī, nemépwā ī maáh, Satanás, caandíh yeejép ã wutát pínah niijná.*

2 Caánboó jumna, Diosdi h túi wúbát túut ni-ijná, cuarenta yeó jáap át jeémpcap wut jī. Pánih jeémpcan, Jesús numgúp wunna át chājap wut jī.

3 Páant ã numgúp wunuchah enna, Satanásboó ã pebhna juibínit,

* **3:17** Gn 22.2; Sal 2.7; Is 42.1; Mt 12.18; 17.5; Mr 1.11; Lc 9.35

* **4:1** He 2.18; 4.15

—Meém Dios wǎúh jumna, nin jee dáhnadih ‘Pan dahna ma jumnú’, ma niijí, át niijíp wut yuh jĩ.

4 —Páant wǎ chǎjcan niít. Dios naáwátdih naóh yapani nin pah át niij daacáp tajĩ:

‘Jeémátdihjeh pohba ĩ jeéméchah, cǎacwǎih caolih táí booni panihni ā jumcan niít. ĩih caolih táí booni ā jummat pínah niijná, Dios naáwátdih táí joyát caá náahap’, át niij daacáp tajĩ, *(Dt 8.3)*

Jesús Satanásdih át niij jepahap wut jĩ.

5 Páant ā niij jepahat túttimah, Jerusalén, “Dioih tútchi”, ĩ niijní tútchina Satanás Jesúsdiĥ át numah bejep wut jĩ. Caanná numah juibínit, Dioih múú chah jap bóo jumni waolí beo nah yapatboó Jesúsdiĥ át ñuhah túutap wut jĩ.

6 Pánih ñuhah túutnit, nin pah át niij naáwáp wut yuh jĩ:

—Meém Dios wǎúh jumna, meemdih ā wapat pínahdih júutat túut niijná, ninmant ma ñaáp jéen bejeé. Davidji nin pah ā niij daacátjidih ma táí náhninaá:

‘Dios áih ángelwǎdih meemdih ā en dawát túutbipna caá. Pánihna, queét meemdih ĩ jíponih teobipna caá, jee dáhboó míih jítcha ā buug lájcat pínah niijná’, át niij daacáp tajĩ, *(Sal 91.11-12)*

Satanás Jesúsdiĥ át niijíp wut jĩ.

7 —Páant wǎ chǎjcan niít. Dios naáwátdih biíh naóh yapani nin pah át niij daacáp tajĩ:

‘Ñi Maáh Dios ā niijátjidih “¿Yoobópdih niít?” niij jéihíhna, caandih ñi chǎjat túutca bojoó’, át niij daacáp tajĩ, *(Dt 6.16)*

Jesús caandih át niij jepahap wut jĩ.

⁸ Páant ã niij jepahat túttimah, jap bóo jeená Jesúsdiŋ Satanás át nũmah pũuh laab béjep wũt jĩ. Caán jeejina pũuh laáb jũibínit, niŋat cáacwã ĩ jumat yoobó Jesúsdiŋ át júutũp wũt jĩ. Dawá ĩih bií déedihbũt át júutũp wũt jĩ.

⁹ Pánih júutnĩt, nin pah caandih át niijĩp wũt yah jĩ:

—Wã pebh bódicha caj yoh ñajnit, weemdih ma weñeé. Páant ma weñechah, niŋat nin tútchina ã jumatdihbũt meémboodih wã wãhbiŋna caá, Jesúsdiŋ át niijĩp wũt jĩ.

¹⁰ —**Satanás, weemdih ma cádah bejeé. Dios naáwátđih naóh yapani nin pah át niij daacáp tajĩ: ‘Ma Maáh Diosdiŋjeh wēinit, ã wũtatđih ma jepahaá’, át niij daacáp tajĩ, (Dt 6.13)**

Jesús Satanásdiŋ át niij jepahap wũt jĩ.

¹¹ Páant ã niijichah joinit, Satanás caandih át cádahap wũt jĩ. Páant ã cádahat túttimah, Dioih ángelwãboó Jesús pebh jũibínit, caandih ĩt teo wáacap wũt jĩ.

*Galilea baácđih moondih Jesús ã bohé jwíhat
(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)*

¹² Túttimah, Juandih nemat muúboó ĩ nemat doonáđih joinit, Jesús Galilea baácna át jwũub bejep wũt jĩ.*

¹³ Caanjĩh jumniŋi Nazaret tútchimant bejnit, Capernaum tútchina át jũibĩnap wũt jĩ. Caán tútchi Galilea íim jwěejđih Zabulón, Neftalí ĩ jũimenáih baácđi jumni tútchi át jumũp wũt jĩ. Caanná jũibínit, Jesús át jumũp wũt jĩ.*

* **4:12** Mt 14.3; Mr 6.17; Lc 3.19-20   * **4:13** Jn 2.12

14 Páant ã jumuchah, Dios naáwátdih naóh yapani Isaías nin ã daacátji pah Jesús ãt yapap wut jĩ:

15 “Zabulón, Neftalí ĩ jumenáih baácji, Jordán maj conanaamánt, íim pebh, Galilea wūt jumni baácdih dawá judíowã nihcannit ĩ jumna caá.

16 Caanjĩh moón dapúnapboó jumnit panihnit Diosdih ĩt jéih jwuhcap taga. Pánih jéihcan, iiguípna bejnit déeji ĩt jumup taga. Obohjeéhtih, Dios ã wahni, yeh iigát panihni, ã táí chājatdih júutnit, queétdih caandih ãt jéihyanap taga buca”, Isaías ãt niúj daacáp tajĩ.
(Is 9.1-2)

17 Caanná jumna, nin pah Jesús ãt niúj naóh bohé jwíhip wut jĩ: **“Nihat baácdih moondih Dios ã maáh jumatdih ã júutat pínah bahnijeh ã judhna caá. Pánihna, ñi yéej chājatdih cádahnit, táiniboodih ñi túut nuumú”,** ãt niijíp wut jĩ.*

*Queéj júut maonitdih ájeéh Jesús ã bejat túutat
(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)*

18 Túttimah, Galilea íimna dei jaibí, púud bejnit, Simón, ã úud Andrésjĩh queéj júut maona, ĩih ñhodih ĩ yoh báhanachah, Jesús queétdih ãt enep wut jĩ. Simónboó Pedro ĩ niijní ãt jumup wut jĩ. Pánih ennit, nin pah queétdih ãt niijíp wut jĩ:

19 **—Weemdih ñi pej jum júúwú. Páant ñi júúwúchah, yeebdih wã bohébična caá. Páant wã bohénachah joinít, queejwãdih ñi bidat pah, cãacwãboodih bidnit, wĩih doonádih ñi naóhbična caá, weemdih jepahna, wĩihwã ĩ jumat pínah ni-ijná,** ãt niijíp wut jĩ.

---

* **4:17** Mt 3.2

20 Páant ã niijíchah joinítjeh, ñih ñnonádih cádahnit, Jesúsjeéh ít bejep wut jĩ.

21 Pánih chibít yuúp queétdih namah bejnit, Santiago ã úud Juandihbut Jesús át enep wut jĩ. Queét ñ íp Zebedeo biíc dih ñih jãáj chóodih chúdnit, ñih ñnonádih ámohna ít chãjap wut jĩ. Pánih ennit, queét chénewãdihbut át bid bojop wut jĩ, caandih ñ pej jumat pínah niijná.

22 Páant ã bid bojochah joiná, queétdih biíc mantjeh nihat ñ tewatdih, ñ ípdihbut cádahnit, Jesúsjeéh ít bejep wut jĩ.

Dawá cãacwãdih Jesús ã bohéat

(Lc 6.17-19)

23 Pánihna, nihat Galilea baác dih moondih Jesús ã bohénitdih át namah bohé jibip wut jĩ. Jwiít judíowã jwĩ míic wáacat munná jumat pah waadnit, Dios ã maáh jumat táini doonádih át bohénap wut jĩ. Pánih bohéna, det wunnitdihbut át boonap wut jĩ.*

24 Páant ã chãjat doonádih nihat Siria baác dih moonbát ít joyóp wut jĩ. Pánih joinít, dawá mácah wunat jumnit, búdí tãbanit, nemép caolih jumnit, wãá wunat jumnit, jéih wãlícannitdihbut ít ub juibínap wut jĩ. Nihat ñ ub juibínitdih Jesús át boonap wut jĩ.

25 Páant ã chãjat doonádih joinít, Galilea baác dih moón, Diez Tútchinadih moón, Jerusalén tútchidih moón, Judea baác dih moón, Jordán maj conanaamánt moonbát dawá caandih ít péé bejep wut jĩ.

---

* 4:23 Mt 9.35; Mr 1.39

5

Jeé ñaj yacapboó ded pah jumnitdih Dios ã wēi enatdih Jesús ã bohéat

(Lc 6.20-23)

¹ Dawá ã pebh ĩ juibínachah ennit, jeé ñaj yacapboó púuh laáb juibínit, Jesús caanjĩh át chúdup wut jĩ. Páant ã chúduchah, ã bohénitbut ã pebhna ĩt juibínap wut jĩ.

² Páant ĩ juibínachah ennit, queétdih bohéna, nin pah át niij naóh jwíhip wut jĩ:

³ “Det moh yéejnit panihnit Dios ã teo wáacatdih bidnitdih Dios ã wēi enna caá. Pánih wēi ennit, queétdih ã teo wáacipna caá, Dios ã maáh jumupboó ĩ túi jumat pínah niijná.

⁴ “Det ĩ yéejatdih jĩgahnit, bita ĩ yéejatdihbut jĩgahnitdih Dios ã wēi enna caá. Pánih wēi ennit, queétdih túi teo wáacnit, ĩ yéejatdih ã yohochah, ĩ jĩgahat ã yaibípna caá.*

⁵ “Det bitadih yap yohcanjeh teo wáacnitdih Dios ã wēi enna caá. Pánih wēi ennit, nin baác jáap ã jumuchah, queétdih maáta pínah ã waadábipna caá.*

⁶ “Det naujúp wun babhbíhnit panihnit yoobópdih chãjat pínahdih bidnitdih Dios ã wēi enna caá. Pánih wēi ennit, Dios queétdih ã teo wáacipna caá, caandíh ĩ túi jepahat pínah niijná.*

⁷ “Det bitadih jĩgah en teo wáacnitdih Dios ã wēi enna caá. Pánih wēi ennit, Diosbut queétdih ã jĩgah en teo wáacipna caá.

---

* 5:4 Is 57.18; 61.2   * 5:5 Sal 37.11   * 5:6 Pr 9.5; Is 55.1-2

- 8 “Det Diosdihjeh bidnit, yoobópdih jenah joinít dih Dios ã wēi enna caá. Pánih wēi ennit, ã teo wáacachah, Diosdih ĩ enbipna caá.*
- 9 “Det bitadih míic jãihñat túatcan, túi biíc dih chãjat túatnit dih Dios ã wēi enna caá. Pánih wēi ennit, ‘Wã weh caá’, queétdih ã niijbipna caá.*
- 10 “Det Dios ã náahat pah ĩ chãjat jíb bitaboó queétdih yeejép ĩ chãjachah yahna, caandih cádahcannit dih Dios ã wēi enna caá. Pánih wēi ennit, ã teo wáacachah, Dios ã maáh jumapboó ĩ jumbipna caá.*
- 11 “Wĩihwã ñi jumat jíb bita yeebdih ĩ jãihñachah, yeejép ĩ chãjachah, ĩ yee naóh yacachah, yeebdih wēi ennit, wã teo wáacipna caá.*
- 12 Dios naáwátdih naóh yapanitjidih biíc yoobó yeejép ítát chãj waáwáp tajĩ. Pánihna, queétdih ĩ chãjatji pahjeh bita yeebdihbut yeejép ĩ chãjbipna caá. Obohjeéhtih, jeáboó ñi juibínachah, Dios yeebdih búdí ã túi chãjbipna caá. Páant ã túi chãjat pínahdih jéihnit, bita yeebdih yeejép ĩ chãjachah yahna, ñi túi weñeé”, Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.*

*Núumni, jiiát panihnit Jesúihwã ĩ jumat
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)*

- 13 “Yeéb nin baácboó jumna, núumni panihni ñi jumna caá. Núumnijĩh ñipĩ buiná caá, jeémát ã nuñat pínah niijná. Pánihat pah yeéb wĩihwãboó nihat bitajeéh jumna, queétdih ñi túi teo wáacna caá, ĩ túi jumat pínah niijná. Obohjeéhtih, núumni ã

* 5:8 Sal 24.3-4 * 5:9 Pr 12.20 * 5:10 1P 3.14 * 5:11 1P 4.14

* 5:12 2Cr 36.16; Hch 7.52

buyát beedéchah, ñi jéih jwúub buyácan caá. Páant ã buicáh, caandíh yohatjeh caá náahap. Pánih yohnidih cãacwã jéihcanjeh, ĩ wid chũibipna caá. Pánihat dée pah yeéb Diosdih cádahna, bitadih teo wáacat dée wihcan, buicánni núumni panihni ñita jum tagaá.*

14 “Yeéb nin baácboó jumna, jiiát panihni ñi jumna caá. Chei namáboó ñi jii béjat pah, ñi táí chãjachah ennit, bitabut biíc yoobó Dioíh namáboó ĩ jéih bejna caá. Jeejíh jumni tútchidih dedé jáhat wihcah, nihát cãacwã ĩ táí enat pah, yeéb ñi táí chãjatdihbut nihát ĩ táí enna caá.*

15 Jiiát dahdih jiiínít, pamap dahjíh cãacwã ĩpĩ páah jwejcan caá. Obohjeéhtih, caandíh japboó ĩpĩ jíí cáagna caá, nihát muú díitboó jumnit ĩ táí enat pínah niijná.*

16 Pánihna, caán japboó cáagni jiiát dah panihni jumna, yeebbút bitadih ñi táí chãjaá. Páant ñi táí chãjachah ennit, ñi ĩip jeámant bóodih cãacwã ĩ wēi naóhbirna caá”, queédih Jesús át niijíp wut jĩ.*

Moisés ã wutajti

17 “Nindihbut yeebdíh wã jéihyaat túutna caá: Moisés ã wutajtidih, Dios naáwátidih naóh yapanit ĩ daacátjidihbut yohodih wã jũóhcan beé. Queét ĩ daacátjidih yoobópdi h cãacwãdih jéihyanit, ĩ niijátji pah biíc yoobó chãjat túut niijná, wã jũúwúp be.

18 Yoobópdi h yeebdíh wã naóhna caá. Péeni yeó jáap jãtíh, Moisés ã wutajti ã buudcán niít. Nihat

---

* 5:13 Mr 9.50; Lc 14.34-35   * 5:14 Jn 8.12; 9.5   * 5:15 Mr 4.21; Lc 8.16; 11.33   * 5:16 1P 2.12

ã daacátji pah ã yap beedáát pínah jãtìh, nin baác, jeábut ã bũudcán niít.*

19 Ded biíc wutatdih yap yohna, ‘Dedé pínah nihcan caá’, niijní, bitadihbut yap yohat túutni, Dios ã maáh jumũpboó oboh jumni ã jumbipna caá. Obohjeéhtih, ded ã wutatdih túi jepahna, bitadihbut jepahat túutni, Dios ã maáh jumũpboó maáh ã jumbipna caá.

20 Yoobópdi h yeebdíh wã naóhna caá. Moisés ã wutatjidih bohénit, fariseowãbut ‘Dios ã wutatdih jwí túi jepah beedána caá’, niijná yuhna, í túi chãjcan caá. Pánihna, Dios ã wutatdih yeebboodíh queét chah túi jepahat caá náahap. Pánih jepahcan, Dios ã maáh jumũpboó ñi jũibícan niít”, Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.

Íijat

(Lc 12.57-59)

21 “Ñi nũowãdih nin pah í niij naóh bohéátjidih yeebbát ñit joijí tagaá: ‘Cãacwãdih ñi mao yohca bojoó. Ded cãacdih mao yohnidih peéh chãjat ã jumbipna caá’, í niijátjidih ñit joijí tagaá.*

22 Obohjeéhtih, weémboó nin pah yeebdíh wã naóhna caá: Ded biíhdih íjna, cãacdih mao yohnidih í peéh chãjat pah, caandíhbut peéh chãjat ã jumbipna caá. Ded biíhdih jũihna ‘Meém jenah joicánni caá’, ã niijátji jíib, peéh chãjat túutnit pebhooó í ãb bejbipna caá. ‘Meém yeejépabeh caá’, niijní iiguípna bejni pínah ã jumna caá.

---

* 5:18 Lc 16.17   * 5:21 Ex 20.13; Dt 5.17

23 “Diosdih weñedih juibína, sacerdotedih nuñápdih ñi mao wūhat tútat pínah jātihbitjeh, biíh yeebdíh ã íjatdih náhninit, nin pah ñi chājaá:

24 Ñi wūhni pínah nuñápdih jwej jwuhnit, ã pebhna jwúub bej, ñi míic ámoahoó. ‘Páant wã chājatjidih wã jīgahna caá. Chéneji wã jwúub chājcan níit, páant mantih. Pánihna, weemdíh ma íj jenah joyátdih ma cádaahá’, ñi niijí. Páant ñi míic ámohat túttimah, Dioíh muuná caandíh weñedih ma jwúub bejeé, buca.

25 “Biíhdih ma jíib buudáátdih bidnit, cāacwādh peéh chājat túttni maáh pebhna naóh yacadih meemdíh ã ub bejchah, ájeéh íjcanjeh ma bejeé. Peéh chājat túttni pebhboó ñi juibiát pínah jātih, meemdíh ã naóh yaccat pínah niijná, caanjíh ñi míic ámoahoó. Páant ñi chājcah nihna, yeebdíh āta naóh yac tagaá. Páant ã naóh yacachah joinít, peéh chājat túttniboó meemdíh nemat muúboó āta nemat túut tagaá.

26 Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Caán nemat muúboó ñi jíib chāj beedáat pah bóo ñi jum jwuhbipna caá. Caán jíib chājat túttnidih jíib chāj péanit, ñi bacbipna caá”, Jesús queétdih át niijíp wut jī.

Bitá weha mánajíh yeejép chājcat

27 “Ñi nuowādh nin pah í niij naóh bohéátjidih yeebbát ñit joijí tagaá: ‘Bitá weha mánajíh yeejép ñi chājca bojó’, í niijátjidih ñit joijí tagaá.*

28 Obohjeéhtih, weémboó yeebdíh nin pah wã naóhna caá: Ded yad wilijíh yeejép chājcan yuhna,

---

* 5:27 Ex 20.14; Dt 5.18

caántdih en ñinahnitjeh, yeejép átát chāj péanap taga. Pánihna, yaddihbút biíc yoobó muntih ã yapna caá.

²⁹ “Ma jéihyepmant bóo quíibjĩh en ñinahnit, yeejép chājna, caan dáhdih wāat yohat pah, caán yéej chājatdih ma cádaahaá. Caandih cádahcan, iiguípna mata bej tagaá. Míih quíib dahdih ma wāat yohochah, caan dáhjuh āta buud tágaá. Obohjeéhtih, chénat pah dahjĩh iiguípna bejna, chah yeejép pohba mata yap tagaá. Pánihna, en ñinahnit, yeejép chājatdih cádahat caá náahap.*

³⁰ “Míih jéihyepmant bóo téihyajĩh yeejép chājna, caán téihyadih ma dúuc bóod yohat pah, caán yéej chājatdih ma cádaahaá. Caandih cádahcan, iiguípna mata bej tagaá. Míih téihyadih ma yohochah, caán téihyajeh āta buud tágaá. Obohjeéhtih, chénat pah téihyajĩh iiguípna bejna, chah yeejép pohba mata yap tagaá. Pánihna, yéej chājatdih cádahat caá náahap”, Jesús queétdih āt niijíp wut jĩ.*

Yaddih yohcat

(Mt 19.7-9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

³¹ “Ñi nuowādh nin pah ĩ niij naóh bohéatjidih yeebbút ñit joiijí tagaá: ‘Yaddih yohíhna, ñi yohat pínah papélahdih wāhñit, caántdih ñi jéih yohna caá’, ĩt niijíp wut yah jĩ.*

³² Obohjeéhtih, weémboó nin pah yeebdih wā naóhna caá: Ājeéh bóli biih newéjĩh yeejép mi chājat jībjuh, newé caántdih ã jéih yohna caá. Páant mi chājcah yahna, ã yohat táttimah, biihjĩh mi

---

* **5:29** Mt 18.9; Mr 9.47 * **5:30** Mt 18.8; Mr 9.43 * **5:31** Dt 24.1-4; Mt 19.7; Mr 10.4

jwúub áa jumna, caanjih yeejép mita chãj tagaá. Pánihna, det yohnitjih jwúub áa jumna, yeejép ï chãjna caá”, Jesús át niijíp wut jĩ.*

Ded pah yoobópdih jwĩ naáwát pínah

³³ “Jon jãtìh moondìh nin pah ï niij naóh bohéatjidih yeebbút ñit joiijí tagaá: ‘ “Dios ã enechah, wã niiját pah wã chãjbipna caá. Páant wã chãjcah, weemdìh ã peéh chãja naáh”, niijnít, ñi niiját pah-jeh chãjat caá náahap’, ït niijíp wut jĩ.*

³⁴ Obohjeéhtih, yeébbóó ñi niiját pah chãjihcan, Dios ã wãtjih niijcánjeh, ‘weemdìh peéh chãjna’, niijná, biìh wãtjihjeh ñipĩ niijná caá. Yoobópdih nin pah yeebdìh wã naóhna caá: ‘Jeá túini ã jumat pah, wã niiját biíc yoobó wã chãjbipna caá’, ñipĩ niijná caá. Obohjeéhtih, ‘jeá’, niijná yuhna, Dios ã maáh jumupboó ã jumuchah, ã wãtdih niiját pahjeh muntih niijná caá ñi chãjap.

³⁵ ‘Nin baác túini ã jumat pah, wã niiját biíc yoobó wã chãjbipna caá’, ñipĩ niijná caá. Obohjeéhtih, ‘baác’, niijná yuhna, nin baác-dih moondìh Dios maáh ã jumuchah, ã wãtdih niiját pahjeh muntih niijná caá ñi chãjap. ‘Jerusalén tútchi túini ã jumat pah, wã niiját biíc yoobó wã chãjbipna caá’, ñipĩ niijná caá. Obohjeéhtih, Jerusalén jwĩ Maáh chah wëpni ã ñíoni, caandìh jwĩ weñat pínah tútchi, oboh jumni tútchi nihcah, biíc yoobó muntih niijná caá ñi chãjap.*

³⁶ ‘Wã báadhna, wã niiját pah yoobópdih wã chãjbipna caá’, ñi niijíchah, biíc yoobó ã túican

* **5:32** Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18; 1Co 7.10-11 * **5:33** Lv

19.12; Nm 30.2; Dt 23.21 * **5:35** Sal 48.2; Is 66.1; Mt 23.22; Stg 5.12

caá. Diosjeh yeebdíh ã jéih báadhdat túutna caá. Caanjéh ñíih waó yoócdih jéih baabána, ã jéih jwúub eyana caá. Yeéb áihwã jumna, ñíih bácahjíh niijná yuhna, áih wütjíh niiját pahjeh muntih niijná caá ñi chãjap.

³⁷ Obohjeéhtih, nin pahjeh ñi niijí: ‘Páant wã chãjbip caá’, niij, ‘Páant wã chãjcan niit’, ñi niijí. Chah dawá jacna ñi niijíchah, ã táican caá”, Jesús át niijíp wat jí.

Jwí peéh chãj jwúubacat
(Lc 6.27-36)

³⁸ “Ñi ñowãdih nin pah í niij naóh bohéatjidih yeebbát ñit joijí tagaá. ‘Bíih míih quíib dahdih ã búuh mawat pahjeh, meembát caandíh búuh mao jwúubanaá. Míih maó doóbhdih ã daj mawat pahjeh, meembát caandíh daj mao jwúubanaá’, ít niijíp wat jí.*

³⁹ Obohjeéhtih, weémboó nin pah yeebdíh wã naóhna caá: Meemdíh yeejép chãjnidih yeejép ma chãj jwúubaca bojóó. Ded meemdíh íjnit, míih jéihyepmant bóo péo tíibdih ã mawachah, biámantbut ma júutá, mawíhna, ã jwúub mawat pínah niijná.*

⁴⁰ Bíihboó ded pah ma chãjatji jíib meemdíh ã naóh yacachah, peéh chãjat túutniboó míih camisadih meemdíh naóh yacnidih ã wúhat túutuchah, caandíh wúhñit, ma ðoní jih bóo chóodihbut ma wúhuá.

⁴¹ Bíihboó áih bíi déedih namá tacdih meemdíh ã ðuo wáhat túutuchah, meémboó ã juibiát pínahna ma ðuo wáhaá.

* 5:38 Ex 21.24; Lv 24.20; Dt 19.21   * 5:39 Lm 3.30

42 Ded ã náahatdih meemdíh ã wáábúchah, ma wáhuú. Biíh meemdíh ã waíhichah, caandíh ma wayaá”, Jesús ãt niijíp wut jĩ.

*Jwítdih eníhcannitdih Jesús ã oyat tútat
(Lc 6.27-28,32-36)*

43 “Ñi nawādhin nin pah ĩ niij naóh bohéatjidih yeebbát ñit joiijí tagaá: ‘Ñijeéh jamnitdih ñi oyoó. Obohjeéhtih, yeebdíh eníhcannitdih eníhcat caá náahap’, ĩt niijíp wut jĩ.*

44 Obohjeéhtih, weémboó nin pah yeebdíh wā naóhna caá: Yeebdíh eníhcannitdih oinit, ñi táí chājaá. Det yeebdíh yeejép ĩ chājachah, Diosdih ñi wáábú, queétdih ã táí chājat pínah niijná.

45 Pánih chājna, jwī ĩp jeámant bóo ã weh ñi jambipna caá. Diosboó nihat cáacwādhin biíc yoobó ã táí chājna caá. Yeejépwādhin, táinitdihbut yeó ã táí chāhat túttna caá. Ā wutatdih jepahnitdih, jepahcannitdihbut mah ã buugát túttna caá. Cáacwādhin biíc yoobó Dios ã táí chājat pah, yeebbát biíc yoobó ñi táí chājaá.

46 Yeebdíh oinitdihjeh ñi oi jwáabanachah, dedé pínah nihcan caá. Romano maáta ĩ wáábát túttni dinerodih wáabhnitboó tubit yéejnit jamna yuhna, páant ĩ chājna caá. Obohjeéhtih, yeéb wíhwāboó nihatdih oinit, biíc yoobó teo wáacat caá náahap.

47 Yeéb ñi déewādhin jwāáhnit, ñi wēi naóh wáábúchah, dedé pínah nihcan caá. Diosdih jéihcannit yuhna, biíc yoobó ĩ chājna caá. Obohjeéhtih, yeébboó nihatdih ñi táí wēi jwāáá.

---

* 5:43 Lv 19.18

48 Jeámant bóo jwĩ líp nihatdih túi chãjni ã jummat pah, ã weh jumna, biíc yoobó yeebbát nihatdih túi chãjnit ñi jumúú”, Jesús ãt niijíp wut jĩ.*

6

Ded pah caá jwĩ túi chãjat

1 “Dios túinidih ã chãjat túutachah jepahnit, ‘¡Ñi enee! Dios ã wutat pah wã túi chãjna caá’, bitadih ñi niijcá bojoó. Pánih bita ã wēi enat pínahdihjeh bidna, ã wēi naáwátjeh ñi túi chãjat jíib wãát jumna caá. Dios jeámant bóo yeebdíh ã wūhcan niít.*

2 “Moh yéejnitdih teo wáacna, bitadih ñi júutca bojoó. Túi chãjnit pah jígohmitboó nihát ã wēi enatdih bidna, ded pah ã chãjat pah ñi chãjca bojoó. Queét namánaboó jumnitdih, jwiít judíowã jwĩ míic wáacat munáboó jumnitdihbut ípĩ wāhna caá, dawá queétdih ennit, ã wēi naáwát pínah niijná. Queétdih ã wēi naáwáchah, ã túi chãjatji jíib dée ã bíbohna caá. Diosboó ã túi chãjatji jíib queétdih ã jwúub wūhcan niít.

3 Obohjeéhtih, moh yéejnitdih teo wáacna, bíih ma chéen yoobát ã jumuchah yuhna, caandíh júutcanjeh, ma wūhú.

4 Páant moh yéejnitdih ñi teo wáacachah, cãacwã ã encah yuhna, Diosboó ã enna caá. Pánih enna, caanjéh ñi túi chãjatji jíib yeebdíh ã wūhbiipna caá”, Jesús ãt niijíp wut jĩ.

Ded pah caá jwĩ úúbat (Lc 11.2-4)

* 5:48 Lv 11.44-45; 19.2; Dt 18.13   * 6:1 Mt 23.5

5 “Diosdih ʉ́bhna, túi chājnít pah jíghnitboó nihat í wēi enatdih bidna, í ʉ́bát pah yeéboó ñi ʉ́bhca bojoó. Queétboó ʉ́bhna, jwiít judíowā jwí míic wáacat mʉ́naboó, namánaboobút ñuhnit, Diosdih í ʉ́bhna caá, dawá queétdih ennit, í wēi naáwát pínah niijná. Páant cāacwā í wēi enatjeh caá í ʉ́bát jíib dée.*

6 Obohjeéhtih, yeéboó Diosdih ʉ́bát túut niijná, ñíih tólihboó ñi nem waad béjeé. Pánih nem waad béjnit, jwí íip jwí jéih enca naáhdih ñi ʉ́bú. Pánihna, cāacwā í encah yuhna, jwí íipboó yeebdíh ennit, ā túi joibípna caá. Pánih joinít, ñi ʉ́búchah, yeebdíh ā túi teo wáacípna caá.

7 “ ‘Dawá láa nin jacnajíhjah wā ʉ́búchah, Dios weemdíh ā túi jepahbipna caá’, caandíh jéihcannitboó í níj jenah joiná yah caá.

8 Pánihna, queét í ʉ́bát pah ñi ʉ́bhca bojoó. Obohjeéhtih, ñi ʉ́bát pínah játih, jwí íipboó ded pah ñi náahatdih ā jéihna caá.

9 Pánihna, yeéboó nin pah jwí íipdih ñi níj ʉ́bú: ‘Paá, meém jeáboó jumni, chah túini ma jumachah, meemdíh jwí wēina caá. Ma wūt chah yáaat caá jwiít jwí náahna caá.

10 Nihat meém maáh ma jumatdih jéihnit, í jepaha naáh. Ma wutachah, jeáboó jumnit í túi jepahat pah, nin baácdih moonbút í jepaha naáh.

11 Yeó jáap jummat pah jwí jeémát pínahdih ma wūhú.*

12 Bitá jwiítidih í yéej chājatdih jwí yohat pah, meembát jwí yéej chājatdih ma yohoó.

* 6:5 Lc 18.10-14   * 6:11 Pr 30.8-9

13 Nemépwã ï maáh jwiít dih ã yéejáñhichah, ma teo wáacá, jwĩ yéej chãjcat pínah niijná. Páant jwĩ uúbúchah, meém jwĩ Maáh chah wēpni jumna, ma jéih jepahna caá. Páant ma jumuchah, yeó jáap jumat pah nihat meemdíh ï wēi naáwát caá náahap. Páant tíí ã jumna hah’,

Diosdih ñi niij uúbú.

14 “Bita yeebdíh ï yéej chãjatdih ñi yohochah ennit, jwĩ íp jeáboó jumnibat yeéb ñi yéej chãjatdih ã yohbipna caá.

15 Obohjeéhtih, bita yeebdíh ï yéej chãjatdih ñi yohcah, jwĩ ípbat ñi yéej chãjatdih ã yohcan niít”, Jesús át niijíp wut jĩ.*

Ded pah caá jeémp jwuhcan jwĩ uúbát

16 “Diosdih túi uúbát túut niijná, jeémp jwuhcan, jĩgahnit pah ñi jígocha bojoó. Páant tiguaá túi chãjnit pah jígohnitboó ípĩ chãjap. Cãacwã queétdih ï wēi naáwát dih bidna, queét ñih móotdih jĩgahni pah ï chãjna caá. Páant ï chãjachah, jeémp jwuhcannit ï jumatdih nihat ennit, ‘Queét túinit caá’, ï niij wēina caá. Yoobóp dih yeebdíh wã naóhna caá: Cãacwã queétdih ï wēi naáwátjeh ï jeémp jwuhcat jíib dée ã jumna caá. Diosboó queétdih ã wēi naóhcan niít. Queét ï chãjat pah ñi chãjca bojoó.

17 Obohjeéhtih, yeéboó jeémp jwuhcan, ñíih móotdih túi chocnit, yeó jáap jumat pah ñi túi míic ámohat pah ñi chãjaá.

18 Yeéb páant ñi chãjachah, ñi jeémp jwuhcatdih cãacwã ï jéihcah yuhna, jwĩ ípboó ã jéihbipna caá. Jwĩ íp, jwĩ jéih enca naáh, ñijeéh jumnit, jeémp

---

* 6:15 Mr 11.25-26

jwuhcanjeh, ñi uúbúchah, ã enbipna caá. Pánih ennit, ded pah jeémpjwuhcan, ñi uúbát jíib yeebdíh ã túi chājipna caá”, Jesús ãt niijíp wut jĩ.

*Jeáboó búdí jíib jumni panihnidih jwĩ bíbohat
(Lc 12.33-34)*

¹⁹ “Nin baácboó jum jwuhna, ‘Wíih pínahjeh caá’, niij jenah joinít, bíí déedih dawá ñi ub ámohca bojoó. Nin baácboó jumni ã moopáh bejbipna caá. Bíih moópcannidih bitaboó ĩ nuumbípna caá. Pánihna, nin baácđih bóo bíí dée buudní pínahjeh ã jumuchah, caandíh ñi en ñinahca bojoó.*

²⁰ Obohjeéhtih, bíí déedih ñi en ñinahat pah Dios ã weñat pínahđih túi jenah joí chājnit, búdí jíib jumni panihnidih jeáboó ñi bíbohhipna caá. Caán ñi bíbohniboó ã moópcan niít. Nuumní ĩ jéih ub bejcan niít. Pánihna, caanná ñi bíbohat pínah ã buudcán niít.

²¹ Dios pehbboó ñíih búdí jíib jumni panihni ã jumuchah jéihnit, Dios ã weñat pínahđih ñi túi jenah joibípna caá. Obohjeéhtih, nin baácboojéh ñíih búdí jíib jumnidih bíbohnit, ñi weñat pínahđihjeh ñi jenah joibípna caá”, Jesús ãt niijíp wut jĩ.

*Ded pah jwĩ jenah joyáđih jwĩ chājat
(Lc 11.34-36)*

²² “Jiiát ã túi yeh iiguíchah, jwĩ túi jéih enat pah, Dios ã weñat pínahđih túi jenah joinít, táinidih ñi chājipna caá. Ded pah ñi jenah joyáđihjeh ñi chājipna caá. Táinidih jenah joinít, táinidih ñi chājipna caá.

²³ Obohjeéhtih, táicannidih jenah joinít, yeejépdih ñi chājipna caá. Páant yeejépdih ñi

---

* 6:19 Stg 5.2-3

jenah joyóchah, t̄abit yeejép ñi chãjat ã j̄ambipna caá”, Jesús ãt niijíp w̄ut j̄ĩ.

*Dinerodih b̄adí bidna, Diosboodih ñi j̄éh bidcat
(Lc 16.13)*

²⁴ “Ded Diosdih oini ã weñat pínahdih chãjna, t̄abit pohba dinerodih ã jenah joicán niít. Obohjeéhtih, ded dinerodihjeh b̄adí jenah joiníboó Diosboodih ã oican caá. Dineroj̄ihjeh w̄ëini j̄amna, Diosboodih ã náahcan niít. Pánihna, Diosdih, dinerodihb̄ut biíc yoobó ñi j̄éh bidcan caá”, Jesús ãt niijíp w̄ut j̄ĩ.

*Dios ã wehdih ã t̄ái en dawát
(Lc 12.22-31)*

²⁵ “Nin pah yeebdih wã jw̄úb naóhna caá: Ñi jeémát pínah, ñi babhbat pínah, ñi dawát pínah yéguehnadihbat ñi náhni dahwaca bojoó. Obohjeéhtih, caandih bidat chah Diosjeéh ñi t̄ái j̄umat pínahboodih ñi bidií. Páant ñi bidichah, caán yeebdih oina, ñi jeémát pínah, ñi dawát pínahdihbat ã w̄ühbipna caá, ñi t̄ái j̄umat pínah niijná.

²⁶ Jwébehwãdih ded pah Dios ã en dawát dih ñi jenah joyoó. Queét wápchi wihcan, jeémát ï ámohat m̄uanádihbat ï bíbohcah yuhna, jw̄ĩ ípboó queédih t̄ái en daoná, ï jeémát pínahdih ãp̄ĩ w̄ühna caá. j̄Obohjeéhtih, jwébehwãdih ã oyat chah yeéboodih Dios ã oina caá! Pánih oinit, yeebdihbat ã t̄ái en daobípna caá.

²⁷ Nindih ñi t̄ái jenah joyoó: Búdí náhni dahwana yuhna, ñi w̄unat pínah yeó jáapdih ñi j̄éh t̄áut n̄umcán niít. Pánihna, búdí ñi jenah joyát dedé pínah nihcan caá.

28 “Ñi dɔwát pínah yéguehnadihbut búdí ñi jenah joicá bojoó. Jiadih bóo cháanadih ñi túi jenah joyoó. Caán cháana behna, ã túi jíghat pínahdih ãpĩ teocan caá.

29 Pánih teocan yuhna, maáh Salomónji ãih túini yégueh chóodih duonít, ã túi jíghat chah cháanaboó ã túi jíghna caá.*

30 Caán cháanadih Diosboó ã túi jíghat túutna caá. Obohjeéhtih, caán cháanaboó buu déedih jum, cheibit déedih ã diib téh bejna caá. Páant ã diib téhechah, cãacwã ãpĩ cáo yohna caá. Páant maátcanjeh ã jumuchah yuhna, Dios caán cháanadih túi jíghni ã chãjna caá. Caán cháanadih túini yégueh dée pah ã wãhat chah yeébbodíh Dios yéguehdih ã wãhbipna caá. Pánihna, caandíh búdí jenah joicánjeh, Diosboodíh ñi túi jenah joyoó.

31 Ñi jeémát pínah, ñi babhbat pínah, ñi dɔwát pínahdihbut búdí ñi jenah joicá bojoó.

32 Diosdih jéihcannitboó bíí déedih tubit ãpĩ jenah joiná caá. Obohjeéhtih, jwĩ íp jeáboó jumni, ñi jeémát pínah, ñi dɔwát pínahdihbut ded pah yeebdíh jedhdaditdh ã jéihna caá. Pánih jéihna, yeebdíh ã teo wáacat pínahdih ñi túi jenah joyoó.

33 Bíí déedih ñi bidat chah, Dios ã maáh jumatdih bidnit, caandíh ñi túi jepahaá. Pánih jepahnit, ãih túini doonádih bitaditdh ñi naáwá, queébtut caandíh ã jepahat pínah niijná. Páant ñi chãjachah, Diosboó nihat ñi náahaditdh ã wãhbipna caá.

34 Cheibit dedé ã yapat pínahdih búdí ñi jenah joicá bojoó. Cheibit yeejép ñi yapachah, Dios yeebdíh ã teo wáacacipna caá. Buu ded pah ñi

---

* 6:29 1R 10.4-7; 2Cr 9.3-6

chājatdihjeh jenah joyát caá náahap. Biíh yeó jáapdih bóo pínahdih tūbit ñi jenah joicá bojoó. Dios yeebdíh en daonít, ã táí teo wáacbpna caá”, Jesús ãt niijíp wut jī.*

7

*“Yeejépwã caá”, bitadih niij jāihcat
(Lc 6.37-38,41-42)*

¹ “ ‘Meém yeejép caá’, bitadih ñi niijcá bojoó. Páant ñi niijcáh, Dios yeebdíhbut ‘Meém yeejép caá’, ã niijcán niit.

² Bitadih ‘Āpī táí chājcan caá’, ñi niij enat pah, Diosboó yeebdíhbut biíc yoobó ã niij enbipna caá.*

³ Nin pah yeéb ñipī chājna caá: Ñi déedih bainí quíib becát ã jumuchah, caanbítidih ñi táí enna caá. Caán bainí oj ã jumuchah yuhna, ñi enat pah, ñi dée ã yéej chājatbitdih ñipī enna caá. Obohjeéhtih, yeebdíh búdí quíib becát ã jumuchah yuhna, caandíh ñi encan caá. Caandíh ñi encat pah, búdí yeejép chājna yuhna, ñi enah bojna caá. ¿Dépanih tigaá páant ñi chāj?

⁴ Yeebdíh búdí quíib becát panihni ã jumuchah yuhna, ‘Némé, ma quíib becátidih weémboó meemdíh wã póoj yohbipna caá’, ñipī niijná caá. Pánihat pah, búdí yéej chājnit jumna yuhna, ‘Némé, tūbit yeejép chājna caá ma chājap. Caandíh ma cádaaha’, ñipī niijná caá. ¿Dépanih tigaá yeéb yeejép chājnit jumna yuhna, búdí ñi yéej chājatdih jenah joicánjeh, bita bainí ĩ yéej chājatdihjeh ñi jenah joí?

⁵ Páant niijnít, táinit pah jíghonit ĩ chājat pahjeh mantih yeebbút biíc yoobó ñi chājna caá. Yeebdíh

* **6:34** Sal 55.22; 1P 5.7   * **7:2** Mr 4.24

búdí quíib becát panihnidih ñi jwíih póoj yohat pah, ñi yéej chãjatdih jwíih cádahat caá náahap. Páant ñi cádahat túttimah, ñi déeíh bainí quíib becát panihnidih táí jéih enna, ñi jéih póoj yohat pah, ã yéej chãjatdih ñi jéih cádahat tútbpina caá.

⁶ “Mujjiowã panihnit yeejépwã Diosdih náahcannitdih ãih túini doonádih ñi naóhca bojoó. Páant ñi naáwáchah, caandíh joí íijnit, yeebdíh túbit yeejép ãta chãj taga. Momo muuwã panihnit, íí náah chãjnitdih Dioíh túini doonádih ñi naóhca bojoó. Queétdih ñi naáwáchah, joííhcan, bádí jíib jumni jeé tíbnadiah momo muuwã bepédih í wid chuñat pah, caán túini doonádih ãta yoh taga”, Jesús át niijíp wut jĩ.

*Diosdih jwĩ úbúchah, ã jepahat
(Lc 6.31; 11.9-13)*

⁷ “Diosdih úbhna, ñi úbh cádahca bojoó. Páant ñi úbúchah, ded pah ñi úbátidih Dios yeebdíh ã wãhbpina caá. Ded pah ñi náahatdih bidnit, ñi bid cádahcah, ded pah ñi bidatdih yeebdíh ã wãhbpina caá. Jêc panihnidih wúmp mao cádahcah, Dios ã wãtbpina caá.

⁸ Det Diosdih túi úbhnit, í úbátjidih í bíbohbpina caá. Det Diosdih bidnit, caandíh í jwãáhbpina caá. Det í wúmp mawachah joinít, jêc panihnidih Dios queétdih ã wãtbpina caá. Pánihna, yeó jáap jummat pah Diosdih ñi úbúchah, yeebdíh ã jepahbpina caá.*

⁹ “¿Pan dahdih ñi wúh yeebdíh ã úbúchah joinít, jee dáhbodíh caandíh ñita wãh taniít? Ñita wãhcan tagaá.

* 7:8 Dt 4.29; 2Cr 15.2-15; Jer 29.13

10 ¿Queejdih ã wãbúchah, bucdih ñita wãh taniít? Ñita wãhcan tagaá.

11 Yeéb yéejnit jumna yuhna, ñi wehdih táinidih ñipí wãhna caá. Pánihna, ñi íp Diosboó yéejcanni jumna, táini ñi wãhat chah caandih wãbhnitdih ã wãhbipna caá.*

12 “Bita yeebdih í túi chãjat pínahdih ñi náahat pah, yeebbút bitadih ñi túi chãjaá. Queét yeebdih í túi chãjchah yuhna, yeébboó queétdih ñi túi chãjaá. Páant tigaá Moisés ã wutajji, Dios naáwátdih naóh yapanit í daacátjibut ã niijíp”, Jesús queétdih át niijíp wat jĩ.*

*Bainí jęc naáwát
(Lc 13.24)*

13 “Jeáboó bejihna, Diosdih túi jenah joinít, ñi jepahaá. Pánih jepahnit, ã weñat pínahdihjeh ñi chãjbipna caá. Pánih chãjnit, bainí jęc paníhni ã jumuchah yuhna, ã pebhna bejni bainí namádih ñi jéih ñáan bejbipna caá. Obohjeéhtih búdí jęcdih waadnít, búdí namádih ñi bejchah, dedé buwat ã wihcan niít. Páant ã buocah, dawá jenah joicánjeh iiguípna bejni namádih bejna, buudnít í jumbipna caá.

14 Obohjeéhtih, bainí jęcdih waadná, bainí namáboó ñi ñáan bejchah, túi jenah joyát caá náahap. Pánihat pah, Dios pebhboó yeéb ñi bejihichah, ã buwuchah yuhna, caandih túi jenah joinít jumna, ñi jéih buujábipna caá. Pánih ñáan bejna, Dios pebhboó juibínit, páantjeh ájeéh ñi túi jumbipna caá. Obohjeéhtih, daocánnit túi jenah

* 7:11 Jn 14.13-14; 15.7,16; 16.23-24; 1Jn 3.21-22; 5.14-15 * 7:12 Lc 6.31

joinítjeh caán namáboó ï jéih ñáan bejbipna caá”,
Jesús át niijíp wut jĩ.*

*Cāacwā ded pah ï chājatdih ennit, ded pah ï
jumatdih jwī jéihyat
(Lc 6.43-44)*

15 “Ñi túi chāja chaáh. ‘Dios naáwát dih naóh yapani caá’, niij yeenitdih ñi joyáh bojoó. Queét túinit pah jígozna yuhna, ï jenah joyátboó yeejép ã jumuchah, yeebdíh ï yéjaíhbipna caá.

16 Queétdih beh enat túut niijná, ded pah ï chājatdih ñi túi eneeé. Yeejép ï chājachah enna, yeejépwā ï jummatdih ñi jéihbipna caá. Í túi chājachah enna, túinit ï jummatdih ñi jéihbipna caá. Nin pah caá ã jumup: Ded óot nah iguáh pihana ãpĩ quehcan caá. Mai bab nahbut bab dahna ãpĩ quehcan caá.

17 Túini nah túini dahna ã quehna caá. Obo-hjeéhtih, yeejép nahboó yeejép dahna ã quehna caá.

18 Túini nah yeejép dahna ã quehcah, yeejép nahbut túini dahna ãpĩ quehcan caá.

19 Yeejép dahna quehni nahdih tib yohnit, cāacwā ípĩ cáo yohna caá. Pánihat dée det yeejép chājnitdih Dios ã yohbipna caá.*

20 ‘Dios naáwát dih naóh yapani wā jumna caá’, niij yeenitdih nin pah ñi beh enbipna caá: Ded pah ï chājatdih enna, yeenit ï jummatdih ñi jéihbipna caá”,
Jesús át niijíp wut jĩ.*

*“Meemdíh wā jéihcan caá”, Jesús ã niiját
(Lc 13.25-27)*

* 7:14 Sal 1.6; Pr 4.18-19 * 7:19 Mt 3.10; Lc 3.9 * 7:20 Mt 12.33

21 “Dawá weemdih ‘Maá’, niijnít jumna yuhna, jeáboó ĩ juibícan niít. Wã íp jeáboó jumni ã weñat pínahdih chãjnitjeh ã maáh jumarna ĩ juibíbpna caá.

22 Péeni yeó jáapnadih wã íp ã maáh jumarna waádihnit, dawá weemdih jepahcannitjibut nin pah ĩ niijbípna yuh caá: ‘Maá, ma wēpatjĩh ma naáwátdih jwiít jwĩ naóh yapanap jĩ. Ma wēpatjĩh nemépwátdih jwĩ bacat túutur jĩ. Cãacwãjeh ĩ jéih chãjca naáhdih ma wēpatjĩh jwĩ chãj júutur jĩ’, ĩ niijbípna yuh caá.

23 Obohjeéhtih, ‘¡Yeebdih wã jéihcan caá! ¡Yeejép chãjnitjeh ñi jumna caá! Pánih jumnit, wã pebhna ñi waád jũóhca bojoó’, queétdih wã niij jepahbipna caá”, Jesús át niijíp wut jĩ.*

*Chéne muú teonit naáwát
(Lc 6.47-49)*

24 “Ded wã bohéátdih joí jepahna, muú chãj pooni panihni ã jumna caá. Túi jenah joiní jwumúp baácdih numah baád waadánit, ãih jagápdih ã túi dodhdop be.

25 Caán muúdhíh ã péaat túttimah, búdí mah jũóh, muj búdí daab béj, búdí johlitbut ã jũúwúp be. Páant tubit ã johochah yuhna, caán muú numah dodhni jumna, ã áaccap be.

26 Obohjeéhtih, ded wã bohéátdih joiná yuhna, jepahcan, túi jenah joicánni muú chãjni panihni caá ã jumap. Caánboó óonjihbitjeh baád waadánit, ãih jagápdih ã dodhdop be.

27 Caán muúdhíh ã péaat túttimah, mah búdí jũóh, muj daab béj, búdí johlitbut ã jũúwúp be. Pánih

---

* 7:23 Sal 6.8

búdí ã johochah, caán muú ãacna, búdí ã yáanap be", Jesús át niijíp wut jĩ.

²⁸ Páant ã niij naáwáchah joiná, cãacwã ãt joí wúhi bejep wut jĩ.

²⁹ "Caán túi jéihni pah jwiít dih ã niij bohéna caá. Moisés ã wutajjidih bohénit páant ãt niij bohécan caá. Pánih bohéna, caánboó yoobóp dih tigaá maáh ã jumap", ãt miic niijíp wut jĩ.*

8

*Bácah moópni dih ã booaat
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)*

¹ Páant niij naóh bohé péanit, Jesús jeé ñaj yacapboó chúndniji ã bohénit dih át numah dei bejep wut jĩ. ã dei bejehah ennit, dawá ãjeéh ãt péé bejep wut jĩ.

² Páant ã bejehah, bácah moópni jwãáhnit, bódicha caj yoh ñajnit, nin pah át niijíp wut jĩ:

—Maá, ma booaíhna, weemdíh ma jéih booana caá, Jesús dih át niijíp wut jĩ.

³ —**júu!** **Wéinit meemdíh wã booana caá,** caandíh teo jáhanit, át niijíp wut jĩ.

Páant Jesús ã niijíchahjeh, ã moopát át ñumáh bejep wut jĩ.

⁴ —**Meemdíh wã booaatjidih bitadih ma naóhca bojoó. Pánih naóhcan, sacerdotedihjeh naáwádih ma bejeé. Caanná juibínit, míih bácah ã ñumátjidih ma júutá. Moisés ã wutajji pah sacerdotewã ã cáo wãhat pínah niijná, chéne jopwádih ma wãhúu, Dios meemdíh ã booaatjidih ã jéihyat pínah niijná.**

* **7:29** Mr 1.22; Lc 4.32

Túttimah, ma déewãjeéh ma jwúub jumuchah, ã táibipna caá,* Jesús caandíh át wēp niijíp wut jī.

Soldadowã ĩ maáhdih teo wãhndih Jesús ã booaat

(Lc 7.1-10)

⁵ Túttimah, Jesús Capernaum tútchina ã juibínachah, Romano cien soldadowã ĩ maáh ã pebh juibínit, nin pah caandíh át niijíp wut jī:

⁶ —Maá, weemdíh ma teo wáacá. Weemdíh teo wãhni búdí wanna, wíih múbóó ã lajna caá. Áih bácah jwioní ã jumuchah, búdí tabanit, ã jéih bejcan caá, Jesúsdi h át niijíp wut jī.

⁷ —**Caandíh boanadih wã bejmi caá,** Jesús caandíh át niij jepahap wut jī.

⁸⁻⁹ —Obohjeéhtih, Maá, wíih munná ma bejcah, ã táimi nacaá. Weem cháh wēpni ma jumuchah, ‘Wíih muidíh ma waád júwá’, niijní dée nihcan caá. Ma naáwáchahjeh, weemdíh teo wãhni ã boobipna caá. Wã chah jumnit bita maáta weemdíh ĩ wutna caá. Weembút soldadowãdih wutni caá. Biíc dih ‘Ma bejeé’, wã niijíchah, ãpĩ bejna caá. Biíhdih ‘Ma júwá’, wã niijíchah, ãpĩ jéohna caá. ‘Nindih ma chãjaá’, wã niijíchah, páant ã chãjna caá. Weém wutni jumna, meembút wutni ma jummatdih wã jéihna caá. Ma wutat pahjeh weemdíh teo wãhni ã boobipna caá, soldadowã ĩ maáh Jesúsdi h át niijíp wut jī.

¹⁰ Páant ã niijíchah joí wēinit, Jesús ãjeéh péenitdih nin pah át niijíp wut jī:

—**Yoobópdi h yeebdíh wã naóhna caá. Nin soldadowã ĩ maáh judío nihcan yuhna, Diosdi h ã táí**

* **8:4** Lv 14.1-32

jenah joiná caá. Caandíh teo wāhndih wā booaat pínahdih át jéihyep taga. Weemdíh caán ã túi jenah joyát pah, ded judío bíc yoobó jenah joinídih wā en jwuhcan caá.

¹¹ Yeebdíh wā naóhna caá. Péeni láa bita judíowā nihcannit, nihat baácdih moón Diosdih túi jenah joinít, jeáboó Dios ã maáh jumapna dawá ĩ jwíbípna caá. Caanná jumnit, Abraham, Isaac, Jacob bícdih ĩ jeémpbipna caá.*

¹² Obohjeéhtih, judíowā Dios ã maáh jumapna bejnit déejidih, yeejép dapánapboó ã wahbipna caá. Caanná ã wahnitboó búdí jġahnit, ĩih maodíh ĩ néeh cháác jwíbípna caá, Jesús át niijíp wut jġ.*

¹³ Páant queétdih niij péanit, soldadowā ĩ maáhdih nin pah át jwúub niijíp wut jġ:

—Míih muná ma jwúub bejeé. Meemdíh teo wāhni booni ã jumna caá. ‘Jesús caandíh ã boobipna caá’, ma niij jenah joyát pahjeh ã yapna caá, Jesús caandíh át niijíp wut jġ.

Páant ã niijíchahjeh, áih muáboó jumni caandíh teo wāhni át boonap wut jġ.

Pedro chadh dih Jesús ã booaat

(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴ Páant niij péanit, Jesús ã bohénitdih át jwúub numah bejep wut jġ, páant mantih. Pánih bejna, Pedroíh muná jwíbínit, ĩt waad béjep wut jġ. Pánih waad béjnit, Pedro chadh búdí pahat wanna, mi ñajat chóoboó mi ñajachah, Jesús át enep wut jġ.

¹⁵ Pánih ennit, miíh téihyadh ã teo jāhanachahjeh, pahat át dáucah bejep wut jġ.

* **8:11** Lc 13.29   * **8:12** Mt 22.13; 25.30; Lc 13.28

Páant ã dúucuchah joinít, caántboó ñah ñahnit, Jesúsdiñ jeémát mit wáhp wát jĩ.

Dawá wánnitdih Jesús ã booaat

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶ Tõo ñáh jãúwáchah, dawá nemép caolih jamnitdih ï chéenwã Jesús ã jamni múú jóocmant ït ab juibínap wát jĩ. Páant ï ab juibínachah ennit, Jesús wã ït bac bejep wát jĩ. Pánih bac bejnit, Jesúsboó nemépwãdih ã bac bejat túutuchahjeh, cáacwãih bácahmant ït bac bejep wát jĩ. Bitá tubáp chũhñitdihbut Jesús ãt booa beedánap wát jĩ.

¹⁷ Páant ã chãjachah, Dios naáwãtdih naóh yapani Isaías ã niijátji pah ãt yapap wát jĩ. “Jwĩ tubáp chũúãtdih, jwĩ wãnatdihbut jĩgah ennit, ãt booa nap taga”, Isaías ãt niij daacáp tajĩ.*

Biquína Jesúsdiñ ï péehat

(Lc 9.57-62)

¹⁸ Dawá Jesús pebh ï jui ñahuchah ennit, Jesús ã bohénitdih nin pah ãt niijíp wát jĩ:

—**Chóbe conanaáboó jwĩ cháuh bejjĩh**, ãt niijíp wát jĩ.

¹⁹ Páant niijnít, jélitna ï dei bejehah, Moisés ã wátatjidih bohéni Jesúsdiñ jwãáhnit, nin pah ãt niijíp wát jĩ:

—Bohéní, deyoób ma bejehah, weembút ma-jeéh wã bejmi caá, ãt niijíp wát jĩ.

²⁰ —**Jia mujjiowã ïih múú pínah ítnadih ï bíbohna caá. Jwébehwãbut ïih yécanadih ï bíbohna caá. Obohjeéhtih, weémboó niहत cáacwã úud jeñé, wĩh mujjéh pohba wã bíbohcan caá. Pánihna,**

---

* 8:17 Is 53.4

wājeéh ma jūúwáchah, búdí bəwat meemdíhbut ā jəmbipna caá, Jesús caandíh át niíj jepahap wət jī.

21 Páant ā niijíchah joinít, biíh jwəh nin pah át niijíp wət jī:

—Maá, majeéh weembát wā bejmi caá. Obohjeéhtih, wā bejat pínah jātih wā íp ā wəwəchah, áih bácahdih wā yohat pínah niijná, ‘Ma chāo jwúhəú’, weemdíh ma niijí. Ā wəwəchah yoh péanit, majeéh wā bejbipna caá, át niijíp wət jī.

22 —Weemdíh náahcannit wənnit panihnit jəmma, queétboó wənnitdih í yoho naáh. Obohjeéhtih, meémboó wājeéh jəmni pínah bəma jūúwá, Jesús caandíh át niijíp wət yəh jī.

*Búdí johlit nolihatdihbut ā yayaát
(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)*

23 Páant niíj péanit, jəlitboó dei jəibínit, búdí jāáj chóodih ā bohénitdih át nəmah waadáp wət jī.

24 Íimdih í chúəh bejechah, Jesúsboó át əwah bejep wət jī. Pánihna, ím tac yoób í bəug lájachah pohba, Jesús ā əwat pónih, búdí johlit át jūúwáp wət jī. Páant búdí nolihat ā jəwəchah, ít daábíhip wət jī.

25 —¡Maá, jwiít dih ma teo wáacá! ¡Daabná caá jwí chājap! ít niíj wəcəp wət jī.

26 Páant í niíj wəcəchah, jáanit, Jesús queétdih nin pah át niijíp wət jī:

—¿Dépanih tigaá búdí ñi əum? Weemdíh táí jenah joiná, ñita əumcən tagaá, át niijíp wət jī.

Páant niijnít, ñah ñəhnit, johlit, nolihatdihbut jəihnit, “Ma yayaát”, át niijíp wət jī. Páant ā niijíchahjeh, johlit nolihatbut bícməntjeh át yayaəh bejep wət jī.

27 Páant ã yapachah, en wúhi bejnit, queétjeh nin pah ãt míc niijíp wut jĩ:

—¿Dedé cãac tiguaá nin? Æ naáwáchahjeh, johlit, nolihatbut ã yayáh bejna caá, ãt niijíp wut jĩ.

Gadara baácdih moón nemép caolih jumnitdih Jesús ã booaat

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

28 Páant ã yapat túttimah, Gadara baácna ãt chũh juibínap wut jĩ. Caanná ã chũh juibínachah, chéne neoná cãac yohopmant Jesúsdiã ãt jwãáh dei jũwúp wut jĩ. Queét nemép caolih jumnit, tãbit tac behnit ã jumuchah, caanná cãacwã ãpĩ bejcap wut jĩ.

29 Pánihna, Jesúsdiã jwãáh dei juibínit, nin pah ãt niij ñaacáp wut jĩ:

—¿Meém Dios wũh, dépanih chãjadiã jũh tiguaá ma chãj? ¿Dios ã peéh chãjat pínah ã jũdh jwũhchah yũhna, jãtãh jwiítãh peéh chãjadiã jũhnhit beé ma chãjap? ãt niijíp wut jĩ.

30 Yũpbit dawá momo mũwã bid jeémpna ãt chãjap wut jĩ.

31 Pánihna, queétdih ennit, nemépwã nin pah Jesúsdiã ãt niijíp wut jĩ:

—Jwiítãh bacat tútãna, cot mũwãdãh ma waadát tútã, ãt niijíp wut jĩ.

32 —**Jũ, caán láa bácah ñi bejeé,** Jesús queétdih ãt niijíp wut jĩ.

Páant ã niijíchahjeh, queét cãacwãh bácahmant bacnit, mũwãdãh nemépwã ãt waadáp wut jĩ. Páant ã waadáchah, wẽpép ñáo dei bej, ímna buúg báah bejnit, mũwã ãt chĩc wãn beedáh bejep wut jĩ.

³³ Páant ĩ yapachah enna, búdí úumnit, queét m̄wājidih en daonítboó ĩh tútchina ĩt ñáo jweí jwúub bejep wut jĩ. Pánih ñáo jwúub juibínit, m̄wā ded pah ĩ yapatjidih, nemép caolih j̄m̄nitdihbut ded pah Jesús ā booaatjidih ĩt naóh peetép wut jĩ.

³⁴ Páant ĩ naáwáchah joinít, nihat caán tútchidih moón Jesúsdih enedih ĩt bejep wut jĩ. Pánih juibínit, caandih náahcan, ĩh baácmant Jesúswādh ĩt jwúub bejat tútup wut jĩ.

9

Jéih yoocannidih Jesús ā booaat

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Páant ĩ jwúub bejat tútuchah joinít, ĩh jāáj chóona waadnít, Jesúswā ĩt jwúub chúuh bejep wut jĩ. Pánih chúuh bejnit, Jesús āpĩ juibíni tútchina ĩt jwúub juibínap wut jĩ.

² Caanná ĩ juibínachah, caanjĩh moón jéih yoocannidih ā ñajat chóojĩh Jesús pebhna ĩt beo juibínap wut jĩ. “Jesús nindih ā jéih boobipna caá”, ĩt niij jenah joyóp wut jĩ. Páant ĩ niij jenah joyátdih jéihnit, jéih yoocannidih nin pah Jesús āt niijíp wut jĩ:

—**Ma weñeé. Ma yéejatdih meemdih wā yohna caá,** āt niijíp wut jĩ.

³ Páant ā niijíchah joinít, biquína Moisés ā wutatjidih bohénit nin pah ĩt niij jenah joyóp wut yuh jĩ: “Diosjeh yéejatdih ā jéih yohna caá. Nin cāacjeh j̄m̄na yuhna, páant niijná, ‘Dios wā j̄m̄na caá’, niij yeena caá ā chãjap”, ĩt niij jenah joyóp wut jĩ.

4 Páant ĩ niĭj jenah joyátdih jéihnit, nin pah Jesús queétdih át niĭjíp wut ĩ:

—¿Dépanih tiguaá páant yeejép ñi jenah joí?

5 ‘Ma yéejatdih wā yohna caá’, wā niĭjíchah joinít, weemdíh jéihcan yuhna, ‘Yeeni caá’, ñi niĭj jenah joiná caá. Obohjeéhtih, ‘Ñah ñuhnit, ma yáac chūi bejeé’, wā niĭjíchah, caán ā bejehah ennit, wā niĭját yoobópdih ā jumatdih ñi jéihbipna caá. Pánih jéihna, yéejat yohat wēpat wā bíbohatdihbut ñi jéihbipna caá.

6 Weém nihat cāacwā úud jeñé, nin baácdih moondíh jéih booanít, ĩ yéej chājatdihbut wā jéih yohna caá. Pánih tibeé Dios weemdíh ā wah deyanap ĩ, cāacwā ĩ yéejatdih wā yohat pínah niĭjná. Pánihna, caán wēpatdih wā bíbohatdih yeéb ñi jéihyat pínah niĭjná, nin pah wā chāj júutbipna caá, át niĭjíp wut ĩ.

Páant niĭj péanít, jéih yoocannidih nin pah át niĭjíp wut ĩ:

—Ma ñah ñuhú. Ma ñajat chóodih abnit, míih muúboó ma jwúub bejeé, át niĭjíp wut ĩ.

7 Páant ā niĭjíchah joinít, jéih yoocanniji ñah ñuhnit, áih muúboó át jwúub bejep wut ĩ.

8 Páant ā booanachah ennit, cāacwā ĩt en wáhi bejep wut ĩ. Pánih en wáhi bejnit, Dios Jesúsdi h búdei wēpat ā wūhatdih jéihnit, Diosdih búdei ĩt wēi naáwáp wut ĩ.

*Jesús Mateodih ā jūúwát tútat
(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)*

9 Pánih booa péaniji caán muumánt bac bejnit, Jesús ā bohénitdih át jwúub namah jib bejep wut ĩ. Pánih bejnit, caanmánt jūóhnit, weém Mateo

pebh ĩ juyúp jĩ. Romanowã ĩ maáta ĩ uúbát túutni dinerodih uúbh wãhni wã jumup jĩ. Pánihna, caán láa wĩih tewat tólihboó wã chúudup jĩ. Caanjĩh wã chúuduchah ennit, nin pah weemdih Jesús ã niijíp jĩ:

—Wãjeéh ma pée jũúwá, ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchah joinítjeh, ñah ñahnit, ãjeéh wã bejep jĩ.

¹⁰ Túttimah, Jesús wãdih wĩih múbóo numah jeémédih wã bejep jĩ. Weem páh dawá dinerodih uúbh wãhndih, bita “Yeejép wã caá”, ĩ niijnítidihbut wã numah jeémép jĩ.

¹¹ Páant queét biíc dih jwĩ jeéméchah ennit, biquína fariseowã jwiít Jesús ã bohénitdih nin pah ĩ niij jũihñup jĩ:

—¿Dépanih tigaá ñih bohéni dinerodih uúbh wãhnit, yeejép chãjnit biíc dih ã jeémép? ĩ niijíp jĩ.*

¹²⁻¹³ Páant ĩ niijíchah joinít, Jesúsboó queét fariseowãdih nin pah ã niij jepahap jĩ:

—Tubúp chũhcanit cohnidih ĩpĩ bidcan caá. Wãnnitjeh caá caandih ĩ bidip. Pánihat pah ‘Weém yéejat wihcanni caá’, niij jenah joinít, teo wáacni pínahdih ĩpĩ bidcan caá. Obohjeéhtih, ‘Wã yéejatdih jĩgahnit, wã túut numáhna caá’, niij jenah joinít caá teo wáacni pínahdih ĩ bidip. ‘Jwiít yeejép wã caá’, niij jenah joinít dih jeh teo wáacadih wã jũúwáp be, ĩ yéej chãjatdih cádahnit, túiniboodih ĩ túut numát pínah niijná. Dios naáwãdih naóh yapani ã niij daacátjidi yeebdih jéihyat caá náahap. ‘Nañúpwãdih ñi mao cáo wãhatdih weém wã náahcan caá. Obohjeéhtih, bitadih ñi jĩgah en teo

* **9:11** Lc 15.1-2

wáacatdih caá yeebdíh wā náah yacap”, Dios ã niijná caá’, át niij daacáp tají.* Caán ded pah ã daacátjidih jéihyat túut niijná, ñi jwáub bohénaá. Caán ã daacátji pah, jġgah ennit, weém cāacwādh teo wáacadih wā jūwáup be, ã niijíp jġ.

*Jeémp jwuhcatdih Jesúsdiġ ġúbh joyát
(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)*

¹⁴ Túttimah, Juan Daabáni ã bohénitboó jwġ pebh jwġnit, nin pah Jesúsdiġ ġ niij úbh joyóp jġ:

—Jwiġ Juan ã bohénit, jwġ nuowā ġ wutat pah jwġpġ jeémp jwuhcan caá. Fariseowābut biíc yoobó ġpġ chājna caá. ¿Dépanih tigaá ma bohénitboó páantjeh ġ jeémp? Jesúsdiġ ġ niijíp jġ.

¹⁵ —Nin pah caá ã jumap: Téihya chéoni ã numah jeémpnit biícdiġ ã jum jwuhchah, jġgahcan, ġpġ táí wēi jeémpna caá. Obohjeéhtih, caán téihya chéonidiġ bita ġ ub bejat túttimah, jġgahnit, ġta jeémp jwuhcan tagaá. Weém caán téihya chéoni panihni wā jumna caá. Pánihat pah tigaá wā bohénit wājeéh jumna, wēinit, páantjeh ġ jeémpna caá. Obohjeéhtih, bita weemdíh ġ ub bejat túttimah, wā bohénitjeéh wā wihcah, caán láa jġgahnit, ġ jeémp jwuhcan niit, Jesús queétdih ã niijíp jġ.

¹⁶ Pánihna, ded pah jwġ nuowā ġ wutatji āih jáap bohéatjġh fariseowā ġ widíhichah enna, Jesús queétdih nin pah ã jwáub niij bohénap jġ: “Jáap yégueh chóo chocca naáh chóojġh máa yégueh chóodiġ nah wai búudhdat ã náahcan caá. Páant ñi chājachah nihna, caandíh ñi chocat túttimah, jġnt bejna, máa chóodiġ chah āta yewa tagaá. Páant

* 9:12-13 Os 6.6; Mt 12.7

tigaá jwĩ n̄owã ĩ naáwátjidih wĩih jáap bohéátjĩh wid naóhcat caá náahap.

17 Pánihat dée, pah jw̄hcani iguĩh macdih n̄ñ̄up chóojĩh ĩ chãjniji máa w̄h w̄úhdih yáacat ã náahcan caá. Páant ñi yáacachah nihna, iguĩh mac pahna, máa w̄h w̄úh jéih ȳuhcan, ãta yewah bej tagaá. Páant ã yewechah, chénat pah ãta b̄ud tágaá. Pánihna, jáap macdih, jáap w̄h w̄úhboó yáacat caá náahap. Páant ñi yáacachah, iguĩh mac, caandih yáacni chóobut ã túi jumbipna caá. Pánihat pah, wĩih jáap bohéat jwĩ n̄owã ĩ naáwátjijĩh wid naóhcat caá náahap”, ã niijíp jĩ.

Áih yéguéh chóodih j̄u, teonih, Jairo n̄umdíhbut Jesús ã booaat

(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

18 Wĩih m̄úboó páantjeh jwĩ j̄m̄chah, jwiít judíowã jwĩ míic wáacat m̄udih en daonít ĩ maáh ã waád j̄ȳp jĩ. Waád j̄inít, Jesús pebh bódicha caj yoh ñajnit, nin pah ã niijíp jĩ:

—Wã n̄úm jáantjeh mi w̄nah bejep be. Obo-hjeéhtih, caántdih ma teo jáha booaat túut niijná, wãjeéh ma j̄úwú. Páant ma teo jáhanachah, mi jw̄ub boobipna caá, Jesúsdi h ã niijíp jĩ.

19 Páant ã niijíchah joinít, Jesús wĩih m̄úboó jeémp ch̄udniji, ñah ñuhnit, ãjeéh ã bac bejep jĩ. Jwiít ã bohénitbut ĩjeéh jwĩ bejep jĩ.

20-21 Pánih bejnit, namádih jwĩ bejehah, cãacwã cãtíh biíh w̄nnih mit j̄m̄p tajĩ. Caánt doce jópchi mácanihat panihat w̄nnih, “Jesúih yéguéh chóodihjeh j̄ibí teona, wã boobipna caá”, mit niij jenah joyóp w̄t jĩ. Páant niij jenah joinít, Jesús

tãahmant jũóhñit, ãih yégueh chóo yapatbitdih mit jwá tewep tajĩ.

22 Páant mi jwá tewatdih jéihna, tac púud ennit, Jesús caántdih nin pah ã niijíp jĩ:

—**Nũumá, ma weñeé. Weemdíh táí jenah joinít, ma boona caá,** ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchahjeh, mit boonap tajĩ.

23 Túttimah, jwiít Jesús biíc dih maáih mũaná jwĩ waád jwibínap jĩ. Pánih waád jwibínit, chíó pójnitdih, dawá ñaac jwínít dihbut jwĩ enep jĩ.

24 Páant ã jwáñchah ennit, Jesús queéd dih nin pah ã niijíp jĩ:

—**Yeéb ñi bac bejeé. Mi wũncan caá. Ŝona caá mi chãjap,** ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, “Nih yáana caá ã chãjap”, niijnít, cãacwã caandíh ã dehwep jĩ.

25 Pánihna, queét ã bac bejat túttimah, wũnnih pebhna waad béjnit, miíh téihyadh Jesús át tewep wut jĩ. Páant ã tewe chahjeh, boonit, mit ñah ñũhap wut jĩ.

26 Jóocmant ñũhñit caántdih ã booaat doonádih joinít, caán tútchidih moondíh ã naóh peetép tajĩ.

Chénewã jéih encannitdih Jesús ã booaat

27 Caanjíh jũmñitji jwũub jibidih jwĩ bejehah, chénewã jéih encannit neoná jwiít dih pée bejnit, nin pah ã niij ej ñaacáp jĩ:

—**¡David jũima, Dios ã wahní, jwiít dih ma jĩgah eneé!** ã niijíp jĩ.

28 Páant ã niij ej ñaacáchah, jwiít Jesús biíc dih biíh mũboó jwĩ waad béjep jĩ. Páant jwĩ waad béjehah, queét jéih encannitbut ã ñũán waád jwýúp jĩ. Páant

ĩ waád juyúchah ennit, Jesús queédih nin pah ã niijíp jĩ:

—**Jwiít dih ã jéih booami nacaá’, ¿weemdih ñi niúj jengah joí niít? ã niijíp jĩ.**

—Páant tigaá jwĩ niúj jengah joyóp, caandih ĩ niúj jepahap jĩ.

²⁹ Páant ĩ niúj jepahachah joinít, ñih quíbdih teo jáhanit, nin pah ã niijíp jĩ:

—**Páant ã chājbipna caá’, ñi niúj jengah joyát pah-jeh tigaá wā chājbip, ã niijíp jĩ.**

³⁰ Páant ã niijíchahjeh, ĩ jéih enep jĩ, buca. Pánih booanít, Jesús nin pah queédih ã jwúub niijíp jĩ:

—**Weém buutéh yeebdih wā booaatdih bitadih ñi naóhca bojoó, ã niijíp jĩ.**

³¹ Páant ã niijíchah yuhna, bac bejnit, queédih ded pah ã booaatjidih nihat pebhboó ĩt naóh peetéj tajĩ.

Jéih wéhecannidih Jesús ã booaat

³² Páant ĩ bac bejchah, Jesús pebh nemép jamnidih bita ĩ ñahwat ub waád juyúp jĩ. Caán nemép caandih át jéih wéheat túutcap tajĩ.

³³ Páant ĩ ub juyúchah ennit, Jesús nemépdih ã bacat túutap jĩ. Páant ã bacat túutachahjeh, jéih wéhecanniji ã jwúub wéhenap jĩ. Caandih ennit, nihat ĩ en wáhi bejep jĩ.

—Nin pah yapatdih nihat jwiít Israel baác dih moón jwĩpĩ encan jĩ! ĩ míic niijíp jĩ.

³⁴ Obohjeéhtih, fariseowā mácah ĩ míic niúj wéhenap jĩ.

—Nemépwā ĩ maáh ã wēpatjĩh caá nemépwā dih ã bacat túutap, ĩ míic niijíp jĩ.*

* **9:34** Mt 10.25; 12.24; Mr 3.22; Lc 11.15

Jesús cāacwādh ã jǵah enat

³⁵ Pánihat túttimah, nihat botoni tútchina, dah-wani tútchinadihbat bohé jibidih bejna, Jesús jwiít dih ã namah bejep jǵ. Tútchina yoobó naóh jib bejna, jwiít judíowā jwǵ míc wáacat m̄uná waadnít, Jesús ãpǵ bohénap jǵ. Dios ã maáh jummat túini doonádih naóh nit, nihat caanjǵh moón tabáp chūúh nit dih bat ãpǵ boonanap jǵ.*

³⁶ Pánih bejna, dawá cāacwā ovejawādh en daoní wihcat pah yeejép yapnit, moh yeejnit ã jumchah ennit, Jesús queédih búdí át jǵah enep jǵ.*

³⁷ Pánih jǵah ennit, jwiít ã bohénit dih nin pah ã niijíp jǵ:

—Jóo dajat láa búdí tewat ã jumchah yuhna, teonitboó daocánnitjeh ã jumna caá. Pánihat pah, túini doonádih joinít pínah dawá ã jumchah yuhna, queédih naóh nit pínahboó daocánnitjeh ã jumna caá.

³⁸ Pánihna, túini doonádih chah dawá bohénit dih ã wahat pínah niijná, Diosdih ñi wúbú, ã niijíp jǵ.*

10

Jesús doce ã naáwát tút nit pínah ã wūtna

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Túttimah, jwiít doce ã bohénit dih bid bojnit, nemépwādh bacaat pínah wēpat, nihat wunnit dih booaat pínah wēpat dih bat jwiít dih ã wūhup jǵ.

² Nin caá jwiít Jesús ã bohénit, ã naáwát tút nit pínah jwǵ wūt: Simón ã jumup jǵ. Caandíh Pedro

* **9:35** Mt 4.23; Mr 1.39; Lc 4.44   * **9:36** Nm 27.17; 1R 22.17; 2Cr 18.16; Jer 50.6-7; Ez 34.5; Zac 10.2; Mr 6.34   * **9:38** Lc 10.2

Jesús ã wût búudhdap jĩ. Æ úud Andrésbut ã jumap jĩ. Santiago, ã úud Juanjĩhbut ĩ jumap jĩ. Queét chénewã Zebedeo weh ĩ jumap jĩ.

³ Felipe, Bartolomé, Tomás, weém Mateobut jwĩ jumap jĩ. Weémboó Romanowã ĩ maáta ĩ úubát túatni dinerodih úúbh wũhni wã jumap jĩ. Biĩh Santiago, Alfeo wũúhbut ã jumap jĩ. Tadeo, Lebeo ĩ niĩj wût búudhnibut ã jumap jĩ.

⁴ Biĩh Simón, Celote wût jumni poómpdih bóobut ã jumap jĩ. Judas Iscariote, Jesúsdiñ eníhcannitdih duó wáini pínahbut ã jumap jĩ.

Jesús doce ã bohénitdih ã wahat

(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Jwiít doce ã bohénitdih ã wēpatdih wũh, biĩh tútchinaboó wahna, ded pah jwĩ chãjat pínahdih nin pah Jesús jwiítidih ã niĩj naáwáp jĩ: **“Judíowã nihcannit pebhna ñi bejca bojoó. Samaria baácboobút ñi bejca bojoó.**

⁶ Diosdih jéihcannit jumna, buudnit ovejawã panihnit ĩ jumachah, judíowã pebhboojéh ñi bejeé.

⁷ ‘Dios maáh ã jumadidih ã júutat pínah bahnijeh ã judhna caá’, queétidih ñi niĩj naáwá.

⁸ Pánih naóhna, bácah moópnit, dawá tubúp chũúhñit, wanah bejnitdihbut ñi booanaá. Nemép caolih jumnitíh bácahmant nemépwãdih ñi bacanaá. Páant ñi chãjat pínah wēpatdih yeebdíh wã wũhna caá. Jíib náahcanjeh yeebdíh wã wũhat pah muntih, yeebbút biíc yoobó jíib náahcanjeh cáacwãdih ñi teo wáacá.

⁹ ‘Pánih bejna, dinerodih ñi úb bejca bojoó.

¹⁰ Wuh wuúh, túat nuumát pínah camisa, zapatos úb bejcan, íoh cajat nahdihbut ñi úb bejca

bojoó. Ñi dawát chójeh ñi duo béjeé. Ñi bohénit pínahboó yeebdíh ñi numah jeémpbipna caá. Ñi duoní chío ã moopóchah, queétboó ñi túut numát pínah chóodihbut ñi wāhbipna caá. Queétdih ñi teo wáacat jíib, páant caá yeebdíh ñi chājipna caá.*

11 “Caán tətchina juibínit, caán tətchidih jum jwuhna, yeebdíh wēi jwāáhnitih mūdihjeh ñi chāo jwúhú.

12 Ñih munná waad béjnit, ‘Dios ã túyat ñijeéh ã jum naáh’, caán mūdih moondíh ñi nijí.

13 Páant ñi nijíchah, táinit ñi jumat jíib, Dios ã túyat ñijeéh ã jumbipna caá. Obohjeéhtih, táicannit ñi jumachah, páant ñi nijíchah yuhna, Dios ã túyat ñijeéh ã wihcan níit.

14 Yeebdíh náahcan, ñi jóíhcah, caán mummánt ñi bac bejeé. Bac bejnit, queétdih Dios ã yohat pínahdih júutat túut nijná, ñíih zapatosdih too dugnit, caán jumni becchídih ñi péoh mao yoh jéenanaá. Pánihna, caán tətchidih moón yeebdíh ñi náahcah, bíic yoobó mantih queétdihbut ñi chāj júutú.*

15 Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Peéh chājni yeó jáapdih Sodoma tətchidih moón, Gomorra tətchidih moondihbut Dios búdí ã peéh chājipna caá.* Obohjeéhtih, queétdih ã peéh chājat chah, yeebdíh náahcannitboodíh ã peéh chājipna caá”, jwiítih ñi nijíp jíi.*

Jesúhwādih bita yeejép ñi chājat pínah

* **10:10** 1Co 9.14; 1Ti 5.18   * **10:14** Hch 13.51   * **10:15** Gn 19.24-28; Mt 11.24   * **10:15** Lc 10.4-12

16 “¡Weemdíh ñi túi joyoó! Yeéb ovejawā panihnitdih jiowā panihnit pehbboó wā wahna caá. Pánihna, jopwā pah tac behcannit, maiwā pah ñi túi yap náhninaá.*

17 ¡Ñi túi chāja chaáh! Yeebdíh eníhcannit ñi maátadih ī wūhbipna caá. Jwiit judíowā jwī míc wáacat muúboó waadnít, yeebdíh ī pūibipna caá.

18 Wíihwā ñi jummat jíib, caán tútchinadih moón ī maáta pebhna, chah wēpnit maáta pebhnabut yeebdíh ī ub bejbipna caá. Caanná ī ub bejehchah, queét maátadih, judíowā nihcannit maátadihbut wíih túini doonádih ñi naóhbipna caá.

19 Páant maátadih ī wāhuchah, ‘Ded pah wā niiját pínahdih wā jéihcan niit’, ñi niij jenah joicá bojoó. Yeebdíh ī úbh joyóchahjeh, ñi niiját pínahdih Dios yeebdíh ā jéihyabipna caá.

20 Páant ā jéihyanachah, queédih jepahna, yeéb ñi jenah joyátjīhjah ñi jepahcan niit. Dios jwī íip ā jenah joyát dih Túini Espírituboó yeebdíh ā naawát túutbipna caá.*

21 “Caán láa, det wíihwā ī jummat jíib, biíc weh jumna yahna, maátadih naóh yacnít, ā déedih ā mao yohat túutbipna caá. Ī mána ī wehdih, ī wehboó ī mánadihbut ī mao yohat túutbipna caá.*

22 Pánihna, yeéb wíihwā ñi jummat jíib, nihat yeebdíh ī eníhcan niit. Páant ī eníhcah, yeebdíh yeejép ī chājachah yahna, weemdíh páantjeh ñi cádahcah, yeebdíh wā túi abbipna caá, wā íip pehbboó ñi túi jummat pínah niijná.*

* **10:16** Lc 10.3   * **10:20** Mr 13.9-11; Lc 12.11-12; 21.12-15

* **10:21** Mr 13.12; Lc 21.16   * **10:22** Mt 24.9,13; Mr 13.13; Lc 21.17

23 Wíih túini doonádih ñi naáwát jíib, biíc tútchidih moón yeebdíh ï yéj chājachah, biíh tútchina jwei béjnit, caanjíh moondíhbut ñi naáwá. Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Nihat Israel baácboó jumni tútchinadih moondíh ñi naóh beedáát pínah jǎtih, weém nihat cǎacwǎ úud jeñé nin baácboó wǎ jwúub dei jǎóhbiipna caá.

24 “Jáap jéihni caandíh bohéni chah nihcan caá. Biíc yoobó teo wǎhnibut ã maáh chah nihcan caá.*

25 ‘Ded pah weemdíh bohénidih ã yapat pah muntih weemdíhbut ã yapbipna caá’, jáap jéihnidih niij jenah joyát caá náahap. Teo wǎhnibut ‘Ded pah wǎ maáhdih ã yapat pah muntih weemdíhbut ã yapbipna caá’, niij jenah joyát caá náahap. Obo-hjeéhtih, ‘Wǎ maáh chah jumna, caandíh yeejép ã yapat pah weémboodíh ã yapcan niit’, niij jenah joicát caá náahap. Weém muú mínah panihni, yeéboó wǎ pebh moon pánihnit ñi jumna caá. Pánihna, cǎacwǎ weemdíh ‘Beelzebú caá’, niijná, yeéb wíihwǎdihbut biíc yoobó yeejép ï niijbípna caá”, Jesús jwiít dih ã niijíp jǐ.*

¿Deddih tigaá úummat náah?

(Lc 12.2-7)

26 “Buu láa cǎacwǎdih wíih túini doonádih ñi naáwáchah yuhna, joíihcan, bita ï encah, yeebdíh yeejép ï chājbiipna caá. Pánih yeejép ï bih chājachah yuhna, túttimah nihat ï túi jéihbiipna caá. Yeebdíh yeejép chājnitdih ñi úumca bojoó.*

27 Pánihna, buu ded pah yeebdíhjih wǎ bohéatdih túttimah dawá cǎacwǎ cǎtíh úumcanjeh ñi naáwá.

* 10:24 Lc 6.40; Jn 13.16; 15.20   * 10:25 Mt 9.34; 12.24; Mr 3.22;
Lc 11.15   * 10:26 Mr 4.22; Lc 8.17

28 Cãacwã yeebdíh maona, ñíh bácahdihjeh ĩ mao yohna caá. Obohjeéhtih, ñíh caolihdih ĩ jéih maocan caá. Pánihna, det yeebdíh mao yohíhndih ñi úmca bojoó. Obohjeéhtih, Diosboodíh caá úmat náahap. Caanjéh tigaá ñíh bácahdih, ñíh caolihdihbut iiguípna ã jéih yohna caá.

29 “Chéne jwébehwãbit bainíbitjeh ĩ jíb jumchah yuhna, biícbitdih Dios ã buadácan caá. Dios ã wutcah, caanbít ã wuncan níit.

30 Ñíh waó yoócnadih Dios jenah en beedáni jumna, ded pah ñi jummatdihbut ã táí jéih beedána caá. Pánih jéih beedána, yeebdíh ã táí jéih en daoná caá.

31 Jwébehwãdih ã oyat chah, yeébboodíh ã oina caá. Pánih oinit, ã en dawát dih jéihna, ñi náhni dahwaca bojoó”, Jesús ã niijíp jĩ.

*“Weém Jesúh caá”, úmcanjeh, niiját
(Lc 12.8-9)*

32 “ ‘Weém Jesúh caá’, ded bitadih ã niijíchah, weembát caandíh ‘Caán wíh caá’, wã íp jeáboó jumnidih wã niijbípna caá.

33 Obohjeéhtih, ded wíh jumna yuhna, ‘Weém Jesúh nihcan caá’, bitadih ã niijíchah, ‘Caán wíh nihcan caá’, weembát wã ípdih wã niijbípna caá”, Jesús ã niijíp jĩ.*

*Jesús cãacwãdih chéne poómp ã chãjat
(Lc 12.51-53; 14.26-27)*

34 “¿Ded pah tigaá yeéb weemdíh ñi niij jenah joí? ‘Áih doonádih joinít, nihat cãacwã táí biíc dih ĩ jumnipna caá’, ¿ñi niij jenah joí níit? Obohjeéhtih, pánihcan caá. Cãacwã wã bohéát dih ĩ

---

* 10:33 2Ti 2.12

joyát túttimah, biquína wã naáwát dih ã túi wëi joyóchah, bitaboó caandíh jepahcan, queétdih ã en jáihbipna caá.

³⁵ Biquína behnit wã naáwát dih ã túi joyát jíib ã weh queétdih ã eníhcan níit. Behnit yaádh wã naáwát dih ã túi joyát jíib ã weh yatá queétdih ã eníhcan níit. Ì chudhna yaádh wã bohéat dih ã túi joyát jíib, ã weh áana yaádh queétdih ã eníhcan níit.

³⁶ Ded weemdíh jepahnidih ã déewã yoobát ã eníhbican nacaá.*

³⁷ “Ded weemdíh ã oyat chah ã mánadih, ã wehdih oina, wíih nihcan níit.

³⁸ Pánihna, cruzboó wãna, yeejép wã yapat pínah pah, ded wíih ã jumat jíib yeejép ã yapbipna caá. Pánih yeejép yapatdih éumnit, jweiná, wíih nihcan níit.*

³⁹ Ded weemdíh túi jenah joicán, bíi déedih en ñinahnit, ã náahatdihjeh chãjna, iiguípna ã bejbipna caá. Obohjeéhtih, ded áih pínahdih jenah joicánjeh, wã weñat pínahdih chãjniboó páantjeh wãjeéh ã túi jumbipna caá”, Jesús ã niijíp jĩ.*

Jwíitdih jíib wãhat panihni

(Mr 9.41)

⁴⁰ “Det yeéb wíihwādih túi náahna, weemdíhbut ã náahna caá. Pánihna, weemdíh túi náahni weemdíh wahnidihbut ã náahna caá.*

⁴¹ Dios naáwát dih naóh yapani ã tewat jíib Dios caandíh ã túi chãjbipna caá. Ì naáwát dih naóh yapani ã jumuchah enna, ded caandíh túi náahna,

* **10:36** Mi 7.6   * **10:38** Mt 16.24; Mr 8.34; Lc 9.23; Jn 12.24

* **10:39** Mt 16.25; Mr 8.35; Lc 9.24; 17.33; Jn 12.25   * **10:40** Mr 9.37; Lc 9.48; 10.16; Jn 13.20

naóh yapanidih ã táí chãjat pah Dios caandíhbut biíc yoobó ã táí chãjbipna caá. Ded táini ã jumæt jíb, Dios caandíh ã táí chãjbipna caá. Táini ã jumæchah ennit, biíhboó caandíh táí náahna, táinidih Dios ã táí chãjat pah, caandíh náahnidihbut biíc yoobó ã táí chãjbipna caá.

⁴² Ded wíh moh yéejni ã jumæchah enna, caandíh ã babhbat pínah, bainí mahjeh ã wühæchah yuhna, ã teo wáacatbit jíb, Dios caandíhbut ã táí chãjbipna caá”, Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.

11

*Juan Daabáni ã úbh joyát tútat
(Lc 7.18-35)*

¹ Páant jwiít ã bohénit dih ã naóh péaat túttimah, caán baác dih bóo tútchinad ih moondíh Jesús ãih táini doonád ih bohénad ih ã bejep jĩ. Jwiítbut biíh tútchinad ih moondíh bohénad ih jwĩ bejep jĩ.

² Pánih bejnitji jwĩ jwúub jayúchah, Jesús ded pah ã chãjat doonád ih Juan Daabáni nemat mæboó jumni át joyóp tajĩ. Pánih joiníji ã bohénit dih Jesús pebhna át wahap tajĩ, caandíh ã úbh joí enat pínah niijná.

³ Páant ã wahachah, jwĩ pebh joinít, nin pah Jesús dih ã niij úbh joyóp jĩ:

—Juan jwiít dih nin pah ã niij úbh joí enat tútatup be: “Wã túttimah biíh ã jũóhbipna caá”, ¿wã niijníji níit meém? ¿Wã niijníji ma nihcah, biíhdih páñat náah níit?” ã niijíp be, Jesús dih ã niijíp jĩ.

⁴ Páant ã niij úbh joyóchah joinít, Jesús queéd dih nin pah ã niij jepahap jĩ:

—Buu ded pah ñi joyátji, ñi enatjidihbut Juandih nin pah niij naawádih ñi bejeé:

⁵ Jéih encannitji, jéih joicánnitji, jéih bejcan-nitjidihbut ã booana beé. B́acah moópnitji, ẃanah bejnitjidih ýuh buca ã booana beé. *Moh yéejnitdih ã túi ubat pínah doonádihbut naóhna ã ch́ajap be.*

⁶ Pánihna, “Ded weemdih túi jenah joí cádahcannidih Dios ã ẃei enna caá”, Jesús ã niijíp be’, Juandih niij naawádih ñi bejeé, ã niijíp j́i.

⁷ Páant ã niijíchah joinít, Juandih naawádih ì jẃub bejep j́i. Páant ì jẃub bejchah, Juan ded pah ã jamatdih dawá jẃijeéh péenitdih Jesús nin pah ã niij naawáp j́i: “¿Dedédih enedih bej tigaá ñiṕi ch́aj, ḿuá wihcapboó bejna? ¿Jiwi jeémp ýlip déedih johlit ã joh jwejni panihnidih enedih ñi bejnit beé? Obohjeéhtih, Juan pánihcan beé. Det biáboó ì naawáchah ýhna, caánboó jweéhcanjeh, yoobópdih ãṕi naawáp wut j́i.

⁸ Pánih jamnidih bidcan, ¿t́uini yégueh ðonídih enedih ñi bejnit beé? Obohjeéhtih, t́uini yégueh ðonít maataih ḿuáboó iṕi jamna caá. Juanboó queét pah nihcan beé.

⁹ Pánih jamnidihbut bidcan, ¿Dios naawátidih naóh yapanidih enedih bejnit beé ñi ch́aj? Páant tigaá Juan ã jamap. Bitá naóh yapanit chah ã jamna caá.

¹⁰ Juan ã jẃih naóh waawát pínahdih jon j́atih Dios naawátidih naóh yapani nin pah ãt niij naóh daacáp taj́i:

‘Á ẃuúhdih Dios nin pah ã niijíp be: “Ma j́atih wá naawátidih naóh waóhni pínahdih wá wah-

* 11:5 Is 35.5-6 * 11:5 Is 61.1

bipna caá, meémboó ma naáwáchah joinít, cãacwã ã jepahat pínah niijná”, Dios ã niijíp be’, ãt niij daacáp tajĩ. *(Mal 3.1)*

11 Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Nihat bita chah Juan Daabáni ã jumna caá. Obohjeéhtih, práant ã jumuchah yuhna, Dios ã maáh jumapna ded oboh jumniboó Juan chah ã jumbipna caá.

12 “Juan ã bohé jwíh láa buu láana, Dios ã maáh jumapboó dawá ã waadát pínahdih búdí ã bidna caá. Pánih bidna, Diosdih táí jenah joinít, yeó jáap jumap pah chah dawá waadná caá ã chãjap. Obohjeéhtih, bitaboó práant ã waadát dih íijnit, queétdih ã jãhna yuh caá.

13 Juan ã jũwát pínah jãtíh, nihat Dios naáwát dih naóh yapanitboó daácna, Moisésbut daácna, Dios ã maáh jumap pínahdih ãt naóh daacáp tajĩ. Juanbut caandíhjuh muntíh ã naóh bohénap be.*

14 ‘Dios ã wahni ã jũwát pínah jãtíh, Elías panihni ã jũóhbirna caá’, jon jãtíh ã niijní tigaá Juan ã jumap. Pánihna, ‘Yoobópdih tigaá Juan ã niijní Elías panihni ã jumap’, yeebdíh niij jenah joyát caá náahap.*

15 ¡Ded molít jumna, ã táí joyó naáh!

16 “Buu láa moón weemdíh jepahcannit nin pah ñi jumna caá: Yoahdih tíohnit wébít pah caá ñi jumap. Tíoh chũdnit, nin pah ípĩ niij míc jũihna caá:

17 ‘Jwĩ pelat póoj tíhwichah yuhna, yeébbóó ñi búndíhcan beé. Wunnitdih jwĩ jãí tíhwichah yuhna, ñi jãí wáaquíhcan beé’, ã niij míc jũihna caá.

* 11:13 Lc 16.16 * 11:14 Mal 4.5; Mt 17.10-13; Mr 9.11-13

18 Páant ì chājat pah, yeebbút biíc yoobó ñipí chājna caá. Juan Daabáni cāacwājeéh jeémpcan, poonidihbat āpí babhcap jī. Páant ā chājcah enna, ‘Nemép caolih jumni caá’, niíj jāihnit, ā bohéatdih ñi joíhcap jī.

19 Obohjeéhtih, weém, nihat cāacwā úud jeñé, cāacwājeéh jeémpnit, wāpí babhna caá. Páant wā chājachah ennit, ‘Eneé. Nin búdí jeémpni, babh máihni caá ā jumup. Romanowā ì úubát túutni núodih úubh wāhnit, yeejép chājnit biíc dih āpí pej jumna caá’, niíj jāihnit, weemdíhbat ñi jepahcan caá. Páant niíj jāihna, wébít pah caá ñi jumup. Obohjeéhtih, ded pah Dios ā wutat pah wā túi chājachah enna, ā jenah joyát yoobóp dih ā jumatdih ñi jéihbipna caá”, Jesús queétdih ā niíjíp jī.

Biíh tútchinadih moón ì jepahcat

(Lc 10.13-15)

20 Túttimah, biíh tútchinadih moón caandíh ì jepahcatji jíib, Jesús queétdih ā jāihñup jī. Caán tútchinadih moón biíh tútchina चाह Dios ā wēpatjīh Jesús ā chāj júutup yuh jī. Páant ā chāj júutuchah yahna, ì yéejatdih ì cádahcap jī. Páant ì cádahcatji jíib nin pah queétdih ā niíj jāihñup jī:

21 “¡Corazín tútchidih moón yeejép ñi yapbipna caá! ¡Betsaida tútchidih moonbút yeejép ñi yapbipna caá! Níih tútchinadih Dios ā wēpatjīh búdí wā chāj júutup yuh be. Páant ā wēpatjīh wā chāj júutuchah enna, Tiro tútchidih moón, Sidón tútchidih moonbút ì yéejatdih cádahnit, túiniboodíh ìta túut num tágaá. Jīgahna dawat chóo dionít, ì jīgahatdih júutna, tui jōóhjīh ìta míic waáh tagaá.*

* 11:21 Is 23.1-18; Ez 26.1-28.6; Jl 3.4-8; Am 1.9-10; Zac 9.2-4

22 Nin pah yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá: Peéh chājat yeó jáapdih Dios Tiro tátchidih moón, Sidón tátchidih moondíhbut ã peéh chājat chah yeébbodíh búdí ã peéh chājbipna caá.

23 Yeebbút Capernaum tátchidih moón, ‘Jwiít chah jumnit jwĩ jumna caá’, ¿ñi míc niij jenah joí niít? Páant niij jenah joiná yuhna, oboh jumnit ñi jumnipna caá.* Níih tátchidih Dios ã wēpatjĩh dawá láa wã chāj júutachah yuhna, yeéb weemdíh ñi jepahcap be. Sodoma tátchidih Dios ã wēpatjĩh páant wã chāj júutachah nihna, caán tátchidih moón ĩ yéejatdih ĩta cádah tagaá. Páant ĩ cádahachah, caán tátchi páantjeh āta jum tagaá.*

24 Yeebdíh yoobópdih wã naóhna caá. Peéh chājat yeó jáapdih Dios Sodoma tátchidih moondíh ã peéh chājat chah yeébbodíh búdí ã peéh chājbipna caá”, Jesús ã niijíp jĩ.*

“Wã pebh ñi choó jũwũ”, Jesús ã niiját

(Lc 10.21-22)

25 Caán láa nin pah Jesús jwĩ ípdih ã niij wúbúp jĩ: “Paá, meém nihat baácdih moón, nihat jeádih moondíhbut ĩ maáh ma jumachah, meemdíh búdí wã wēina caá. ‘Jwiít túi jéhnit caá’, niijnítidih wã bohéatdih ma beh joyát tútcap be. Obohjeéhtih, jéih jwuhcannitboodíh mapĩ beh joyána caá. Páant ma chājachah, ‘Túina caá, Paá’, meemdíh wã niijná caá.

26 Páant tigaá, Paá, mapĩ wēi chājap”, ã niijíp jĩ.

27 Páant niij wúbh péanit, cáacwãboodíh nin pah Jesús ã niij naáwáp jĩ: “Dios wã íp nihat ã wēpat

* 11:23 Is 14.13-15   * 11:23 Gn 19.24-28   * 11:24 Mt 10.15; Lc 10.12

biíc yoobó weemdíhbut ã wãhup be.* Ded pah wã jumatdih wã ípjuh caá ã jéihyep. Biíh jéihni wihcan caá. Pánihna, ded pah wã íp ã jumatdihbut weemjéh caá wã jéihyep. Det wã ñíonitdihbut wãpí bohéna caá. Jwiítjuh caá caandíh jwí jéihyep.*

²⁸ Yeéb nihat teo wēejní, chodóp ðonít panihnit wã pebh ñi jũúwá. Páant ñi jũúwáchah, yeebdíh wã chooát tãutbipna caá.

²⁹ Weém bíicdih táí bejnit, wã naáwát dih jenah joinít, ñi wēi jepahaá. Weém cãacwãdih jĩgah ennit, oboh jumni pah queédih táí teo wáacni wã jumna caá. Páant wã jumatdih en yacnit, wã naáwát dih táí jenah joiná, táí choonít panihnit ñi jumbipna caá.*

³⁰ Pánih choonít jumna, wã weñat pínahdih ñi chãjachah, yeebdíh ã buocan niít. Búdí chodat panihnidih ðuwát tãutcan, ñi buujáca naáhdih yeebdíh wã watcan niít”, ã niijíp jĩ.

12

Chooát yeó jáapdih Jesús ã bohénit trigodih í úuc jeémát

(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Biíh chooát yeó jáapdih Jesús jwiít dih bohé bejna, trigo wáapdih ã numah chóop yap bejep jĩ. Pánih bejna, jwiít ã bohénit nuugúp wanna, trigodih jwí úuc jeémép jĩ.*

² Páant jwí úucuchah enna, jwíjeéh bejnit fariseowã íjnit, Jesús dih nin pah í níj jãihñup jĩ:

* **11:27** Jn 3.35   * **11:27** Jn 1.18; 10.15   * **11:29** Is 30.15; Jer 6.16

* **12:1** Dt 23.25

—Jwiít dih ma joi jwáhúú. ¿Dépanih tigaá jwí chooát yeó jáapdih yuhna, ma bohénit ì teo? Pánih teona, Dios ã wútatdih yap yohna caá ì chãjap, ì niijíp jĩ.

³⁻⁴ Páant ì niijíchah joinít, “Wã bohénit ì yap yohcan caá”, niiját túut niijná, Jesús queét fariseowãdih nin pah ã niij bóod chuñup jĩ:

—Davidji ã pej jumnitjĩh nuugúp wunna, Dioih muuná waadnit, sacerdotewã Diosdih ì wãhniij pandih ìt jeémép wut jĩ. Obohjeéhtih, caán pan sacerdotewãjeh ì jeémát pínah át jumup wut jĩ. Dios wutna, bitadih caán pandih át jeémát túutcap wut jĩ. ¿Davidwã páant ì chãjatjidih Dios naáwát dih ì daácni núodih ñi bohécannit jĩ? Caán pandih ì jeéméchah yuhna, ‘Ñi túi chãjcan beé’, Diosboó át niijcáp wut jĩ. Pánihat pah, buu nin trigodih úuc jeémpna, wã bohénitbut Diosdih ì yap yohcan caá.*

⁵ Nindihbut ñi náhninaá: Dioih muúboó teonit sacerdotewã jwí chooát yeó jáapdih ìpĩ choocán caá. Páant ì choocán yuhna, Dios ã wútatdih yap yohnit nihcan caá. ¿Páant Moisés ã wútatjidih ñi bohécannit jĩ?*

⁶ Yeebdíh nin pah niij naóhna caá wã chãjap: Dioih muudíh wëina, caán muúboó teonit ì choocáh enna yuhna, ‘Á túina caá’, ñipĩ niijná caá. Obohjeéhtih, caán muudíh ñi weñat chah weémboodíh weñat caá náahap.

⁷ Dios naáwát nin pah ã niijná caá: ‘Nuñúp wãdih mao cáo wãhat wã náahcan caá. Obohjeéhtih, bitaboodíh ñi jĩgah en teo wáacat caá wã náahap’, Dios

* **12:3-4** 1S 21.1-6; Lv 24.9   * **12:5** Nm 28.9-10

ã niijná caá. * Páant ã niijátjidih beh joiná nihna, wã bohénitdih ñita jũihcan tagaá. Queét caandih úuc jeémpna, yap yohna ã chãjcan caá. Pánihna, queétdih ñi jũihñat ã túican caá.

⁸ Nihat cãacwã úud jeñé, weemjéh tigaá chooát yeó jáapdih cãacwã ded pah ã chãjat pínahdih wutni wã jumna caá, Jesús ã niijíp jĩ.

*Téihya ágahnidih Jesús ã booaat
(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)*

⁹ Páant niij péa, bejnit, jwĩ míic wáacat muaná jwiítidih Jesús ã numah waád jubínap jĩ.

¹⁰ Caanjĩh téihya ágahni ã jumup jĩ. Pánihna, fariseowáboó Jesúsdiñ naóh yacat túut niijná, caandih nin pah ã niij úubh joyóp jĩ:

—¿Ma jenah joyóchah, jwĩ chooát yeó jáapdih Dios ã booaat túut niit? ã niijíp jĩ.

¹¹ —¿Ñíih oveja íitboó ã buug yácachah ennit, ñita jwúub ubcan taniit?*

¹² Obohjeéhtih, oveja chah caá cãacboó ã jíib jumup. Pánihna, chooát yeó jáapdih yuhna, cãacwãdih Dios ã teo wáacat túutna caá, Jesús queétdih ã niijíp jĩ.

¹³ Páant niij péanit, caán téihya ágahnidih nin pah ã niij wutup jĩ:

—Míih téihyadiñ ma yoo dwwúú, ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, ãih téihyadiñ ã yoo dwwúp jĩ. Páant ã yoo dwwúchahjeh, ãih téihya ã túyah bejep jĩ.

* **12:7** Os 6.6; Mt 9.13   * **12:11** Lc 14.5

14 Páant Jesús ã boonanachah ennit, fariseowã ã íj bac bejep jĩ. Pánih íj bac bejnit, ded pah Jesúsdih ã mao yohat tútat túat niijná, ãt míc wéhenap wut jĩ.

Jesús ded pah ã jummat pínahdih Isaías ã daacátji

15 Pánihna, fariseowã caandih ã mao yohíhatdih jéihna, Jesús jwiít dih biáboó ã namah bejep jĩ. Páant jwĩ bejehah ennit, dawá jwiít dih ã péenap jĩ. Páant ã péenachah, nihat ã ub jüóh nit wannitdih Jesús ã boonanap jĩ.

16 Pánih boonanit, ded pah ã chãjatdih bitadidh ã naáwát tútcap jĩ.

17 Queétdih boana, jon jãt ih Isaías nin pah ã daacátji biíc yoobó ã chãjap jĩ:

18 “Dios nin pah ã niijná caá: ‘Nin wã wahni, wã oini, weemdih ã túi teo wühuchah, búdí wã wéina caá. Caandih Túini Espiritudih wã wühbipna caá, wã wēpat biíc yoobó caanbút ã bíbohat pínah niijná. Pánih jumnit, yoobóp dih wã chãjat doonádih nihat baác dih moondih ã naóhbipna caá.

19 Pánih naóhna, míc jühcan, bitadidh íjacan, túinijeh ã naóhbipna caá.

20 Moh yéejnit panihnitdih jühcanjeh, ã túi teo wáacipna caá. Bitá jĩgahnitdihbut ã weñabipna caá. Pánih jumna, cãacwã ã míc yéej chãjatdih ámoh nit, túinijeh ã chãjat tút b ipna caá.

21 Áih túini doonádih joinít, nihat baác dih moón caandih ã túi jepahbipna caá. Páant ã túi jepahachah, queétdih ájeéh ã túi jummat tút b ipna caá’, Dios ã niijná caá”, Isaías ãt niij daacáp tajĩ.
(Is 42.1-4)

*“Nemép ã wēpatjīh Jesús ã booana caá”, ĩ niiját
(Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)*

²² Biíh yeó jáap nemép jumnidih jwī pebhna cãacwã ĩ ub juyáp jĩ. Nemépwã caandíh enat túutcan, ĩt wéheat túutcap tajĩ. Páant ĩ ub juyúchah, Jesús caandíh ã booanap jĩ. Páant ã booanachah-jeh, ennit, ã wéhenap jĩ.

²³ Pánihatdih ennit, nihat ĩ wáhi bejep jĩ. Pánih wáhinit, “¿Nin David jumima, Dios ã wahni, jwī maáh pínahna níit?” ĩ míc níj wúbh joyóp jĩ.

²⁴ Obohjeéhtih, páant ĩ niijíchah joinít, fariseowãboó nin pah ĩ niijíp jĩ: “Nihcan caá. Nemépwã ĩ maáh Beelzebú ã wēpatjīhjah caá nemépwādih ã bacanap”, ĩ míc niijíp jĩ.*

²⁵ Páant ĩ níj jenah joyátdih jéihnit, Jesús queédih nin pah ã níj naáwáp jĩ: **“Det biíc baácdih moonjéh yuhna, míc maona, ĩta wun beedáh bej tagaá. Det tátchidih moón biícwã yuhna, míc maona, queébtut ĩta jweí peét bej tagaá.**

²⁶ Pánihna, Satanás, nemépwã ĩ maáh áihwādih ã bacanachah, biíc yoobó muntih áta yap tagaá.

²⁷ Obohjeéhtih, ‘nemépwādih bacanit, ĩ maáh ã wēpatjīh ã wutna caá’, ñi niiját yoobópdih ã jumuchah nihna, ñijeéh jumnitboó ¿dehe ã wēpatjīh tigaá ĩpĩ baca? Páant ĩ bacanachah ennit, ‘Ĩ táí chájna caá’, ñipĩ niijná caá. Pánihna, weém páant wã bacanachah ennit, ‘Ă táí chájcan caá’, ñi jéih niiján caá.

²⁸ Dios ã wēpatjīh nemépwādih wã bacanachah, Dios ã maáh wēpat ñi cātíh ã jumna caá.

---

* 12:24 Mt 9.34; 10.25

29 “Nin pahbat ã jumna caá: Wêpép newéih mæná ded nœúmíhna yuhna, ã jéih waadcán caá. Obohjeéhtih, caandíh chéó péanit, ãih bíi déedih ã jéih ubna caá”, Jesús á niijíp jĩ. Páant niijná, nin pah niij naóhna át chãjap wut jĩ: Nemépwã ã maáh wêpép ã jumuchah yuhna, Jesúsboó caandíh chah wêpni jumna, ã jéih yap yohna caá.

30 “Ded wãjeéh teocanni, weemdíh en jãihni, nemépwã ã maáhjeéh ã jumna caá. Pánih jumna, weemdíh jepahíhndih ñœun yóhna caá ã chãjap.*

31-32 “Nin pah yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá: Det yéej chãjna, Diosdih yeejép wéhena yuhna, ã jwãub túut nœumúchah, Dios ã yéejatdih ã yohbipna caá. Det weém nihat cáacwã úd jeñédihbat yeejép wéhenit, ã túut nœumúchah, yeejép ã wéheatjidih Dios ã yohbipna caá. Obohjeéhtih, det Túini Espíritubodíh yeejép ã wéhenachah, ã yéejatdih ã yohcan níit. Páant ã yéej chãjatdih quíib bœudcán, Dios queétdih iiguípna ã wahbipna caá”, Jesús queétdih ã niijíp jĩ.*

*Máa quehe ded pah ã jumat naáwát
(Lc 6.43-45)*

33 “Ded máa nah táini dahna ã quehechah ennit, táini nah ã jumatdih ñi jéihna caá. Obohjeéhtih, bíih nah táicanni ã quehechah ennit, caan náh yeejép ã jumatdih ñi jéihna caá. Pánihat pah, cáac ded pah ã jumatdih jéihíhna, ã chãjatdih enat caá náahap.*

---

* 12:30 Mr 9.40   * 12:31-32 Lc 12.10   * 12:33 Mt 7.20; Lc 6.44

34 Yeéb maiwã panihnit tãbit yeejépwã jumna, yoobópdih ñi wéhecan caá. * Cãacwã ded pah ï jengah joyát pah biíc yoobó ïpĩ wéhena caá. *

35 Pánih jumna, ded túi jengah joiní ãpĩ túi wéhena caá. Obohjeéhtih, ded yeejép jengah joiníboó yeejép ãpĩ wéhena caá.

36 Pánihna, Dios ã peéh chãj láa ded yeejép wéhenidih ã peéh chãjbipna caá.

37 Túi wéhenidih ‘Meém túini caá’, Dios ã niijbípna caá. Obohjeéhtih, yeejép wéheniboodíh ‘Meemdíh peéh chãjat ã náahna caá’, ã niijbípna caá”, Jesús queétdih ã niijíp jĩ.

Jwiít cãacwã jwĩ jéih chãjca naáhdih Jesúsdiñ ï chãj júutat túutat

(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

38 Biíh láa mũú díitboó jwĩ jumuchah, biquína fariseowã, Moisés ã wutatjidih bohénitjñh waád juinít, nin pah Jesúsdiñ ï niijíp yah jĩ:

—Bohéní, jwiít cãacwã jwĩ jéih chãjca naáhdih ma chãj júutá, meém Dios ã wahni yoobópdih ma jummatdih jwĩ jéihyat pínah niijná, ï niijíp jĩ. *

39 Páant ï niijíchah joinít, Jesús queét maátadiñ nin pah ã niij jepahap jĩ:

—Yeéb yeejépwã Diosdiñ náahcannit ñi jumna caá. Pánihnit jumna, Dios ã wēpatjñh ñipĩ chãj júutat túutna yah caá. Obohjeéhtih, yeebdíh páant wã chãj júutcan niít. Dios naáwátdih naóh yapani Jonásjidih Dios ã wēp chãjat pah muntih

* 12:34 Mt 3.7; 23.33; Lc 3.7
Mt 16.1; Mr 8.11; Lc 11.16

* 12:34 Mt 15.18; Lc 6.45 * 12:38

weemdíhbat chājnit, ã wēpat yeebdíh ã jáutbipna caá. Páant bóojeh ã wēpat jáutat ã jumbipna caá.*

⁴⁰ Pánihna, Jonásjidih búdí queéj ã jeéméchah, biíc peihcanni yeó jáap ãih wudah díitboó át jumup wut jĩ. Pánihat pah weém nihat cãacwã úd jeñéboó wannit, jeé íitboó ĩ yohat túttimah, biíc peihcanni yeó jáap caánboó wã jumbipna caá. Pánihat túttimah, wã jwúb boo pud júwúchah, Jonás ã yapatjidih náhninit, Dios ã wēpatdih ñi jéihbipna caá.*

⁴¹ Jonás Nínive tútchidih moonjídih Dios queédih ã peéh chājat pínah doonádih ã naáwáchah, ĩ yéejatdih cádahnit, ĩt túut nuúm beedép wut jĩ. Pánihna, cãacwādih ã peéh chājat yeó jáapdih queét Nínive tútchidih moondíh Dios ã peéh chājcan níit. Obohjeéhtih, Jonásji chah caá weém wã jumup. Páant wã jumuchah yuhna, yeéboó weemdíh ñi jepahcan caá. Páant ñi jepahcat jíib Dios yeebdíh búdí ã peéh chājibipna caá.*

⁴² Chóop yapapboó jumni baácdih moón ĩ maáh wili maáh Salomón túi jéihni ã jumat doonádih joinít, ã naáwátidih joyát túut niijná, yúpmant mit júwúp wut jĩ. Obohjeéhtih, caán túi jéihni ã jumat chah weémboó wã jumna caá. Páant wã jumuchah yuhna, yeéboó weemdíh ñi joíhcan caá. Páant ñi joíhcat jíib cãacwādih ã peéh chājat yeó jáapdih Dios yeebdíh búdí ã peéh chājibipna caá, Jesús ã niijíp jĩ.*

*Bacaniji nemép ded pah ã jwúb waadát
(Lc 11.24-26)*

* **12:39** Mt 16.4; Mr 8.12

* **12:40** Jon 1.17

* **12:41** Jon 3.5

* **12:42** 1R 10.1-10; 2Cr 9.1-12

43 “Nemép ĩ bacaniji, m̄ú wihcapboó jibna, ã jum̄at pínah biíh m̄ú pánihnidih ã táoh bidna caá. Pánih bidna yuhna, ã jéih bid juicán caá.

44 Pánih bid juicán, ‘Weemdíh ĩ bacaniji m̄uná wã jwúb bejbipna caá, páant m̄untih’, ã míic níj jenah joiná caá. Páant níj jenah joinít, ã jwúb juí enechah, ãih m̄ují túi tóodh ámohni panihni ã jumna caá. Caán cãacboó ã túut n̄umcáh, ãih jêc páantjeh pãa lajni panihni ã jumna caá.

45 Páant ã jumachah ennit, nemépboó bita siete ã chéenwã chah yeejép wutnitdih bid wáacnit, queédih ã n̄umah waadná caá. Páant yeejép ĩ wutachah, ĩ waadni cãac chah yeejép chãjni ã jumbipna caá. Pánihat dée pah yeéb yeejép wãdih ã yarbibna caá”, Jesús cãacwãdih ã niijíp jĩ.

Jesús ã déewã caandíh ĩ bidat

(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

46 Páant Jesús queédih ã naáwát pónih, caandíh míic wéheat túut niijná, ã ín ã údwã biícđih jóocmant ĩt juyúp wut jĩ.

47 Páant ĩ juyúchah ennit, jwĩjeéh jumni Jesúsđih nin pah ã niijíp jĩ:

—jMa eneé! Meemdíh míic wéheat túut niijná, ma ín ma údwã biícđih jóocmant ĩ pãina caá, ã niijíp jĩ.

48 —Ma niiját túina caá. Obohjeéhtih, ¿Dedh tigaá wã ín? ¿Det tigaá wã údwã? ã niijíp jĩ.

49 Páant niijnít, jwiít ã bohénitdih júatnit, nin pah ã niijíp jĩ:

—Nit caá wã ín, wã údwã panihnit.

50 Det wã íp Dios ã náahat pah chãjnitjeh wã údwã, wã jwan, wã ín panihnit ĩ jumna caá, ã niijíp jĩ.

13

Waáh momni naáwát
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Caán yeó jáapjeh muntih Jesús muú diítboó jumniji ã bac bejep jĩ. Pánih bac bejnit, íim jwěejna jwiít dih ã namah dei bejep jĩ. Pánih dei bej, caanná jwibínit, jwĩ chúudup jĩ.

² Páant jwĩ chúuduchah ennit, dawá cáacwá ã pebh míc wáac juyúchah, búdí jááj chóodih waadnít, ã chúudup jĩ. Jwiítboó bita biíc dih jwĩ ñuhup jĩ.*

³ ã jenah joyátjĩh queétdih bohéna, nin pah ã niúj naáwáp jĩ:

“Biíc newé, waáh momodih ã bejep be.

⁴ Páant ã waáh bojochah, biquí tíbna namádih ã buug ñájap yuh be. Obohjeéhtih, waícanjeh júóhnit, jwébehwá caán tíbnadih í jeémp beedánap be.

⁵ Biíh tíbna jeejĩh yewéni baác jumupboó ã buug ñájap be. Pánih buug ñájnit, waícanjeh ã chíih júúwúp yuh be.

⁶ Pánih chíihna yuhna, yeó tubit ã cháhachah, ñeh bainíjeh jumna, ã diib téhah bejep be.

⁷ Biíh tíbna nemép óot cátíh ã buug ñájap be. Pánih buug ñájnit, ã chíihichah, caán nemép óotnaboó caandíh ã chíih yap bejchah, momniiboó mánahnit, ã wunah bejep be.

⁸ Obohjeéhtih, biíh tíbna túini baácboó ã buug ñájap be. Pánih buug ñájna, chíihnit, ã tái quehép be. Pánihna, caánboó chíihni biquí wawánadih cien tíbna, biíh wawánadih sesenta tíbna, biíh wawánadih treinta tíbna ã jumup be.

---

* 13:2 Lc 5.1-3

9 **¡Ded molít jumna, ã táí joyó naáh!**” queétdih ã niijíp jĩ.

*Ã bohénit beh joicán, Jesúsdiñ ã úúbh joyát
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)*

10 Páant ã niiját túttimah, jwiít ã bohénit ã bohéatdih beh joicán, ã pebhna jubínit, nin pah jwĩ niij úúbh joyóp jĩ:

—¿Dépanih tigaá cãacwãdih bohéna, ma jenah joiní naáwátjĩhjih mapĩ bohé? jwĩ niijíp jĩ.

11 Páant jwĩ niijíchah joinít, Jesús nin pah jwiít dih ã niij jepahap jĩ:

—Dios jwĩ maáh yoobát jumna, niñat cãacwãdih ã teo wáacat pínah dooná, jwĩ déewã jon jãtjih moondih ã jéihya jwuhca naáh doonádih buu yeéb wã bohénitdih Dios ã jéihyaat táutna caá. Obohjeéhtih, bitadih páantjih ã jéihya jwuhcan caá.

12 Det caán doonádih táí joinít dih chah ã jéihyabipna caá. Obohjeéhtih, det táí joicánnitboodih bainí ã jéihyatdih ã dúuc wáyat pah ã chãjbipna caá.*

13 Cãacwã quíib wihcannit dée, ded pah ã enatdih ã beh encan caá. Molít wihcannit dée, ã joiná yuhna, ã jéih beh joicán caá. Páant ã jumatdih jéihna, wã jenah joiní naáwátjĩhjih queétdih wã bohéna caá.

14 Jon jãtjih Isaías ã daacátji pah caá ã jumup. ‘Nin pah caá Dios ã niijíp: “Wã naáwát dih maatáp dih joiná yuhna, caandih ñi beh joicán niít. Ded pah wã chãjatdih enna yuhna, ñi beh encan niít.

15 Ded pah wã naáwát, wã chãjatdihbut jéihíhcannitjih ñi jumna caá. Páñih jumnit,

* 13:12 Mt 25.29; Mr 4.25; Lc 8.18; 19.26

weemdíh joíhcan, ñíih molít dih ñi nem teona caá. Wã chãjatdih eníhcan, ñi quíib ñona caá. Páant ñi chãjcan nihna, táí enna, táí joiná, táí beh joinít ñita jum tagaá. Pánih táí beh joinít jumna, túut nuumnít, weemdíh ñita bid tagaá. Páant weemdíh ñi bidichah, ñi yéejatdih yohnit, yeéb iiguípna ñi bejat déedih wãta táí ub tagaá”, Dios ã niijná caá’, Isaías át niij daacáp tají. *(Is 6.9-10)*

16 “Obohjeéhtih, yeéb wã bohénitboó jéihíhnit jumna, ennit, ñi beh enna caá. Joinít, ñi beh joiná caá. Páant ñi jumuchah, Dios yeebdíh ã wëi enna caá.

17 Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Buu ñi enatdih jon jãtih moón Dioíhwã, Dios naáwát dih naóh yapanitbut búdí eníhna yuhna, í encap jí. Buu ñi joyát dihbut búdí joíhna yuhna, í joicáp jí”, Jesús jwiít dih ã niijíp jí.*

*Waáh momni naáwát dih Jesús ã beh joyáát
(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)*

18 “Waáh momni naáwát dih beh joyát túut niijná, nindih wã naáwáchah, ñi táí joyoó.

19 Wíih táini dooná naóhni waáh momni panihni caá. Biquína joinít namáboó buug ñájni panihni í jumna caá. Caandíh joiná yuhna, beh joicán, í jepahcan caá. Pánihna, caandíh í joyát túttimahbitjeh, nemépboó jëóhnit, jwébehwã caán tíibnadih í jeémát pahjeh, queét í joyátjidih ã quíib buudána caá.

---

* 13:17 Lc 10.23-24

20 Bitá joinítboó, jeejáh yewéni baácđih b̃uug ñájni panihni ĩ jumna caá. Caandíh joinít, búdí ĩ wēi jw̃hna yuh caá.

21 Obohjeéhtih, wēi joiná yuhna, ñeh jáap bejni panihni ĩ jumna caá. Pánihna, yeejép ã yapachah, w̃ihwã ĩ jummat jíib bita queéđih ĩ yéej chãjachah, waicanjeh w̃ih túini doonáđih ĩ cádahna caá.

22 Bitá joinítboó nemép óotna cãtíh b̃uug ñájni panihni ĩ jumna caá. Caandíh joinít, ĩ jepahna yuh caá. Obohjeéhtih, nin baácđih bóodih búdí jenah joinít, bií déedihbat búdí ĩ bidna caá. Páant ĩ jenah joyóchah, ĩ joiní túini dooná pácahi panihni ĩih caolihboó ã jéih behcan caá. Pánihna, caandíh jenah joicán, táiniboodíh ĩ jéih chãjcan caá.

23 Obohjeéhtih, bitaboó w̃ih túini doonáđih joinít, túini baácboó b̃uug ñájni panihni ĩ jumna caá. Caandíh joiná, túi beh joinít, ĩ túi jepahna caá. Pánih jepahnit jumna, Dios ã náahat pahjeh ĩ túi chãjna caá. Biquína, cien túbna ã quehat pah, chah túini yoobát ĩ chãjna caá. Bitá, sesenta túbna ã quehat pah, túini ĩ chãjna caá. Bitaboó, treinta túbna ã quehat pah, ñamp túini ĩ chãjna caá”, Jesús jwiítđih ã niijíp jĩ.

Trigo cãtíh yeejép yílíp ã chíihat naáwát

24 “Dios ã maáh jummat nin pah ã jumna caá: Wápchi mínah ãih wápchiboó trigodih ã momop yuh be.

25 Obohjeéhtih, caán, nihat ãjeéh moonbút ĩ ũwat pónih, caandíh eníhcanniboó ãih wápchina joinít, ã momatji cãtíh yeejép yílípđih ã momop be. Mom péanit, ã bejep be.

26 Túttimah, trigo chíhnit, ã jáap quehe jũáwúchah, yeejép yílip ã jumatdihbut teo wãhnit ã enep be.

27 Pánih ennit, wápchi mínah pebhna juibínit, nin pah ã niij úbh joyóp be: ‘¿Maá, trigodihjeh ma momochah yuhna, dépanih tigaá míih wápchidih yeejép yílipbut ã chíh?’ ã niijíp be.

28 ‘Weemdíh eníhcanni caandíh át momop taga’, ã niij jepahap be. ‘¿Caán jáoni yílipdih jwĩ wui yóh jĩh?’ ã niij úbh joyóp be.

29 ‘Ñi wui yóhca bojoó. Caandíh wainá, trigodihbut ñita wui yóh tagaá.

30 Trigo yílip biícdih ã beh jwuhna naáh. Caán trigo ã behechah, yeebdíh nin pah wã niijbípna caá: “Yeejép yílipdih ñi jwíih wuyúú. Pánih wuí, nah chéopéanit, caandíh ñi cáo yohoó. Pánih cáo péanit, trigoboodíh ñi bóod ubúú. Pánih bóod ub beedánit, caandíh wã ámohat munná ñi ámoohoó”, wã niijbípna caá’, caandíh teo wãhndidih wápchi mínah ã niijíp be”, Jesús ã niijíp jĩ.

Mostaza tíb naáwát
(Mr 4.32; Lc 13.18-19)

31-32 “Dios ã maáh jumat nin pahbut ã jumna caá: Mostaza tíb cão tíbih pah bóo ã jumna caá. Pánih bainí tíbih jumna yuhna, caandíh ã momochah, chíhna, ã túi behna caá. Páant ã behechah, ãih cãcanaboó dawá jwébehwã ãipĩ jaamná caá. Pánihat pah tigaá Dios ã maáh jumat. Áihwã daocánnit jwíih jannitji, túttimah ã dao béjbipna caá”, Jesús ã niijíp jĩ.

Pan paááni naáwát
(Lc 13.20-21)

33 “Dios ã maáh jumat pan paáani panihni ã jumna caá. Pandih chãjìhna, yad wili trigo ojdiñ pamapdiñ yacnit, mahjìh wid, caandìh paáani pìnahdiñbut mipì túi widna caá. Pánihna, niñat mi widniñi ã túi paabìpna caá. Pániñat pah tigaá Dios ã maáh jumat doonádiñ joinít, cãacwã ì túut nuumbìpna caá. Queét joinítboó bitadiñ ì jwáub naáwáchah, dawá joinít, queétbut ì túut nuumbìpna caá”, Jesús jwiítদি h ã niijíp jì.

Jesús ã jengah joiní naáwátñajìhñeh cãacwãdiñ ã bohéát

(Mr 4.32-34)

34 Cãacwãdiñ bohéna, ã jengah joiní naáwátjìhñeh Jesús ãpì bohénap jì.

35 Pániñ bohéna, Dios naáwátদি naóh yapani nin ã daacátji pahñeh biíc yoobó ãpì bohénap jì:

“Nin pah Dios ã niijná caá: ‘Wã jengah joiní naáwátjìh wã bohébipna caá. Nin baácদি wã chãjat túttimah, cãacwãdiñ wã naóh jwáhca naáhdìh wã naóhbipna caá’, ã niijná caá”, ãt niij daacáp tajì. *(Sal 78.2)*

Trigo cãtìh yeejép yìlip naáwátদি ã beh joyáát

36 Pániñ naóh péanit, jãáj chóodiñ chãudniñi aáb jãóhñit, caandìh joinítদি “Jwì bejna caá”, niijnít, muuná Jesús jwiítদি ã ñamah jwáub aab béjep jì. Pániñ muuná aab jwibìnit, jwiít caandìh nin pah jwì niijíp jì:

—Trigo cãtìh yeejép yìlip chíihat naáwátjìh ma bohénachah, jwì beh joicán beé. Pánihna, jwiítদি ma jéihya naáwá, jwì niijíp jì.

37 Páant jwì niijíchah joinít, Jesús nin pah ã niij jepahap jì:

—Weém, nihat cãacwã úud jeñé, wápchi mínah panihni caá. Weém Dios ã wahni jumna, trigodih momni panihni wã jumna caá.

38 Nin baác wápchi panihni, Diosdih jepahnit trigo panihnit ã jumna caá. Obohjeéhtih, nemépwã ã maáhdih jepahnitboó trigo cãtíh chíihni yeejép yílip panihni ã jumna caá.

39 Nemépwã ã maáh wápchi mínahdih eníhcanni yeejép yílipdih momni panihni caá. Caán trigo ã behechah, ã bóod ãb láa, péeni yeó jáap panihni caá. Ángelwã caán trigodih yeejép yílipdihbut bóod ãbnit panihnit ã jumna caá.

40 Trigodih ãbnit, yeejép yílipboodíh ã wuí cáwat pah péeni yeó jáapdih nemépihwãdih iiguípboó ã yohbipna caá.

41 Weém nihat cãacwã úud jeñé, wíih ángelwãdih nin baácboó wã wahbipna caá, wíih cãacwã cãtíh yeejép chãjnit, yéj chãjat túutnitdihbut ã ãb bejat pínah niijná.

42 Pánih ãb bejnit, queétdih iiguípboó ã yohbipna caá. Caán iiguípboó jumna, jígahnit, queétjeh ã míic néeh chãác jüibípna caá.

43 Dioíhwãboó jwí íip Dios bíicdih ã maáh jumapboó ã jumbipna caá. Caanjíh jumna, yeo páh tái yeh iigni panihnit, maáta ã jumbipna caá.* ¡Ded molít jumna, ã tái joyó naáh! Jesús jwiútdih ã niijíp jí.

Búdí jíib jumnidih bihni naáwát

44 “Dios ã maáh jummat wápchiboó búdí jíib jumnidih ã baad bíhni panihni ã jumna caá. Bíic newé caán wápchi mínahdih teo wühna, caán

---

* 13:43 Dn 12.3

búdí jíib jamnidih bid jainít, búdí wěina, ã jwáub bihip be, páant muntih. Pánihna, caandíh búdí náahna, áih bií déedih jíib chāj beedánit, caán jíibjīh wápchidih ã jíib chājap be. ‘Buu caán wápchi wīih ã jamuchah, caánboó wā bid jainíjibut wīihjeh ã jamna caá’, wěinit, ã míic niijíp be. Dios ã maáh jamupboó ñi waadát pínah caán búdí jíib jamni panihni ã jamna caá”, Jesús ã niijíp jī.

Búdí jíib jamni perla wūt jamni naáwát

⁴⁵ “Dios ã maáh jumat nin panihnibut ã jamna caá. Búdí jíib jamni jeé tíib dée perlas wūt jamni tíibnadih jíib chājniboó chah jíib jamni perlas tíibnadih nihat pehbóó ã bid bejep be.

⁴⁶ Chah búdí jíib jamni tíibdih bid jainít, caandíh jíib chājīhna, nihat áih bií déedih jíib chāj wāhūdh ã bejep be. Pánih jíib chāj wāh beedánit, caán búdí jíib jamni tíibdih ã jíib chājap be. Caán tíibdih búdí ã náahat pah, Dios ã maáh jamupboó waadát pínahdih chah bidat caá náahap”, Jesús ã niijíp jī.

Ñhó naáwát

⁴⁷ “Dios ã maáh jumat nin pahbut ã jamna caá. Cāacwā queejwādh jūt maona, ñhodíh ĩ yoh báahanachah, queejwā jumat yoobó ĩpī chūhna caá.

⁴⁸ Páant dawá ĩ chūúchah, nihat queejwādh ĩm jwēejna ub ñáan juibínit, táinitdihjeh ĩ ñíona caá. Pánih ñíonit, ĩih wāhnaboó ĩpī mao yacna caá. Obohjeéhtih, jeémpca naáhwāboodíh ĩpī yohna caá.

⁴⁹⁻⁵⁰ Pánihat pah, péeni yeó jáapdh ángelwāboó cāacwādh ĩ ñíobipna caá. Yeejépwādh ñíonit, iiguípna ĩ yohbipna caá. Caán iiguípboó jamna,

jǐgahnit, queétjeh ĩ míc néeh chǎác jǔibípna caá”, Jesús jwiít dih ā niijíp jǐ.

Máa bohéat, jáap bohéat

⁵¹ Páant niij péanit, Jesús jwiít dih nin pah ā niij wǔbh joyóp jǐ:

—¿Butéh wǎ bohéat dih ñi beh joinít beé? ā niijíp jǐ.

—Jwǐ beh joiná beé, caandíh jwǐ niij jepahap jǐ.

⁵² Páant jwǐ niij jepahachah joinít, jwiít dih nin pah ā jwǔb niij naáwáp jǐ:

—Det Moisés ā wǔtatjidih bohénit Dios ā maáh jummatdihbut bohéna, máadih, jáapdihibut cǎacwǎdih ĩ jéih bohéna caá. Queét bohénit mǔá mínah panihnit caá ĩ jumap. Caán, bitadih teo wáacat túut niijná, áih mǔudíh jumni táinidih wǔb bacanit, jáapdih, máadihibut queétdih ā jéih wǎhna caá, Jesús jwiít dih ā niijíp jǐ.

Nazaret tútchiboó ĩ bejat

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Páant ā jenah joiní naáwátnejǐh bohé péanit, Jesús jwiít dih ā numah bejep jǐ.

⁵⁴ Pánih bejnit, ā behni tútchina jwǐ jǔibínap jǐ. Caanná jǔibínit, jwiít judíowǎ jwǐ míc wáacat mǔuná waadní, caanjǐh jumnitdih ā bohénap jǐ. Páant ā bohénachah joiná, joí wǔhi bejnit, nin pah ĩ míc niij wǔbh joyóp jǐ:

—¿Dedmant tigaá nin bohéat dih át joí? ¿Dépanih tigaá ā túi jéih beedá? Dios ā wǔpatjǐh jwiít cǎacwǎ jwǐ chǎjca naáhdih ápǐ chǎjna caá.

⁵⁵ ¿Nin máa teoni wǔh nihcan niít? ¿Á ĩn María nihcan niít? ¿Santiago, José, Simón, Judas, ā úudwǎ nihcan niít?

⁵⁶ ¿Yad jɛpɛna yaádh nin tútchidih jwĩjeéh jɛmɛnit nihcan níít? Pánihna, jwiít jwĩ jɛmat pahjeh jɛmɛni tigaá ã jɛmɛp. ¿Pánih jɛmna yahna, nin bohéatdih dee tigaá át joí? ĩ niijíp jĩ.

⁵⁷ Páant niij jenah joinít, íjna, caandíh ĩ náahcap jĩ. Páant ĩ náahcatdih enna, nin pah queétdih Jesús ã niijíp jĩ:

—Dios naáwátidih naóh yapanidih bita ĩpĩ wēi joiná caá. Páant ĩ wēi joyóchah yahna, ãih tútchidih moón, ã déewāboó caandíh ĩpĩ joíhcan caá. Pánihna, ninjĩh wā behechah ennitjĩ, weemdíh ñi joíhcan caá, ã niijíp jĩ.*

⁵⁸ Caandíh ĩ joíhcah enna, caán tútchidih Dios ã wēpatjĩh daocánni láajeh Jesús ã chāj júutɛp jĩ.

14

Juan Daabáni ã wɛnat (Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹ Caán láa Herodes, Galilea baácdih moón ĩ maáh, Jesús ded pah ã chājat doonádih át joyóp wɛt jĩ.

² Pánih joinít, caandíh teo wēhɛnitdih nin pah át niijíp wɛt yah jĩ: “Wā maoniji Juan Daabáni át jwúub boo pud júóh tagaá. Pánih jwúub booni jɛmna, jwiít cáacwā jwĩ jéih chājca naáhdih át chājap taga”, át niijíp wɛt jĩ. Jesúsdi “Juan tigaá”, át niij jenah joyóp wɛt yah jĩ.

³⁻⁵ Juandih ã mao yohat tútat pínah jātih, Herodes ã úud Felipe áadih át bíbohɛp wɛt jĩ. Páant ã chājat doonádih joiná, Juan Daabáni Herodesdih nin pah át niij jēihñɛp wɛt jĩ: “Ma úud áadih dúuc

---

* 13:57 Jn 4.44

wái áa jumna, Dios ã wutaduh yap yohna caá ma chãjap”, ãt niijíp wut jĩ.*

Páant ã niiját jíb Herodes caandih ãt mao yohíhip wut yuh jĩ. Obohjeéhtih, “ ‘Juan Dios naáwátdih naóh yapani ã jumna caá’, judíowã ĩ niij jenah joiná caá. Pánihna, caandih wã mao yohat tútuchah, queét weemdih ĩta ĩj tagaá”, niij jenah joinít, queétdih ãt úumup wut jĩ. Pánih úumna, Juandih mao yohcanjeh, caandih teonit, chéwat tútunit, nemat muáboó ãt nemat tútup wut jĩ. Yad Herodías mi wutuchah joinít, páant ãt chãjap wut jĩ.*

⁶ Pánihat túttimah, Herodes ã cáac jumni yeó jáapjidih náhninit, numah jeémát ãt chãjap wut jĩ. Pánih chãjnit, caanjĩh jumnit ĩ enechah, ã aá núum mit eo júutup wut jĩ. Páant mi eo júutuchah enna, Herodesboó búdí ãt weñep wut jĩ. Pánih wēninit, caántdih nin pah ãt niijíp wut jĩ:

⁷ —Dios ã enechah, meemdih yoobópdih wã naóhna caá. Dedé ma náahatdih weemdih ma wúbúchah, meemdih wã wũhbirna caá, caántdih ãt niijíp wut jĩ.

⁸ Páant ã niijíchah joinít, mi ĩin ded pah mi niiját tútat pahjeh Herodesdih mit jepahap wut jĩ.

—Juan Daabániih wao dáhdih dúuc bóodat tútú. Pánih péanit, pamajih áih wao dáhdih cáagnit, weemdih ma wũhuú, caán ã wanatdih wã jéihyat pínah niijná, mit niijíp wut jĩ.

⁹ Páant mi niijíchah joinít, Herodes búdí ãt jĩgahap wut yuh jĩ. Obohjeéhtih, caanjĩh míic

* 14:3-5 Lv 18.16; 20.21 * 14:3-5 Lc 3.19-20

wáacnitdih tíicnit, “Meemdíh wã wãhcan níit”, caántdih át jéih níicáp wət jĩ.

¹⁰ Pánihna, Juaníh wao dáhdih át dúuc bóodat táutap wət jĩ, bɛca.

¹¹ Pánih péanit, pamaɽjih áih wao dáhdih cáagnit, ít ɛb jũúwáp wət jĩ. Pánih ɛb jũóhnit, Herodías nũũmdíh ĩ wãhɛchah, caántboó mi íindih mit teo yapanap wət jĩ.

¹² Páant ĩ chãjat túttimah, Juan ã bohénitji jũóhnit, áih bácahjidih ɛbnit, cáac yohop ítboó ít yohop wət jĩ. Pánih yoh péanit, queét jãinít, Jesúsdi h naáwádi h ĩ jɛyáp jĩ.

*Cinco mil cáacwãdih Jesús jeémát ã wãhat
(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)*

¹³ Páant ĩ níijní doonádi h joí péanit, jãáj chóona waadní t, cáac wihcapboó Jesús jwiít di h ã nũmah chúh bejep jĩ. Jwiít Jesús biíc di h jwĩ chúh bejat dooná di h joínít, caandí h jwãáát túut níijná, dawá ĩih tútchinamant jũóhnit, íim jwěejmant ít páud bejep tajĩ.

¹⁴ Jwiít jwĩ chúh jũibíát pínah jãtí h, queét ítát jũibínap tajĩ. Pánihna, dawá cáacwã ĩ páñachah ennit, Jesús queétdi h át jĩgah enep jĩ. Pánih jĩgah enna, ĩ ɛb jũóhnit wãnnit di h ã booanap jĩ.

¹⁵ Cheyeh jamachah, jwiít ã bohénit caandí h nin pah jwĩ níijíp yɛh jĩ:

—Cheyeh caá. Nin pehbbit tútchi wihcan caá. Pánihna, queétdi h yuúpbít jamni tútchina ma wa-haá, jeémát di h ĩ jíib chãjat pínah níijná, jwĩ níijíp jĩ.

¹⁶ —**Ĩ bejca bojo naáh. Yeebjéh queét ĩ jeémát pínah di h ñi wãhũú,** Jesús jwiít di h ã níj jepahap jĩ.

17 —Obohjeéhtih, biícjĩh bóo téihya botoni pan dahna, chéne queejwābitdihjeh jwĩ bíbohna caá, jwĩ niijíp jĩ.

18 —Caán ñi bíbohndih weemdíh ñi **ub jũúwá**, ã niijíp jĩ.

19 Páant ã niijíchah joinít, **ub jũóhnit**, caandíh jwĩ wāhup jĩ. Páant jwĩ wāhat túttimah, yílipboó cāacwādiñ ã chúdat túutup jĩ. Páant ã chúduchah, biícjĩh bóo téihya pan dahna chéne queejwādiñbut **ubnit**, chéi ennit, **“Túina caá, Paá”**, Diosdih ã niijíp jĩ. Páant niij péanit, pan dahna, queejwā biícdiñ jwiítidih ã daj wāhup jĩ. Páant ã daj wāhuchah, jwiítboó niñat cāacwādiñ jwĩ pāáap jĩ.

20 Páant jwĩ pāáachah, niñat ã túi jeémp wud jumup jĩ. Páñihna, ã jwudh jeémpnidih doce wuhna jwĩ **ub yac yáwanap jĩ**.

21 Caandíh jeémpnit neonáidihjeh jwĩ jenah enechah, cinco mil ã jumup jĩ. Yaádh, ã wehbut ã jeémép jĩ.

*Jesús ímjih ã yáac chã bejat, Pedrobut ã bejat
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)*

22 Páant jwĩ jeémp péanachah, jwiít ã bohénitdih Jesús ã chúuh bej páñat túutup jĩ. Páñih chúuh bejat túutnit, cāacwādiñbut ñih tútchina át jwáub bejat túutup wat jĩ.

23 Páñih wah péanit, ã ípidih uábát túut niijná, jeéboó át púuh laab béjep wat jĩ. Páñih púuh laab béjnit, tōo ñáh jũúwáchah, biícjeh caánboó át jum jwuhup tajĩ.

24 Caánboó Jesús ã jumát pónih, ím tac yoób jwiítboó jwĩ **bũug lájachah**, jwĩ wawápmant johlit,

nolihatbat b́udí ã jṹwúchah, maatápdih meenná yuhna, jwĩ jéih bejcap jĩ.

²⁵ Pánihna, johlit páantjeh b́udí ã johochah, baáb aabá bojat pínah jãtih, Jesús jwĩ pebhna ímjih ã yáac chũi jṹwúp jĩ.

²⁶ Jwĩ pebhna ã jṹwúchah ennit, b́udí jwĩ úm̄ap jĩ.

—¡Cãaquih dadah caá! jwĩ niij ñaacáp yuh jĩ.

²⁷ Páant jwĩ úm̄achah ennit, Jesúsboó jwiít dih nin pah ã niijíp jĩ:

—¡Weemjéh tigaá! ¡Weemdíh ñi en úm̄ca bojoó! ã niijíp jĩ.

²⁸ Páant ã niijíchah joinít, Pedroboó caandíh nin pah ã niijíp jĩ:

—Maá, yoobópdih meemjéh jumna, ímjih weemdíhbat ma pebhna ma yáac chũi bejat túutú, ã niijíp jĩ.

²⁹ —**Ma jṹwú**, Jesús ã niij jepahap jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, Pedro jãáj chódih jumniji ímjih dei ñuhnit, Jesús pebhna ã yáac chũi bejep yuh jĩ.

³⁰ Obohjeéhtih, johlit nolihatbat b́udí ã jum̄achah enna, át úm̄ap jĩ. Pánih úm̄na, daab béjnajeh, Jesús dih nin pah ã niij ejep jĩ:

—¡Maá, weemdíh ma teo wáacá! ã niijíp jĩ.

³¹ Páant ã niijíchahjeh, ãih téihyadiah teonit, Jesús caandíh ã wái ñahanap jĩ.

—¡Bainíjeh wã wēpatdih ma jenah joiná caá! ¿Dépanih tigaá weemdíh ma táí jenah joicán? Pedrodih ã niijíp jĩ.

³² Páant ã niiját túttimahjeh, jãáj chóona queét ã waadáp jĩ. Páant ã waadáchahjeh, johlit ã yayáh bejep jĩ.

³³ Páant ã yapachah ennit, jwiít ã bohénit Jesúsdi jwĩ wěi naáwáp jĩ.

—¡Yoobópdih meém Dios wăúh tigaá ma jumɯp! jwĩ niijáp jĩ.

Genesaret baácdih moón wɯnnitdih Jesús ã booaat

(Mr 6.53-56)

³⁴ Pánih íimdih chúh bejnit, Genesaret wăt jumni baácna jwĩ chúh juibínap jĩ.

³⁵ Páant jwĩ juibínachah, caán baácdih moón Jesúsdi beh ennit, caán tútchinadih moondíh ã jumyát doonádih ít wahap tajĩ. Pánihna, caán doonádih joinít, dawá ã chéenwã tubáp chũúhnitdih Jesús pebhna ã ɯb jumyáp jĩ. Pánih ɯb jwinít, nin pah Jesúsdi ã niijáp jĩ:

³⁶ —Míih yégueh chóodihjeh nit wɯnnitdih ma tewat túttú, ã niijáp jĩ. Pánihna, áih yégueh chóodih teonit pah moonjéh ã boonap jĩ.

15

Cãacwã ded pah ã míc yéjeaat

(Mr 7.1-23)

¹ Túttimah, Jerusalén tútchidih moón fariseowã, Moisés ã wutatjidih bohénit bíícdih, Jesús pebhna jwinít, caandíh nin pah ã níj ɯbh joyóp jĩ:

² —¿Dépanih tigaá ma bohénitboó jwĩ nɯowã ã wutatji pah ã chãjcan? Jwiít jwĩpĩ téih chocat pah, queét ã jeémát pínah jãtíh ã téih choccan caá, ã niijáp yuh jĩ.

³ Páant ĩ niijíchah joinít, Jesús nin pah queédih ã niij wáabh joí jwáubanap jĩ:

—¿Yeéboó dépanih tigaá Dios ã wutatdih jepahcan, jwĩ ñowã ĩ wutatboodíhjih ñi jepah?

⁴ Nin pah caá Dios ã wutap: ‘Ñi mánadih túi wēinit, ñi teo wáacá. *Pánihna, ded ã mánadih yeejép ã niijíchah, cãacdi h mao yohnidih peéh chãjat pah muntih caandíhbut peéh chãjat ã jumbipna caá’, Dios át niijíp tajĩ.*

⁵ Obohjeéhtih, páant ã niijíchah yahna, yeéboó ded ã mánadih teo wáaquíhmidih nin pah caá ñipĩ niij wutap: ‘Ma mánadih teo wáaccanjeh, caán dinerodih Diosboodíh ma wáhuá’, ñipĩ niij wutna caá.

⁶ Pánih wutna, ã mánadih ñi túi chãjat túutcan caá. Pánih chãjat túutcan, Dios ã wutatdih jepahat túutcanjih, jwĩ ñowã ĩ wutatjiboodíh caá ñi jepahat túutap.

⁷ ‘Jwiít túinit caá’, niijná yahna, cãacwã ĩ encapboó yeéb yeejép chãjnit caá. Dios naáwát dih naóh yapani Isaíasji ded pah ñi jumati h yoobópdih át niij daacáp tajĩ:

⁸ ‘Dios nin pah ã niijná caá: “Nit weemdíh túi wēi naóhna yahna, yoobópdih ĩ jepahcan caá.

⁹ Pánihna, weemdíh ĩ wēi naáwát dedé pínah nihcan caá. ĩ jenah joyátjeh wutnit, ‘Nin pah caá Dios ã wutat’, ĩ niij yee naóh bohéna caá”, Dios ã niijná caá’, Isaías át niij daacáp tajĩ, *(Is 29.13)*

Jesús ã niijíp jĩ.

* 15:4 Ex 20.12; Dt 5.16 * 15:4 Ex 21.17; Lv 20.9

10 Páant niíj péanit, caanjĩh jumnitdih ã pebhna jũúwát túutnit, queédih nin pah ã niíj bohénap jĩ:

—Nin wã naáwátidih ñi túi joyoó.

11 Dios ã enechah, ñi jeémát yeebdíh ã yéejacan caá. Obohjeéhtih, ded pah ñi niijátboó yeebdíh ã yéejana caá, ã niijíp jĩ.

12 Páant ã niiját túttimah, jwiítboó caandíh nin pah jwĩ niijíp jĩ:

—Páant ma niijíchah joinít, queét fariseowã búdí ĩ íjna beé, jwĩ niijíp jĩ.

13 —Obohjeéhtih, queét fariseowã wã íp Dios ã momca naáh panihnit ĩ jumachah, queédih ã yoh beedábipna caá.

14 Pánihna, queédih páantjeh ñi enah bojoó. Queét jéih encannit pah Diosdih ĩ jéihcan caá. Pánih jéihcan yahna, bita jéih encannit panihnitdihbut ĩ bohéna yah caá. Pánih jéih encannit míc jumna, ítidih ĩ buug yácat pah, queét nihat iiguípna ĩ be-jbipna caá, jwiítidih ã niíj jepahap jĩ.*

15 Páant ã niijíchah joinít, Pedroboó nin pah ã niijíp jĩ:

—Jwiítidih ma naáwátjidih ma jéihyanaá, ã niijíp jĩ.

16 —¿Yeebbút páantjeh ñi beh joi jwáhcan níit?

17 Dedé ñi jeémátji níih wudah diítboó jumnijidih ñipĩ jont yohna caá. Caán níih caolihdih, ñi jenah joyátidihbut chũúhcan, Dios ã enechah, yeebdíh ã jéih yéejacan caá.

18 Obohjeéhtih, ded pah yeejép ñi jenah joyát pah ñi niijíchah, caán caá Dios ã enechah, yeebdíh ã yéejanap.*

---

* 15:14 Lc 6.39   * 15:18 Mt 12.34

19 Nindih ñi túi náhninaá: Yeejép chãjat, mao yohat, ñi áa nihcannitjĩh yeejép chãjat, nũmát, yeeat, yeejép míic niiját pínahdihbut ñipĩ jengah joiná caá.

20 Páant ñi jengah joyátjeh caá, Dios ã enechah, yeebdíh ã yéjanap. Obohjeéhtih, ñi téih chocochah, ñi chocchahbut yeebdíh biíc yoobó ã enna caá, ã niijíp jĩ.

*Judío nihcannih Jesúsdih mi jepahat
(Mr 7.24-30)*

21 Páant niij bohé péanit, Jesús Tiro tátchi, Sidón tátchi jumni baácna jwiít dih ã nũmah bejep jĩ.

22 Caanná jwĩ jubínachah, caán baác dih bóli Jesús pebh junít, nin pah mi niij ñaacáp jĩ:

—¡David jumima, Dios ã wahní, weemdíh ma jĩgah eneé! ¡Wã nũmdíh nemép jumna, caánt dih búdí ã moh yéjana caá! mi niijíp jĩ.

23 Páant mi niijíchah joiná yũhna, caánt dih ã jepah jwũhcap jĩ. Páant ã jepahcat dih enna, jwiít ã bohénitboó caandíh nin pah jwĩ niijíp jĩ:

—Páantjeh jwiít dih mi ñaac péenachah, ma jwũub bejat túutú, jwĩ niijíp jĩ.

24 —Judíowã bũndnít ovejawã panihnit ñi jumũchah ennít, queédihjeh teo wáacat náhna, Dios weemdíh ã wahap jĩ, Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.

25 Páant ã niijíchah joinít, caánt judío nihcannih-boó ã pebh bódicha caj yoh ñajnit, nin pah mi niijíp jĩ:

—¡Maá, weemdíh ma teo wáacá! mi niijíp jĩ.

26 —Wébít ñi jeémát pínahdih ubnit, ñi h mājjiowādih jwĩ wũhuchah, ã túican caá. Pánihat pah judíowã ñi jeémát panihnidih biíh baác dih

moondíh wã wãhuchah, ã táican caá, Jesús caántdih ã niijíp jĩ.

27 —Ma niiját yoobópdihi tigaá, Maá. Obohjeéhtih, queét ï jeémp jéenanidih mǝjjiowã ïpĩ jeémpna caá, mi niij jepahap jĩ.

28 —Meéamboó weemdíh táí jenah joiníh ma jamuchah, ma niiját pah wã chãjna caá, Jesús caántdih ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchahjeh, mi núm mit boonap wat jĩ.

Jesús dawá cãacwãdih ã booaat

29 Pánihat túttimah, Jesús jwiít dih caanmánt Galilea íim jwéejna ã numah dei bejep jĩ. Caanná dei juibínit, íim jwéejdih jamni jeená ã numah páuh laab béjep jĩ. Pánih páuh laáb juibínit, bícdih jwĩ chũudap jĩ.

30 Páant jwĩ chũuduchah enna, dawá cãacwã Jesús pebhna ït jũwáp tajĩ. Pánih jũóhna, ï chéenwã wannitdih ï jaí jwejep jĩ. Queét nihat mácah wunat jamnit ï jamap jĩ. Jéih bejcannit, jéih encannit, téihya jítcha wihcannit, jéih wéhecannit, dawá bíih wunat jamnitbat ï jamap jĩ. Páant ï jamuchah ennit, Jesús queét nihatdih ã booaap jĩ.

31 Páant ã booaachah, jéih wéhecannitji ï wéhenachah joinít, téihya jítcha wihcannitji téihya jítcha ï jamuchah ennit, jéih bejcannitji ï bejehah ennit, jéih encannitji ï enechah ennit, cãacwãboó búdí ï en wúhi bejep jĩ. Pánih en wúhi bejnit, “Jwiít judíowã jwĩpĩ wěini Dios búdí ã wěpatjĩh jwiít dih ã táí teo wáacna caá”, ï niij wěi naáwáp jĩ.

*Cuatro mil cãacwãdih Jesús jeémát ã wãhat
(Mr 8.1-10)*

32 Pánih booa péanit, Jesús jwiít dih ã pebh jüúwát tútutnit, nin pah ã niijíp jĩ:

—Queét jwĩjeéh biíc peihcanni yeó jáap ï jumuchah, ïih jeémát ã beedná nacaá. Pánih jeémát wihcannit ï jumuchah, queétdih búdí wã jĩgah enna caá. ‘Queét nuugúp wan buugná’ niijná, queétdih ïih munáboó wã jwúub bejat tútutcan niít, ã niijíp jĩ.

33 —¿Obohjeéhtih, ninjĩh tútchi wihcapboó jumna, queét dawá ï jumuchah, dedboo tigaá ï jeémát pínahdih jwĩ jíb chãj bíí? Jesús dih jwĩ niij úubh joyóp jĩ.

34 —¿Débói pan tigaá ñi bíboh? Jesús ã niijíp jĩ.

—Siete pan dahna, daocánni queejwãbit, páant bóojeh jwĩ bíbohna caá, caandíh jwĩ niij jepahap jĩ.

35 Páant jwĩ niijíchah, Jesús cáacwãdih ã chúudat tútutap jĩ.

36 Páant ï chúudat túttimah, Jesús caán siete pan dahna, queejwãbit biíc dih ubnit, “**Túina caá, Paá**”, Diosdih niij péa, jwiít dih ã daj wũhup jĩ, cáacwãdih jwĩ pãáat pínah niijná.

37 Páant queétdih jwĩ pãáat túttimah, ï túi jeémp wud jumup jĩ. Páant ï jeémp péanachah, ï jmdh jeémpnidih ubnit, siete wãhdih jwĩ ub yac yáwanap jĩ.

38 Caandíh jeémpnit neonádihjeh jwĩ jenah enechah, cuatro mil ï jumup jĩ. Yaádh, ï wehbut ï jumup jĩ.

39 Páant ï jeémp péanachah, Jesús queétdih ïih munáboó ã jwúub bejat tútutap jĩ. Pánih wah péanit, jááj chóodih waadnít, Mágdala tútchi jumni baácna jwiít dih ã numah chúuh bejep jĩ.

16

*Fariseowã, saduceowãbut Dios ã wẽpatjĩh
Jesúsdih ĩ chãjat tútat*

(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

¹ Biĩh láa fariseowã, saduceowã biícđih Jesús pebhna ĩ jũibínap jĩ. Cãacwã ĩ jéih chãjca naáhdih Jesúsdih ĩ chãjat tútup yuh jĩ, ã jepahcah, “Dios ã wahni nihcan caá”, niiját tút niijná.*

² Páant ĩ wutuchah joinít, Jesús queéđdih nin pah ã niijíp jĩ: “Yeó ã bũug yácna, jeá dũuni ã jumũchah enna, ‘Cheibit túi jóbohni yeó jáap ã jum̃bipna caá’, ñipĩ niijná caá.

³ Baáb jéenna, mah tólihna dũuni ã jumũchah enna, ‘Mah yeó jáap ã jum̃bipna caá’, ñipĩ niijná caá. Ded pah jeá ã jum̃atdih túi beh enna yuhna, Dios ã wẽpatjĩh wã chãj jútatboodih ñi beh encan caá.

⁴ Bũu láa moón yeejép wã, Diosdih náahcannit, Dios ã wẽpatjĩh wã chãjatdih ĩ eníhna yuh caá.* Obohjeéhtih, Dios naáwáđdih naóh yapani Jonás ded pah ã yapatjidih ñítát jéihjip taga.* Pánihna, Dios ã wẽpatjĩh caandih ã chãjatji pahjeh mũntih ã jwũub chãjbipna caá, weém ã wahni wã jum̃atdih ñi jéihyat pínah niijná”, ã niijíp jĩ.

Páant niij péanit, jwiítđih ã jwũub numah bejep jĩ.

Fariseowã, saduceowã yeejép ĩ bohéat

(Mr 8.14-21)

⁵ Pánih bejnit, íimdih chúuh bejna, jwĩ jeémát pínah pandih ubat jwĩt quíib bũudúp tajĩ.

* 16:1 Mt 12.38; Lc 11.16

* 16:4 Mt 12.39; Lc 11.29

* 16:4 Jon

1.1-2.10

⁶ Páant jwĩ cháuh bejechah, Jesús jwiít dih nin pah ã niijíp jĩ:

—¡Ñi tái chája chaáh! Fariseowã, saduceowãbut ï bohéat pan paáat panihni caá. Páant ï bohéat yeebdíh ã tobohna caá, ã niijíp jĩ.*

⁷ Páant ã niijíchah, joí wáhi bejna, jwiítjeh nin pah jwĩ míic niijíp jĩ:

—Pandih jwĩ ãb jüóhcah enna, jwiít dih páant ã niijná caá, jwĩ míic niijíp jĩ.

⁸ Páant jwĩ míic niiját dih jéihna, Jesús jwiít dih nin pah ã níj naáwáp jĩ:

—¿Dépanih tigaá pan ã wihcat dih ñi náhni dahwa? ¡Wã wēpat dih bainíjeh caá ñi jenah joyóp!

⁹ ¿Páantjeh ñi jéih jwuhcan níit? ¿Cinco mil neoná yaádh bíic dih cinco pandihjeh wã pááátjidi ñi náhnican níit? ¿Í jedh jeémpni doce wuhna ñi ãb yac yáwaatjidi hbut ñi náhnican níit?*

¹⁰ ¿Buu siete pandih dajnit, cuatro mil neoná yaádh bíic dih wã wūhat di hbut ñi náhnican níit? ¿Débói wūhnadih ñi yáwaat dih ñi náhnican níit?*

¹¹ Pánihna, ‘pan paáat’, wã niijíchah, ¿dépanih tigaá ñi beh joicán? Páant niijná, pan yoobát dih niijná wã chájcan caá. Fariseowã, saduceowãbut ï bohéat pan paáat panihni ã jumuchah, ñi tái chája chaáh. ï bohéat yeebdíh ã tobohna caá, ã niijíp jĩ.

¹² Páant ã níj naáwáchahna, jwiít jwĩ beh joyóp jĩ buca. “Pan paáat”, niijná, pan yoobát dih niijná ã chájcap jĩ. Páant niijná, “fariseowã, saduceowãbut ï bohéat dih ñi joicá bojoó”, niijná ã chájap jĩ.

* 16:6 Lc 12.1 * 16:9 Mt 14.17-21 * 16:10 Mt 15.34-38

*“Meém Cristo, Dios ã wahni caá”, Pedro ã niiját
(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)*

13 Pánih chúuh jaiábnit, Cesarea Filipo wāt jumni tútchina bejni namáboó bejnit, Jesús jwiít ã bohénitdih nin pah ã niij wábh joyóp jĩ:

—¿Weém nihat cáacwã úd jeñédih ded pah tiguaá bita ã niij? ã niijíp jĩ.

14 —Biquína ‘Juan Daabáni nacaá’, niij, bita ‘Elías nacaá’, niij, bita ‘Jeremías, Dios naáwát dih biíh naóh yapani nacaá’, ípĩ niijná caá, caandih jwĩ niij jepahap jĩ.*

15 —Queét páant ã niijíchah, ¿yeéboó ded pah tiguaá ñi niij jenah joí? jwiít dih ã niijíp jĩ.

16 —Meém Cristo, Dios ã wahni caá. Dios báadhni wáuh yoobát caá, Pedroboó ã niij jepahap jĩ.*

17 —Simón, Jonás wáuh, meemdih wã wëina caá. Cáacwã meemdih ít naóhcap taga. Dios wã íp, jeáboó jumnijeh át jéihyanap taga.

18 Pánihna, meemdih nin pah wã niij naóhna caá: Meém Pedro wāt jumni caá. (Pedro niijná, jee dáh niijná ã chãjap jĩ.) Nin jeejáh búdí muú wã chãjat panihni dawá wíihwã pínahdih wã chãjbipna caá. Queét dawá ã jumuchah, nemépwã queétdih jéih yap yohcan, queét iiguípna ã bejcan niít.

19 Dios ã maáh jumupdih bóo llave panihnidih meemdih wã wáhbipna caá. Páant wã wáhni panihnijih, cáacwãdih wíih táini doonádih naóh nit, weemdih jepahnitdih Dios ã maáh jumupna wāt waadáat pah ma chãjbipna caá. Obohjeéhtih,

* 16:14 Mt 14.1-2; Mr 6.14-15; Lc 9.7-8 * 16:16 Jn 6.68-69

weemdíh jepahcannitdih nemat pah ma chãjbipna caá,* Jesús Pedrodih ã niijíp jĩ.

²⁰ Páant niij péanit, jwiitboodíh nin pah ã niijíp jĩ: “ ‘Nin Jesús Dios ã wahni Cristo caá’, bitadih ñi niij naóh jwuhca bojoó”, ã niijíp jĩ.

*Ã wunat pínahdih Jesús ã naáwát
(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)*

²¹ Páant ã niiját táttimah, Jesús jwiit ã bohénitdih nin pah ã niij naóh bohé jwíhip jĩ:

—Buu, Jerusalén tátchiboó weemdíh bejat caá náahap. Caanná jwĩ jwibínachah, jwĩ maáta, sacerdotewã ã maáta, Moisés ã wutatjidih bohénitbut weemdíh yeejép ã chãjbipna caá. Pánih chãjnit, weemdíh ã mao yohat tátbipna caá. Páant tigaá weemdíh yeejép yapat náahap. Obohjeéhtih, páant ã mawachah yuhna, biíc peihcanni yeó jáap táttimah wã jwúub boo pud jãóhbiipna caá, jwiitdih ã niijíp jĩ.

²² Páant ã niijíchah joinít, Pedroboó Jesúsdihi chibít yuúpbít namah bejnit,

—jMaá, ma niiját pah yapcan, meemdíh queét ã mao yohca bojo naáh! ãt niijíp wut yuh jĩ.

²³ Páant ã niijíchah joinít, Jesús tac páud ñahnit,

—Pánih naóhna, Satanás ã náahat pah naóhna caá ma chãjap. Cãacwã ã jenah joyátjeh caá ma jenah joyóp. Dios ã jenah joyát nihcan caá. Pánihna, Dios ã náah yacat pah wã chãjat pínahdih ma jãhíhna caá, ãt niijíp wut jĩ.

²⁴ Páant niij péanit, jwiitboodíh nin pah ã niij naáwáp jĩ:

---

* **16:19** Mt 18.18; Jn 20.23

—Ded wīih jəmíhna, ã weñat pínahdih chājcan, wã náahatboodíh chājat caá náahap. Wīih ã jumat jíib yeejép yapna yuhna, weemdíh páantjeh cádahcat caá náahap.*

²⁵ Ded weemdíh jepahcanni, ã weñat pínahdihjeh chājni, iiguípna ã bejbipna caá. Obohjeéhtih, ded weemdíh cádahcanniboó bita caandíh yeejép ĩ chājachah yuhna, páantjeh wājeéh ã jumbipna caá.*

²⁶ Cãac nin baácboó jəm jwuhna, dawá bií déedih bíbohna yuhna, Diosdih náahcan, iiguípna bejna, nihat ã bíbohat dedé pínah nihcan caá. Iiguípboó jəmna, ded pah ã jéih jíib chāj baccan niít.

²⁷ Weém nihat cãacwã úd jeñé wã íp ã yeh iigátjīh āih ángelwã biícđih nin baácboó jwúb dei jūóhñit,* nihat cãacwã ded pah ĩ chājatji jíib wã jíib wāhñipna caá. Túi chājnitjidih wã túi chājbipna caá. Obohjeéhtih, túi chājcannitjiboodíh wã peéh chājbipna caá.*

²⁸ Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Biquína ninjīh ñuhñit ñi wunat pínah jātih, weém nihat cãacwã úd jeñé chah maáh wã jumatdih ñi enbipna caá, Jesús ã niijíp jī.

17

Dios ã yeh iigátjīh Jesús ã ñuhhat

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Seis yeó jáap túttimah, Pedro, Santiago, ã úd Juan queét biíc peihcannitdihjeh jap bóo jeená Jesús ã namah púuh laab béjep jī.

* **16:24** Mt 10.38; Lc 14.27; Jn 12.24   * **16:25** Mt 10.39; Lc 17.33;
Jn 12.25   * **16:27** Mt 25.31   * **16:27** Sal 62.11-12; Pr 24.12; Jer
17.10; Ez 18.30; 33.20; Ro 2.6

² Caanná ĩ páuh laáb j̄aibíát túttimah, ĩ enechah, ã jíghat át túut n̄umáp wut j̄i. Āih móot yeó ã yeh iigát pah yeh iig, āih yéguehbat biíc yoobó tái baabní át yeh iiguíp wut j̄i.

³ Páant ã yeh iiguíchahjeh, Moisés, Elíasji biícđih Jesús pebh jíghnit, caandíh ĩt míc wéhenap wut j̄i.

⁴ Páant ã yapachah ennit, Pedroboó Jesúsđih nin pah át niijíp wut yuh j̄i:

—Maá, ninj̄ih jwĩ jumachah, ã táina caá! Ma náahachah, biíc peihcanni m̄u dáhna jwĩ chāj̄bipna caá. Míih pínah, Moiséih pínah, Elíaih pínahđihbat jwĩ chāj̄ wāh̄bipna caá, át niijíp wut j̄i.

⁵ Obohjehtih, páant ã niijíchahjeh, tái yeh iigni mah pōh panihni queédih át dei juyáp wut j̄i. Páant ã dei juyáchah, caán chawat yoob nin pah Dios át niijíp wut j̄i: “Nin wā wūh wā oini caá. Caandíh búdí wā wēina caá. Pánihna, ã naáwáchah, caandíh ñi tái joyoó”, át niijíp wut j̄i.*

⁶ Páant ã niij wéhenachah joinít, úmna, ã bohénit ĩt páah yoh ñajap wut j̄i.

⁷ Páant ĩ páah yoh ñajachah ennit, Jesús ĩ pebhna j̄aí, queédih teo jāhanit,

—**Ñi ñah ñuhú. Butéh ñi ennidih, ñi joiníđihbat ñi úmca bojoó,** át niijíp wut j̄i.

⁸ Páant ã niijíchah joinít, ñah ñuhna, Jesúsđihjeh ĩt enep wut j̄i. Bitá ĩ ennitjiboó ĩt wihcap wut j̄i.

⁹ Túttimah, jeemánt dei jūhna, Jesús queédih nin pah át niij wutap wut j̄i:

—**Butéh ñi enatjídih bitadih ñi naóh jwuhca bojoó. Weém, nihat cāacwā úd jeñé, wunniji wā**

* **17:5** Gn 22.2; Dt 18.15; Sal 2.7; Is 42.1; Mt 3.17; 12.18; Mr 1.11; Lc 3.22; 2P 1.17-18

jwúub boo pud júúwát túttimah, caandíh bitadih ñi naáwáchah, ã túibipna caá, ãt niijíp wut jĩ.

¹⁰ Páant ã niijíchah joinít, queét biíc peihcannit caandíh nin pah ít niij úubh jói enep wut jĩ:

—‘Dios ã wahni, ã júúwát pínah jãtih, Elíasboó ã júóhbiipna caá’, Moisés ã wutatjidih bohénit ipĩ niij bohéna caá. ¿Dépah niijíh tigaá queét páant ã niij? ít niij úubh joyóp wut jĩ.*

¹¹ —Yoobópdih tigaá ã niij naáwáp. Elíasdih Dios ã jwíih júúwát túutap jĩ, niihatdih ã á mohat pínah niijná.

¹² Páant niijnít, nin pah yeebdíh niijná caá wã chãjap. Elías wãát juí péanap be. Páant ã juyúchah yuhna, yeebdíh bohénit caandíh ít beh encap jĩ. Pánih beh encan, ded pah ã náhat pahjeh caandíh ít chãjap taga. Páant ã chãjat pahjeh muntih, weemdíhbut ã chãjbiipna caá. Páant ã chãjachah, weém nihat cáacwã úud jeñé, yeejép wã yapbiipna caá, Jesús ãt niijíp wut jĩ.*

¹³ Páant ã niij naáwáchah joinít, “ ‘Elías’, niijná, Juan Daabánidih naóhna caá ã chãjap”, niijnít, queét ít beh joyóp wut jĩ.

Wãá wunat jumnidih Jesús ã booaat

(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

¹⁴ Pánih míic wéhe dei júóhnit, jeé ñaj deyepboó Jesús biíc peihcannit ã pej jumnit biíc dih ã jwúub dei juyúp jĩ. Páant ã jwúub dei juyúchah, dawá cáacwã cátih júóhnit, biíc newé Jesús pebh junít, ã bódicha caj yoh ñajap jĩ. Pánih bódicha caj yoh ñajnit, nin pah Jesús dih ã niij naáwáp jĩ:

* **17:10** Mal 4.5   * **17:12** Mt 11.14

15 —Maá, wã wũúhdih ma jĩgah enee. Caandih wãá wunat ã ñahachah, yeejép ãpĩ yapna caá. Dawá láa tuu cúutboó ãpĩ buúg cáona caá. Biíh láa mujboó ãpĩ daab yóh bejna caá.

16 Pánihna, caandih ĩ booaat pínah niijná, ma bohénit pebh caandih wã ub juyúp yuh be. Obo-hjeéhtih, queét caandih ĩ jéih boocap be, ã niijíp jĩ.

17 Páant ã niijíchah joinít, Jesús nin pah ã niijíp jĩ:

—Yeéb yeejépwã weemdih jenah joicánnit ñi jumna caá. ¿Débólíh maatápdih tigaá weemdih táí jenah joicán, ñi tac buugábi? Wã pebh caandih ñi ub jũúwú, ã niijíp jĩ.

18 Páant ã niijíchah joinít, Jesús pebh ã wũúhdih ĩ ub juyúp jĩ. Páant ĩ ub juyúchah, caandih wunat túutni nemépdih Jesús ã bacat túutap jĩ. Páant ã wutuchahjeh, ã bacachah, wunnijiboó ã táí boonap jĩ.

19 Páant ã yapat túttimah, jwiít ã bohénit míicjeh jumna, Jesúsdiñ nin pah jwĩ niij úubh joyóp jĩ:

—¿Dépanih tigaá jwiítboó caán nemépdih jwĩ wutuchah yuhna, ãt baccan? jwĩ niijíp jĩ.

20 —Wã wēpatdih yeebdih wã wũhuchah yuhna, caandih náhnican, weemdih ñit táí jenah joicáp taga. Yoobópdih yeebdih wã naóhna caá. Mostaza túbih ã jummat pah, yeéb Dios ã wēpatdih bainíjeh ñi táí jenah joiná yuhna, nin pah ñi jéih chãjbipna caá: Nin jeedih ‘Conboó ma bejeé’, ñi niijíchah, ã bejbipna caá. Pánih táí jenah joiná, nihatdih ñi jéih chãjna caá.*

* 17:20 Mt 21.21; Mr 11.23; 1Co 13.2

21 Obohjeéhtih, pánihi nemépdih ñi bacaat túut niijná, Diosdih bádí úbát caá náahap. Pánih úbhna, jeémp jwuhcan, Dios ã wēpatdih chah ñi táí jenah joibípna caá. Pánih chah jenah joinít jumna, pánihnit nemépwādhbut ñi jéih bacat túutbipna caá, jwiít dih Jesús ã niijíp jĩ.

*Jesús ã wñnat pínahdih ã jwúub naáwát
(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)*

22 Galilea baácboó Jesús biíc dih jwĩ bejehah, caán jwiít dih nin pah ã jwúub niij naáwáp jĩ:

—Weém nihat cāacwā úud jeñédih cāacwā teonit, bitadih ñ wāh bípna caá.

23 Páant ñ wāhat túttimah, queétboó weemdíh ñ mao yohbípna caá. Páant ñ maoniji biíc peihcanni yeó jáap túttimah, wā jwúub boo pud jūóh bípna caá, ã niijíp jĩ.

Páant ã niij naáwáchah joiná, bádí jwĩ jĩgahap jĩ.

Jesús queejíh jacmant dinerodih ã bidat túttat

24 Capernaum tútchina jwĩ juibínachah, Dioíh mñudíh ñ en dawát jíib ubnitboó Pedro pebhna juibínit, caandíh nin pah ñt niij úbh joyóp wñt jĩ:

—¿Yeebdíh bohéniboó Dioíh mñudíh en dawát jíib pínahdih ã jíib chājcan niít? ñt niijíp wñt jĩ.*

25 —Ñ jíib chāj bípna caá, Pedro ãt niij jepahap wñt jĩ.

Páant ã niiját túttimah, jwĩ jumni mñná Pedro ã waadáchah, Jesúsboó caandíh nin pah ã niij úbh joyóp jĩ:

—¿Simón, depah tigaá ma niij jenah joí? ¿Nin baác dih moón ñ maáta detboodíh tigaá ñ jíib ub,

* 17:24 Ex 30.13; 38.26

ma jengah joyóchah? ¿Íih baácdih moondíh niít? ¿Bíih baácdih moónboodíh niít í jíib ʘbʘp, ma jengah joyóchah? Pedro dih ā niijíp jĩ.

²⁶ —Bíih baácdih moondíh tigaá ĩpĩ jíib ʘbʘp, Pedro ā niij jepahap jĩ.

—Pánihna, maáta ĩih baácdih moónboodíh ĩpĩ jíib ʘbcan caá.

²⁷ Páant ĩ jíib ʘbcah yʘhna, queét jíib ʘbnitdih íijaĩhcan, jwĩ jíib chājbipna caá. Íimboó queej wáyadih ma bejeé. Caán jeémpni queejdíh ʘbnit, āih jacna dinero júdudih ma bid jʘibípna caá. Caán júdu jwiít chénewāih jíib pínahdih ʘbnit, jwĩ jíib bʘudáatdih jíib chājadih ma bejeé, Jesús Pedro dih ā niijíp jĩ.

18

“Déhe tigaá ñi maáh panihni”, Jesús ā niiját

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ Caán láa jwiít ā bohénit Jesús pebh jʘibínit, nin pah caandíh jwĩ niij ʘbh joyóp jĩ:

—¿Dios ā maáh jʘmʘpboó jwĩjeéh jʘmni déhe tigaá jwĩ maáh panihni ā jʘmbi? jwĩ niijíp jĩ.*

² Páant jwĩ niijíchah joinít, Jesús wébít dih jʘáwát túatnit, caandíh jwĩ cātíh ā ñuhat túatʘp jĩ. Páant ā ñuhuchah, jwiít dih nin pah ā niij naáwáp jĩ:

³ —Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Ñi jengah joyát dih túat nʘmniít, wébít oboh jʘmniit ĩ jengah joyát pah jengah joinít, Dios ā maáh jʘmʘpboó ñi jéih waadbípna caá. Obohjeéhtih, caán dée pah ñi jengah joicán, Dios ā maáh jʘmʘpboó ñi jéih waadcán niít.*

* **18:1** Lc 22.24   * **18:3** Mr 10.15; Lc 18.17

⁴ Pánihna, det wébít ĩ jenah joyát pah jenah joinít, Dios ã maáh jumꝑboó chah wꝑtnit ĩ jumꝑbipna caá.

⁵ Det wĩihwã jumna, wã wꝑtat pah bita nin wébít panihnidih wēi jwāáhnt, weemdíhbut ĩ wēi jwāáhna caá, Jesús ã niijíp jĩ.

*Jwĩyéej chãjat tútat ã tobohat
(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)*

⁶ “Nin wébít panihni weemdíh túi jenah joinídih ded ã yéej chãjat tútatji jíib, Dios caandíh yeejép pohba ã peéh chãjbipna caá. Pánihna, caandíh ã yéej chãjat tútat pínah jãtih, ãih butdih búdí jeé júdujĩh chéo báudhnt, búdí mꝑjna caandíh ĩ yohochah, ãta túi taga. Páant ĩ chãjachah, caán wébít panihnidih ã yéejacah nihna, Dios páant bóo pohba caandíh ãta peéh chãjcan taga.

⁷ Ded bitadih yéej chãjat tútnidih Dios búdí ã peéh chãjachah, tꝑbit yeejép ã yapꝑbipna caá. Bitadih yéej chãjat tútnit páantjeh ĩ jumꝑbipna caá. Obohjeéhtih, queétboó yeejép yoobát ĩ yapꝑbipna caá.

⁸ “Míih téihyajĩh, jítchajĩh yéej chãjna, caandíh ma bóod yohat pah, caán yéej chãjatdih ma cádaahaá. Caandíh cádahcan, iiguípna ma bejbipna caá. Caanná iigát ã dabcan niít. Caandíh ma yohochah nihna, caan dáhjeh ãta buud tágaá. Meémboó pánihni cólohjeh jumna yuhna, túttimah Diosjeéh ma túi jumꝑbipna caá. Obohjeéhtih, caandíh bóod yohcan nihna, chénat pah dahjĩh iiguípna ma bejchah, búdí yeejép mata yap tagaá.*

⁹ Pánihat pah mꝑntih, míih quíibjĩh ennit, yéej chãjna, caan dáhdih ma wãat yohat pah, caán yéej

---

* 18:8 Mt 5.30

chãjatdih ma cádaahaá. Caandíh cádahcan, iiguípna ma bejbipna caá. Caanná iigát ã dabcan niít. Caan dáhdih ma yohochah nihna, caan dáhjuh áta buud tágaá. Bíicjĩh quíib wihcan yuhna, táttimah Diosjeéh ma táí jumbipna caá. Obohjeéhtih, míih quíib chénat pah dahjĩh iiguípna ma bejehchah, chah yeejép mata yap tagaá. Pánihna, yéej chãjatdih cádahat caá náahap”, Jesús ã niijíp jĩ.*

Buudní oveja naáwát
(Lc 15.3-7)

10 “Nin wébít panihnidih ñi en iicá bojoó. Yeebdíh yoobópdi wã naóhna caá. Queét wébít dih ded pah ï yapachah Diosdih naáwát táut niijná, queétdih en daonít ángelwã wã íp pebhna ípĩ bejna caá.*

11 Weém nihat cãacwã úud jeñé, nin baácdih moón yeejép chãjnit, iiguípna bejnit déedih táí ubudih wã jũúwúp jĩ.

12 Queét iiguípna bejnit, buudníit ovejawã panihnit ï jumna caá. Pánihnit ï jumuchah, nin wã naáwát dih ñi táí jenah joyoó: Cien ovejawã dih bíbohni bíic oveja ã buudúchah ennit, ¿ded pah tigaá ã chãjbi, yeéb ñi jenah joyóchah? Bitá noventa y nueve ovejawã dih ï jeémát yílip jumapboó jwejnít, caán buudnídih bididih ã bejbipna caá.

13 Yoobópdi yeebdíh wã naóhna caá. Caán buudnídih ã bid jumúchah, ã jwejnít noventa y nueve dih ã weñat chah caán ã bid juníboodíh ã wëibipna caá.

---

* 18:9 Mt 5.29   * 18:10 Ez 34.16; Lc 9.10

14 Pánihat pah wã íp jeáboó jumni nin oboh jumni panihni buudnít ï jumatdih ã náah yaccan caá”, Jesús ã niijíp jĩ.

Bitá Jesúhwã meemdíh ï yéej chãjachah, ded pah chãjat

(Lc 17.3)

15 “Ded weemdíh jepahni meemdíh ã yéej chãjachah, míc ámohat túut niijná, bita ï joicápboó caandíh míc wéhenadih ma bejeé. Páant ma niijíchah joinít, ã jepahachah, ñi jwúb míc pej jumbipna caá, páant mantih.*

16 Obohjeéhtih, meemdíh ã jepahcah bácah, Dios ã wútat pah, bita chénewãdih ma numah bejeé, queét ï joyóchah, caandíh míc wéheat túut niijná.*

17 Yeéb biíc peihcannitdih ã jepahcah enna, wíhwã nihat ñi míc wáacapna caandíh ñi numah bejeé, ã yéej chãjatdih ma naáwáchah, queét nihat ï joyát pínah niijná. Pánihna, míc wáacnitdihbut ã jepahcah enna, Diosdih náahcan, ã yéejatdih cádahíhcat peéh, caandíh ñi pej jum cádahaá.

18 “Yoobópdi h yeebdíh wã naóhna caá. Ded ã yéej chãjatdih cádahcat jíib, ‘Meém yéejatdih yohcanni ma jumna caá’, yeéb wíhwã ñi niijíchah, Diosbut caandíh biíc yoobó ã niijbípna caá. Ded ‘Wã yéej chãjatdih jĩgahnit, wã cádahna caá’, niijnídih ‘Meém yéejatdih yohni ma jumna caá’, ñi niijíchah, Diosbut caandíh biíc yoobó ã niijbípna caá.*

19-20 “Chénewã, biíc peihcannit wíhwã ñi míc wáacachah, ñijeéh wã jumna caá. Pánihna, det chénewã Diosdih ñi úbát pínahdih biíc yoobó ñi

---

* 18:15 Lc 17.3 * 18:16 Dt 19.15 * 18:18 Mt 16.19; Jn 20.23

jengah joyóchah, wã íip jeáboó jumni ñi uúbát pah ã chãjbpna caá”, Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.

21 Páant Jesús ã niijíchah joiníji Pedro ã pebh juibínit, nin pah caandíh ã niijíp jĩ:

—¿Maá, wã dée dawá láa weemdíh ã yéej chãjachah, débói láa tigaá caán ã yéej chãjatdih wã íij cádahbi? ¿Siete láa cádahat ã náah niít? ã níj uúbh joyóp jĩ.

22 —¡Ma joyoó! Biíh meemdíh dawá láa ã yéej chãjachah yuhna, siete láajeh íij cádahat ã náahcan caá. Obohjeéhtih, páant ã yéej chãjachah yuhna, meémboó caandíh ma jwúub náhnica bojoó, Pedrodih Jesús ã níj jepahap jĩ.*

Teo wãhni biíh ã jíib buudáát dih ã quíib buudcát naáwát

23 “Bita í yéej chãjatdih quíib buudáát dih jengah joinít, nin wã naáwát dih ñi táí jengah joyoó: Dios ã maáh jummat nin pah ã jumna caá. Biíc baác dih moón í maáh ã pebh moón caandíh í jíib buudánachah, í jíib buudáát dih ã jíib chãj beedáát tútup be.

24 Í jíib buudáát dih ã jengah enechah, biíc caandíh teo wãhniboó búdí yoobát ã jíib buudánap be. Búdí ã jíib buudáát dih jéihnit, caandíh ã pebh ã bid bojop be.

25 ã jéih jíib chãjcah enna, ã maáhboó caandíh, yad, ã weh, nihat áih bií dée biíc dih bitaboodíh ã jíib chãjat tútup be, queét í jíibjĩh ã jíib buudáát dih ã jíib chãjat tútup niijná.

26 Páant ã jíib chãjat tútuchah joinít, caán búdí jíib buudániboó ã maáh pebh bódicha caj yoh ñajnit,

---

* 18:22 Lc 17.3-4

búdí ã úbúp be. ‘Maá, weemdíh jġgah ennit, ma pã jwãhúú. Meemdíh wã jġib bũdáátdih wã jġib chãj beedábipna caá’, ã niijíp be.

27 Páant ã niij úbúchah joinít, caandíh jġgah ennit, ‘Weemdíh ma jġib bũdáát ã jumũ naáh’, ã maáh caandíh ã niijíp be.

28 “Páant ã niiját túttimah, búde jġib bũdánijiboó bac bejnit, bih caán biúcdih ĩ maáhdih teo wãhndih ã jwãáap be. Pánih jwãáhnit, caánboodíh bainí ã jġib bũdáátdih íjnit, áih bat nahdih jōp teonit, ‘ĶWeemdíh ma jġib bũdáátdih waicanjeh ma jġib chãjaá!’ caandíh ã niijíp be.

29 Páant ã niijíchah joinít, caán bainí jġib bũdániboó ã pebh bódicha caj yoh ñajnit, caandíh búde ã úbúp yuh be. ‘Weemdíh jġgah ennit, bainí ma pã jwãhúú. Meemdíh wã jġib bũdáátdih wã jġib chãj beedábipna caá’, ã niijíp yuh be.

30 Obohjeéhtih, páant ã niij úbúchah yuhna, caandíh jġgah encanjeh, caánboó ã jepahcap be. Pánih jepahcan, caán teo wãhndih nemat mũúboó ã nemat tútup be. Á jġib chãj beedánachahna, caandíh áta baca tagaá.

31 “Pánihna, búde jġib bũdániji bainí jġib bũdánidih páant ã chãjachah enna, íjnit, bita teo wãhntiboó ĩ maáhdih naóh yacadih ĩ bejep be.

32 Páant ĩ naóh yacachah joinít, ĩ maáh ĩ naóh yacnidih bid bojnit, nin pah caandíh ã niij jãihñup be: ‘ĶMeém yeejép pohba caá! Meém weemdíh búde ma úbúchah, “Búde ma jġib bũdáátdih ã jumũ naáh”, wã niijíp yuh be.

33 Obohjeéhtih, meemdíh páant wã niijíchah yuhna, bac bejnit, meemdíh bainí jġib bũdánidih

meéamboó mat jġgah encap wat be. Ma jġib b̄udáátdih wā náhnicat pah m̄ntih, caánboó meemdġh ā jġib b̄udáátdih ma náhnicah, āta tái tagaá. ¿Dépanih tibeé caandġh jġgah encanjeh, páant ma chāj? ā maáh caandġh ā niijp be.

³⁴ Páant niijnít, búdí íjnit, nemat m̄úboó caandġh ā nemat t̄ut̄up be. Ā jġib chāj beedánachahna, āta baca tagaá.

³⁵ “Caan páh tigaá Dios yeebdġh ā chājbipna caá. Yeéb nihāt ñi déewā yeebdġh yeejép ĩ chājatjidih ñi quíib b̄udcáh ennit, caánboó yeéb ñi yéej chājatjidihbut biíc yoobó ā quíib b̄udcán niit”, Jesús jwiít dih ā niijp jġ.

19

Īweha mána yaáhdhġh ĩ yohcat (Mr 10.1-12; Lc 16.18)

¹ Páant niij naóh péanit, caán Galilea baácboó j̄m̄nġi Judea baácna Jesús jwiít dih ā n̄mah bejep jġ. Pánih bejnit, caanná j̄ibína, Jordán m̄jdih ch̄uh bejnit, conanaamánt jwġ j̄ibínap jġ.

² Pánih caanná j̄ibínit, jwġ jib bejehchah, dawá c̄acwā jwiít dih ĩ péenap jġ. Páant ĩ péenachah ennit, ĩjeéh bejnit w̄nnitdih Jesús ā boonanap jġ.

³ Páant jwġ bejehchah, jwiít dih jwāáhnit, biquína fariseowā nin pah Jesús dih ĩ niij úbh joyóp jġ, ded pah ā jepahachah joinít, caandġh naóh yacat t̄ut̄ niijná:

—¿Jwġ weha mána yaáhdhġh jwġ yohochah, āta tái taniit? ¿Dios ā w̄tatboó páant niit ā chājat t̄ut̄up, ma jenah joyóchah? ĩ niij úbh joyóp jġ.

4 —¿Moisés nin pah ã niij daacátjidih ñi bohé jwuhcannit jīi? ‘Dios biíhmah nin baác dih chājni newé yaddihbat át chājap wut jī’, át niij daacáp tajī.*

5 Páant niij daácnit, nin pahbat át jwuhb niij daacáp tajī: ‘Páant ã chājachah, newé ã mánadih cádahnit, yadjīh biíc dih ã jum bipna caá. Pánih jumna, queét chénewā jumna yuhna, biíc bácah panihnit caá ī jumap’, át niij daacáp tajī.* ¿Páant ã niij daacátjidih ñi bohé jwuhcannit jīi?

6 Páant ã daacátji pah queét chénewā jumnitji biíc bácah pah ī jumna caá. Pánihna, ī téihya chéwechah, Diosjeh tigaá queédih biíc dih ã jumat túttna caá. Páant biíc dih ã chājachah, queétjeh ī miíc cádahcat caá náahap, Jesús queédih ã niijíp jī.

7 Páant ã niijíchah joinít, queét fariseowā nin pah ī jwuhb niij wuhb joyóp jī, páant mantih:

—Meém páant ma niijíchah yuhna, Moisésjeh nin pah át niij daacáp tajī: ‘Majeéh bólidih yohíhna, “Meém ma túicat enna, meemdíh wā yohna caá”, niij daácnit, caántdih ñi wūhú. Páant niij daác wūhnit, majeéh bólidih ma yohochah, ã táina caá’, Moisés át niij daacáp tajī.* ¿Páant ma niijíchah yuhna, Moisésboó dépanih tigaá páant át niij daácji? ī niijíp yuh jī.

8 —Ñi nhowā Diosdih ī yap yohochah enna, Moisés nin pah át niij daacáp tajī ‘Í weha mánadih yohna, páant tíi ī chāj dáhwa naáh’, át niij daacáp tajī. Páant ã niijíchah yuhna, biíhmah pohba páant át nihcap tajī.

* 19:4 Gn 1.27; 5.2 * 19:5 Gn 2.24 * 19:7 Dt 24.1-4; Mt 5.31

9 Obohjeéhtih, weéamboó yeebdíh nin pah wã naóhna caá: Ded ãjeéh bólidih yohna, biíhjhíh mi yeejép chājcāh yuhna, biíh wilidih jwáub áa jumna, caántjīh yeejép chājna caá ā chājap. Pánihna, ā yohnihjidih áa jumnibut caántjīh yeejép ā chājna caá, Jesús queétdih ā niijíp jī.*

10 Páant ā niijíchah joinít, jwiít ā bohénit caandíh nin pah jwī niijíp jī:

—Páant newé yadjīh ī míic yohat ā túicah, áa wihcah āta túi tagaá, jwī niijíp jī.

11 —Yeéb ñi niiját pahjeh tigaá ā jumap. Dios biquína ā ñíonitdihjeh ā áa jumāt túutcan caá.

12 Biquína neoná yaáhdih náahcannit pínah ī cāac jumna caá. Bitadih íih quehli tíbnadīh ī íib yohochah, yaáhdih náahcannit ī jumna caá. Bitaboó Diosdih teo wāhñit jumāt túut niijná, yaáhdih ī bidcan caá. Pánihna, ded túi joiní jumna, Diosdih teo wāhat túut niijná, páant tigaá jumāt náahap, Jesús jwiítidih ā niijíp jī.

Jesús wébítidih ā úbát

(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

13 Páant jwiítidih ā naáwāt túttimah, Jesús queétdih ā teo jāha úbát pínah niijná, cāacwā ī wehdih ā pebhna ī ub juyúp jī. Páant ī ub juyúchah ennit, jwiít ā bohénitboó queétdih jwī jípónih jūihñap jī.

14 Páant jwī jūihñachah joinít, Jesús jwiítidih nin pah ā niijíp jī:

—Wébít wā pebh ī jūúwá naáh. ‘Ñi bejca bojoó’, queétdih ñi niijcá bojoó. ‘Dios wā maáh caá’, niijnít, queét wébít caá túi jenah joinít ī jumap.

* 19:9 Mt 5.32; 1Co 7.10-11

Pánihna, Dios ã maáh jumapna waadníboó nit wébít ĩ jenah joyát pah jenah joinít ĩ jumna caá, ã niijíp jĩ.

¹⁵ Páant niijnít, queét wébít dih ã teo jáha úbh jĩ. Pánih úbh péanit, jwiít dih ã jwúb numah bejep jĩ.

*Dawá bií dée bíbohni Jesús dih ã úbh joyát
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)*

¹⁶ Páant jwiít dih ã numah bejehah, biíc newé Jesús pebh jainít, nin pah caandíh ã niij úbh joyóp jĩ:

—¿Bohéní, páantjeh Diosjeéh jumíhna, ded pah tigaá túnidih wã chãjbi? ã niijíp jĩ.

¹⁷ —¿Dépanih tigaá túi chãjat pínahdih weemdíh ma úbh joí? Diosjeh caá túini. Páantjeh Diosjeéh jumíhna, ã wutat pah ma chãjaá, caandíh Jesús ã niij jepahap jĩ.

¹⁸ —¿Ded wutatdih niij tigaá ma chãj? ã niij jwúb úbh joyóp jĩ.

—Cãacwãdih ma mao yohca bojoó. Ma áa nihcannijĩh ma yéj chãjca bojoó. Ma numcá bojoó.* Ma yeeca bojoó.

¹⁹ Ma mánadih ma túi chãjaá.* Meemjéh ma míc oyat pah bitadihbat ma oyoó.* Nin wutatdih jepahat caá náahap, Jesús caandíh ã niij jepahap jĩ.

²⁰ —Caán wutatdih weém wãpĩ yap yohcan caá. ¿Diosjeéh túi jummat túut niijná, ded panihat tigaá weemdíh páantjeh ã jedh? Jesús dih ã jwúb niij úbh joyóp jĩ.

* **19:18** Ex 20.13-16; Dt 5.17-20

* **19:19** Ex 20.12; Dt 5.16

* **19:19** Lv 19.18

21 —Meém yéejat wihcanni jumíhna, nihat míih bíí déedih jíib chāj wāhədih ma bejeé. Pánih jíib chājnit, nihat ma jíib teonidih moh yéejnitdih ma jwúub wūhuú. Páant ma wāhuchah, nin baácboó ma bíbohatji chah túini míih pínah Dios pehbhoó ā jumbipna caá. Pánih queétdih wāh péanit, wājeéh ma jūúwá, Jesús caandíh ā niijíp yah jī.

22 Obohjeéhtih, páant ā niijíchah joinít, dawá bíí déedih bíbohni jumna, áih bíí déedih jíib chāj wāhíhcan, bádí ā jīgahap jī. Pánih jīgahnit, jepahcanjeh, ā jwúub bejep jī.

23 Páant ā bejehah ennit, Jesús jwiítdih nin pah ā níj naáwáp jī:

—Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Ded dawá bíí déedih bíbohni Dios ā maáh jumapboó ā bejihichah yuhna, caandíh ā buona caá.

24 Camelloboó awí íitbitdih ā yabac bejihichah nihna, áta buo tagaá. Pánihat pah, dawá bíí déedih bíbohni Dios ā maáh jumapboó ā waádíhichah yuhna, bádí ā buona caá, ā niijíp jī.*

25 Páant ā niijíchah, joí wáhi bejnit, nin pah Jesúsdih jwī niijíp jī:

—Páant ma niijíchah bácáh, Dios ā jumapboó ded ā jéih waadcán níit, jwī niijíp jī.

26 —Cāacwā ded pah í jenah joyátjīhjah í túi chājíhna yuhna, Dios pehbhoó í jéih bejcan níit. Diosjeh caá iiguípna bejnit déedih ā túi ubap. Caanjéh tigaá nihatdih chāj beedáni. Dedé jéihcat pínah caandíh ā wihcan caá, jwiítdih ā niijíp jī.

27 Páant ā niijíchah joinít, Pedroboó caandíh nin pah ā niijíp jī:

---

* 19:24 Pr 11.28

—Maá, weemdih ma joi jwáhúú. Majeéh péeat túut niijná, jwiítboó nihatdih jwĩ cádahap jĩ. ¿Páant jwĩ chājat jíib, dedédih tigaá jwiít dih ma wāhbi? ā niijíp jĩ.

28 —Yoobópdi h yeebdih wā naóhna caá. Péeni yeó jáap túttimah, ni hat jáap míic ā túut nūmbípna caá. Caán láa weém ni hat cāacwā úud jeñé, jeáboó maáh wā jumbipna caá. Páant maáh wā jumuchah, yeéb wā bohénitboó judíowā doce poómpnadi h wājeéh watnit ñi jumbipna caá.*

29 Ded weemdih teo wāhat túut niijná, āih mūú, ā mána, ā déewā, ā weh, āih wápchidih yuh buca ā cádahachah, Diosboó caandih chah ā jwūub wāhbi pna caá. Páni h cádahnit, weemdih teo wāhni tboó Diosjeéh páantjeh ĩ tui jumbipna caá.

30 Obohjeéhtih, nin baácboó dawá maáta pani hnitji Dios pebhboó oboh jumnit ĩ jumbipna caá. Nin baácboó dawá oboh jumnitji jeáboó maáta ĩ jumbipna caá, Jesús jwiít dih ā niijíp jĩ.*

20

Iguíhadih teonit naáwát

1 “Dios ā maáh jumat nin pah ā jumna caá: Iguíha mínah cheibitjeh āih iguíhadih teo wāhni t pínahdih bididih ā bejep be.

2 Páni h bejnit, jwāáhna, queétdih nin pah ā niijíp be: ‘Wíih iguíhadih ñi teo wāhat jíib jwĩpĩ jíib chājat pah yeebdih wā wāhbi pna caá’, ā niijíp be. Páant ā niijíchah joinít, tewedih ĩ bejep be.

* 19:28 Mt 25.31; Lc 22.30   * 19:30 Mt 20.16; Lc 13.30

³ Las nueve dée, jíib chājat tólihna pebhboó ã bejep be. Pánih bejnit, bita caanjíh ñuhnitdih ã enep be.

⁴ Pánih ennit, queétdihbat nin pah ã niijíp be: ‘Yeebbút wíih iguíhaboó tewedih ñi bejeé. Teo cádahat horadih ñi tewat jíib wā wāhbiḡna caá’, queétdih ã niijíp be.

⁵ Páant ã niijíchah joinít, queétdihbat tewedih ï bejep be. Yeó jáap tac yoób bejna, bita ñuhnitdih jwāáhniit, biíc yoobó queétdihbat ã niijíp be. Las tres dée bita ñuhnitdih jwāáhniit, biíc yoobó queétdihbat ã niijíp be.

⁶ Las cinco dée bita ñuhnitdih jwāáhniit, nin pah queétdih ã niij wábh joyóp be: ‘¿Dépanihna nihat yeó jáap teocan, ñuh tigaá ñi chāj?’ ã niijíp be.

⁷ ‘Jwiítlih tewat wətni ã wihcan caá’, ï niij jepahap be. Páant ï niijíchah joinít, iguíha mínah queétdih nin pah ã niijíp be: ‘Wíih iguíhana bejnit, ñi teobi jwəhuú’, queétdih ã niijíp be.

⁸ “Cheyeh caán iguíha mínah caandíh teo wāhni maáhdih nin pah ã niijíp be: ‘Queét teonitdih jūáwát túutniit, ï tewat jíib ma wāhuú.* Pée jwinítlih ï tewat jíib ma jwíih wāhuú. Páant queétdih ma wāhat túttimah, ï jātih jwinítlih ma wāhuú. Pánih queétdih jíib chāj péa, bita ï jātih jwinítlih ma wāhuú. Queétdih wāh péa, bita ï jātih jwinítlihbat ma wāhuú. Queétdih wāh péa, waóh jwinítlih ma jíib wāhuú’, ã niijíp be. Pánihna, ã niiját pah queétdih ã jíib chājap be.

⁹ Las cinco dée tewedih jwinítlih nihat yeó jáap ï tewat jíib pah bóo ã wāhəp be.

---

* **20:8** Lv 19.13; Dt 24.15

10 Queét nihat teonitdih biíc yoobó ã wãhup be. Queét waóh tewedih jwinítboó 'Jwiít dih चाह ã jíib wãhbična caá', ĩ niíj jenah joyóp yuh be. Obohjeéhtih, queétdihbut biíc yoobó ã wãhup be.

11 Queétdih biíc yoobó míic ã jíib chãjachah enna, caandíh búdí ĩjnit, nin pah ĩ niíj jãihñup be:

12 'Jwiítboó nihat yeó jáap, tabit ã chãhachah, búdí jwĩ tewechah, queét pée jwinítboó biíc horabitjeh ĩ tewechah yahna, jwiít nihatdih biíc yoobó ma jíib wãhat, ã túican caá', caandíh ĩ niijíp be.

13 Páant ĩ niíj jãihñuchah joinít, nin pah biíc ĩjeéh jamnidih ã niijíp be: 'Meemdíh wã niijátji pah tigaá wã jíib chãjap. Nĩ tewat jíib wãhñit, meemdíh wã yeecan caá.

14 Ma tewat jíib ubnit, ma bejeé. Weém wã náahat pahjeh queét bainí teonitdihbut meemdíh wã wãhat biíc yoobó wã jíib wãhup be.

15 Ded pah wĩh dinerojĩh chãjna, wĩh pínahjeh caá. Weém queét moh yéejnitdih jĩgah ennit, búdí wã jíib wãhuchah enna, ¿yeébboó ĩj niít, páant ñi niijíp?' iguíha mínah queétdih ã niijíp be.

16 "Pánihat pah tigaá det waóhñitji péenit ĩ jambipna caá. Péenitjiboó waóhñit ĩ jambipna caá", Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.*

*Jesús ã wunat pínahdih ã jwũub naáwát
(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)*

17 Páant niíj péenit, dawá cãacwã jwĩjeéh ĩ péenachah, Jerusalén tátchina bejni namádih jwĩ bejep jĩ. Pánih bejna, chibít yũup jwiít dih namah

* 20:16 Mt 19.30; Mr 10.31; Lc 13.30

waóh bejnit, jwiít dih Jeh nin pah Jesús ã niij naáwáp jĩ:

18 —Jerusalén tútchina bejna caá jwĩ chãjap. Caanná jwĩ juibíat túttimah, weém nihat cãacwã úud jeñédih eníhcanniboó sacerdotewã ã maátadih, Moisés ã wutatjidih bohénitdihbut ã duó wáibipna caá. Páant ã duó wáyachah, weemdíh teonit, ã mawat tút b ipna caá.

19 Pánih mawat tút nit, judíowã nihcannitdih ã jwúub wãh yapabipna caá. Queétboó weemdíh deohnit, ã pãñat túttimah, cruzboó ã péoh dodh mao yohbipna yuh caá. Obohjeéhtih, biíc peihcanni yeó jáap túttimah, wã íp weemdíh ã jwúub boobipna caá, ã niijíp jĩ.

*Santiagowã ín Jesús dih mi úubát
(Mr 10.35-45)*

20 Pánihat túttimah, Zebedeo ã weh ínboó mi weh biíc dih Jesús pebh júnit, caandíh úubát tút niijná, mi bódicha caj yoh ñajap jĩ.

21 Páant mi bódicha caj yoh ñajachah ennit, Jesús nin pah ã niij úubh joyóp jĩ:

—¿Ded pah wã chãjatdih tigaá ma náah? ã niijíp jĩ.

—Maáh waadná, nit chénat pah wã weh meém biíc dih ã wutat pínah niijná, biíc ma jéihyepmant bóo buwámant, biíhdih wáyámant bóo buwámant ma chúdat tút ú, mi niijíp jĩ.

22 —Ded pah ñi úubát dih ñi jéihcan caá. Ded wã maáh jumupboó jumíhni, weemdíh yeejép ã yapat pínah, biíc yoobó caandíhbut ã yapachah yuhna, weemdíh cádahcat caá náahap. Pánih cádahcan, wã maáh jumupboó wãjeéh ã wutbipna

caá. ¿Yeebdíhbut páant yeejép ã yapachah yuhna, ñi cádahbican naniít? mi wehdih Jesús ã niijíp jĩ.

—Jwĩ cádahcan niít, ï niij jepahap jĩ.

²³ —Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Yeejép wã yapat pah yeebbát biíc yoobó ñi yapbipna caá. Obohjeéhtih, wãjeéh wutnit pínahdih weémboó wã jéih ñiocan caá. Wã ípboó queétdih átát ñiwip taga, Jesús queétdih ã niijíp jĩ.

²⁴ Páant ï niij wúbúchah joinít, jwiít diezboó queétdih jwĩ íjip jĩ.

²⁵ Páant jwĩ íjatdih ennít, Jesús jwiít nihatdih ã míc wáacat tútup jĩ. Páant jwĩ míc wáacachah, nin pah jwiítidih ã niij naáwáp jĩ:

—Judíowã nihcannít ï maátaboó ñih cãacwãdih tabít wutnit ï jummatdih ñi túi jéihna caá.

²⁶ Obohjeéhtih, queét wutnit ï jummat pah yeéb ñi jumca bojoó. Yeébbó maáta jumíhna, bitadih túi teo wáacnit ñi jumú.*

²⁷ Waóhñit jumíhna, teo wãhñit pah jummat caá náahap.*

²⁸ Weém nihat cãacwã úd jeñéboó cãacwã weemdíh ï teo wáacat pínah niijná, nin baácboó wã jüóhcap jĩ. Obohjeéhtih, cãacwãdih teo wáacat tút niijná, queét iiguípna ï bejat déedih wan wãhdih wã jãúwáp be, Jesús ã niijíp jĩ.*

Jesús chénewã jéih encannitdih ã booaat

(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Jwiít Jerusalén tútchina bejna, Jericó tútchidih jwĩ chóop yap bejep jĩ. Páant jwĩ chóop yap bejehah, dawá cãacwãbut jwiítidih ï péenap jĩ.

* **20:26** Lc 22.25-26 * **20:27** Mt 23.11; Mr 9.35; Lc 22.26 * **20:28** Lc 22.27; Jn 13.12-15

³⁰ Jericó wáihyat júdu jěcdih bac bejnit, chénewã jéih encannit namá jwěejdih ĩ chũduchah, jwĩ enep jĩ. “Jesús, Nazaret tútchidih bóo caá ã yap bejep”, bita ĩ niijíchah joinít, nin pah ĩ niúj ñaac ejep jĩ:

—ĩMaá, David jũima, Dios ã wahní jwiít dih ma jĩgah en teo wáacá! ĩ niijíp jĩ.

³¹ Páant ĩ niúj ñaacáchah joinít, cãacwãboó queétdih jũihnit,

—ĩPáant bóojeh! Ñi ñaac cádaaá, ĩ niijíp yuh jĩ.

Obohjeéhtih, páant ĩ niúj jũihñachah yuhna, queétboó joicánjeh, chah ĩ ñaacáp jĩ:

—ĩMaá, David jũima, Dios ã wahní, jwiít dih ma jĩgah en teo wáacá! ĩ niijíp jĩ.

³² Páant ĩ niúj ñaacáchah joinít, Jesús chão ñáh, ã pebhna jũúwát túutnit, queétdih nin pah ã niijíp jĩ:

—¿Ded pah wã chãjatdih tiguaá ñi náah? ã niijíp jĩ.

³³ —Maá, jéih enatdih caá jwĩ náahap, ĩ niijíp jĩ.

³⁴ Páant ĩ niijíchah joinít, Jesús queétdih jĩgah ennit, ĩih quíib dih ã teo jãhanap jĩ. Páant ã teo jãhanachajeh, ĩ yoób enep jĩ, buca. Pánih ennit, caandíh ĩ péenap jĩ.

21

Jesús wã Jerusalénna ĩ waadát

(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Jerusalén tútchina tóah jũibínit, Olivo wãt jũmni pácahi jũmni jeéboó jwĩ jũibínap jĩ. Pánih jũibí, páuh laab béjna, Betfagé wãt jũmni tútchibitdih jwĩ tóah jũibínap jĩ. Caanná jũibínit, Jesús chénewã jwĩjeéh jũmnitdih caán tútchina ã wahap jĩ.

² Pánih wahnit, nin pah queétdih ã niúj wutap jĩ:

—Con títchina waadnít, burroma mi wũúh bíícdih ñi enbipna caá. Pánih en, queétdih watnit, weemdih ñi ɛb jũóh wũhú.

³ Páant ñi ɛb jũúwúchah ennit, cãacwã yeebdih ĩ ɛbhb joyóchah, nin pah ñi niíj jepahaá: ‘Jwĩ maáh queétdih ã náah jwahap be. Péanit, queétdih ã jwũbabipna caá’, ñi niíj, Jesús ã niíjíp jĩ.

⁴ Páant ã yapat pínahdih Dios naáwátdih naóh yapani Zacaríasji nin pah át niíj daacáp tajĩ:

⁵ “Jerusalén títchidih moondih nin pah ma niíj naáwá: ‘Dios weemdih nin pah ã niíját tũtũp be: “Ñi enee, ñi Maáh ñi pebhna ã jũóhna caá. Caán oboh jumni pah burro wũúhjih chúudni ã jũóhbipna caá”, Jerusalén títchidih moondih ma niíj’, weemdih ã niíjíp be”, Zacarías át niíj daacáp tajĩ. (*Zac 9.9*)

⁶ Jesús ã wahnitboó bejnit, ã niíjátji pah ĩt chãjap wut jĩ.

⁷ Burroma, mi wũúh bíícdih ĩ ɛb juyúchah, jwĩh jih bóo yéguehdih too dũgnit, burromajih mi wũúhjihbut jwĩ cáagap jĩ. Páant jwĩ cáagat túttimah, Jesús caán burro wũúhjih ã pũh laáb chúudap jĩ.

⁸ Pánih chúudnit, Jerusalén títchina jwiítdih ã numah bejep jĩ. Páant ã bejchah ennit, dawá cãacwã ĩh jih bóo yéguehdih too dũgnit, Jesúsdiwẽina, namáboó ĩ jwej waáwáp jĩ. Bitaboó ĩ bóodniji táam núonadih ɛbnit, queétdih Jesúsdiwẽina, namáboó ĩ jwej waáwáp jĩ. Páant ĩ jwejniji chóona, núonajih Jesús ã bejep jĩ.

⁹ Páant Jesús ã bejchah, ã waáwápmant moón, ã méimant péenitbut caandih wẽinit, bíícdih nin pah ĩ

niij ñaacáp jĩ:

—¡David jaíma, Dios ã wahni, jwiít dih ma túi ubuá! ¡Meém jwĩ maáh pínah dih búdí jwĩ wēina caá! ĩ niij wēi ñaacáp jĩ. *

¹⁰ Páni h bejnit, Jerusalén tútchina jwĩ waadáchah, caanjĩh jamnitboó en wúhi bejnit, nin pah ĩ niij míc uúbh joyóp jĩ:

—¿Nin déhe tigaá? ĩ niijíp jĩ.

¹¹ —Nin Jesús, Galilea baác, Nazaret tútchidih bóo, Dios naáwát dih naóh yapani caá, bita queétdih ĩ niij jepahap jĩ.

Jesús Dioíh munná ã waadát

(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.12-23)

¹² Jerusalén tútchina waadnít, Dioíh munn jóocmant bóo juúhdih Jesús jwiít dih ã numah waad béjep jĩ. Páni h waad béjnit, caánboó jíib chājnit dih ã ñunn yóh bacanap jĩ. Dinerodih túut numnít ĩ cáagat naanádih ub yoh áacanit, jopwádih jíib chājnitíh chúmdat naanádihbut ã ub yoh áacanap jĩ.

¹³ Páni h ub yoh áacanit, Jesús nin pah queétdih ã niij jũihñep jĩ:

—Dios naáwát dih naóh yapani nin pah át niij daacáp tajĩ: ‘ “Wíih múnú cáacwã weemdíh ĩ ubát pínah múnú caá”, Dios ã niijíp be’, ĩt niij daacáp tajĩ.* Obohjeéhtih, cáacwã Diosdih uúbúdíh ĩ juýchah yahna, yeéboó queétdih yeenit, numná caá ñi chājar. Páni h numnít, Dioíh munníh yéjanit, numnít ĩ jumat pínah múnú chājna caá ñi chājar, ã niijíp jĩ.

* **21:9** Sal 118.25-26   * **21:13** Is 56.7b; Jer 7.11

14 Páant Dioíh m̄udíh Jesús ã j̄mat pónih, dawá jéih encannit, w̄uat nahj̄h bejnit̄bat ã pebhna ĩ j̄yá̄p j̄i. Páant ĩ j̄yá̄chah ennit, queétdih ã booanap j̄i.

15 Obohjeéhtih, queétdih ã booanachah ennit, caanj̄h j̄mnit sacerdotewã ĩ maáta, Moisés ã w̄tatjidih bohénit̄bat Jesúsdi h b́dí ĩ ĩjip j̄i. Jw̄jeéh péenit wébítboó “j̄David j̄ma, Dios ã wahní, jwiít dih t̄i ubni pínah, meemdíh b́dí jw̄i wēina caá!” ĩ niíj ñaac cádahcah joiná, chah ĩ ĩjip j̄i.

16 Pánih ĩjnit, Jesúsdi h nin pah ĩ niíj j̄ihñ̄ap j̄i:

—Meemdíh páant ĩ niíj ñaacáchah, ¿ma joicán niít? Páant ĩ niicá bojo naáh, Jesúsdi h ĩ niijip j̄i.

—Wã joiná caá. Obohjeéhtih, Davidji Dios naáwát dih naóh yapani nin pah ã niíj daacátjidih ¿yeébbóo ñi bohécannit j̄i?

‘Wébít dih, bita ĩ t̄uhnitdih̄bat meém ma wēi naáwát t̄utna caá’, Diosdi h wēinit, David át niíj daacáp taj̄i, (Sal 8.2)

Jesús queétdih ã niíj j̄ihñ̄ap j̄i.

17 Páant niíj péanit, queétdih cádahnit, caán t̄tchimant Jesús jwiít dih ã n̄mah bac bejep j̄i. Pánih bac bejna, Betania t̄tchidih j̄ibínit, caan chéi caanj̄h jw̄i ũwap j̄i.

*Higuera nahdih Jesús ã w̄nat t̄utat
(Mr 11.12-14,20-26)*

18 Cheibit bóo yeó jáapdi h, Betania t̄tchiboó ũonitji Jerusalén t̄tchina jw̄ub bejna, Jesúsboó át n̄ugúp w̄nap taj̄i.

19 Pánih n̄ugúp w̄anna, namá jw̄ejdih lajni higuera nahdih ennit, ãih quehedih jeémíhna, caan náh pebh enedih ã bejep yuh j̄i. Obohjeéhtih,

caan náhboó quehcan, túini wawájah pohba ã jwɪɪp jĩ. Páant ã quehcatdih enna,

—**¡Ma jwúub quehcan niít!** caan náhdih ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchahjeh, ãih náona ã diib téhah bejep jĩ.

²⁰ Páant ã wɪɪɪchah ennit, jwiít ã bohénitboó jwĩ en wáhi bejep jĩ.

—¿Dépanih tigaá waícanjeh ã wɪɪnah bej? Jesúsdi h jwĩ niij ɪúbh joyóp jĩ.

²¹ —**Yoobópdi h yeebdíh wã naóhna caá. Dios ã wēpatdih táí jenah joiná, nin nahdih wã chājat pahjeh mɪntih yeebbát ñi jéih chājbipna caá. Páant wã chājat chahbut ñi jéih chājbipna caá. Con jeedíh ‘Comnant bejnit, bádí mɪjna ma buúg báahá’, ñi niijíchah, ñi wɪɪtat pah ã yapbipna caá.***

²² **Diosdi h táí jenah joinít, ded pah caandíh ñi ɪúbbát pah ã chājbipna caá, Jesús jwiít di h ã niij jepahap jĩ.**

Jesús ã wēpat

(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³ Pánih bejna, Jerusalén tútchina juibí, Dioíh mɪndíh waad béjnit, Jesús cāacwādi h ã jwúub bohénap jĩ. Páant ã bohéat pónih, sacerdotewã ã maáta, jwiít judíowã jwĩ maátabut ã pebh jwínit, nin pah caandíh ã niij ɪúbh joyóp jĩ:

—¿Deíh wēpatjĩh tibeé jwín páant ma chāj? ¿Déhe tibeé meemdíh páant ã wɪɪt? ã niijíp jĩ.

²⁴ —**Yeebdíh wã jwíih ɪúbh joibípn a caá. Weemdíh ñi táí jepahachah, weembát yeebdíh wã jepahbipna caá.**

* **21:21** Mt 17.20; 1Co 13.2

25 **Juan Daabánidih ¿déhe tigaá át wutji? ñi jenah joyóchah. ¿Dios át wutjican taniít? ¿Cãacwãboó niít caandíh ít daabáát túutjip? yeéb ñi jenah joyóchah, Jesús queétdih ã niíj wãbh joyóp jĩ.**

Páant ã niíj wãbh joyóchah joinít, queétjeh nin pah ít míic niíjíp wut jĩ: “¿Ded pah tigaá jwĩ niíj jepahbi? ‘Dios caá Juandih át wutjip taga’, jwĩ niíjíchah, ‘Páant ã jamuchah yuhna, ¿dépanih tijĩ caandíh ñi jepahcan?’ jwiít dih ã niíj jãihbipna caá.

26 Obohjeéhtih, nitboó ‘Juan Dios naáwátdih naóh yapani yoobát ã jamap jĩ’, ã niíj jenah joiná caá. Páant ã niíj jenah joyóchah, ‘Cãacwãjeh caandíh ít daabáát túutjip taga’, jwĩ niíj jepahachah, jwiít dih búdí ã ijbipna caá”, ít míic niíjíp wut jĩ.

27 Pánih míic wéhe péanit, nin pah Jesúsdih ã niíj jepahap jĩ:

—Jwiít jwĩ jéihcan caá, ã niíjíp jĩ.

—Caán láa bácah weemdíh wutnidih weembát yeebdíh wã naóhcan niít, Jesús queétdih ã niíjíp jĩ.

Biíc newé ã weh ded pah ã chãjat naáwát

28 Páant niíj péanit, jwĩ maátadih Jesús nin pah ã jwúub niíj naáwáp jĩ:

—Nin wã naáwátdih ¿ded pah ñi niíj jenah joí? Biíc newé chénewã ã weh ã jamap be. Pánihna, biíc yeó jáap ã ípboó weép jeñédih, ‘Wãuhá, buu wíih iguĩhaboó tewedih ma bejeé’, ã niíjíp be.

29 ‘Wã bejcan caá’, ã niíj jepahap be. Páant niíjná yuhna, jwúub jenah joinít, tewedih ã bejep be.

30 Túttimah, ã wúddihbut biíc yoobó ã niíjíp be. ‘Wã bejmi caá’, ã niíj jepahap yuh be. Obohjeéhtih, páant niíjná yuhna, ã bejcap be.

³¹ ¿Ded tigaá ã lípdih ã túi jepah? Jesús queédih ã niijíp jĩ.

—Weép jeñéboó ã túi jepahap be, queét ĩ niij jepahap jĩ.

—Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Romano maátadih náó wábh wāhñit, deoh nah jamnit yaádh biíc dih yeéb jãtíh Dios ã maáh jamatdih ĩ waadná caá.

³² Juan Daabáni cáacwãdih bohénadih jwiná, ded pah ñi túi chãjat pínahdih yeebdíh át naáwáp tajĩ. Páant ã naáwáchah yāhna, yeéboó caandíh ñit jepahcap tajĩ. Obohjeéhtih, queét náó wábh wāhñit, deoh nah jamnit yaádhbut ĩt túi jepahap tajĩ. Páant ĩ jepahachah enna yāhna, yeéboó túut nuúmíhcan, ñit jepahcap tajĩ, Jesús queédih ã niijíp jĩ.*

*Jiwá iguíhadih yeejép teo wāhñit naáwát
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)*

³³ “Nin biíh wã naáwát pínahdih ñi túi joyoó. Biíc newé jiwá iguíhdih ã momop be. Pánih mom péa, wáihyat júdudih chãj péa, iguíhdih ĩ búah chuñat pínah maúdíhbut ã chãjap be. Pánih chãj péa, caán iguíhadih ĩ túi en dawát pínah niijná, jap bóo maúdíhbut ã chãjap be. Páant nihatdih chãj péa, bitadih en dawát túutnit, biáboó jib jwāhūdh ã bejep be.*

³⁴ Túttimah, iguíh ei láa, áih iguíh jíibdih ĩ wábat pínah niijná, iguíha mínah caandíh teo wāhñitdih áih iguíhana ã wah bojop yāh be.

* 21:32 Lc 3.12; 7.29-30   * 21:33 Is 5.1-2

35 Obohjeéhtih, caandíh teo wāhñit caanná ĩ jwáibínachah, biícđih p̄i, biíhđih mao yoh, biíhđih jeejĩh ĩ yoh mawap be.

36 Pánihat túttimah, bita caandíh teo wāhñitđih āih iguíhaboó ā jwáub wahap be, páant m̄antih. Chah dawá ā wahachah yuhna, queét en daonít biíc yoobó m̄antih queéđihbut yeejép ĩ chājap be.

37 “Túttimah, ‘Wā wāúhđih caá ĩ jepahmi dée caá’, niijnít, caandíh ā wahap be.

38 Páant ā wahachah yuhna, caandíh ennit, en daonítboó nin pah ĩ míc niijíp be: ‘Iguíha mínah ā w̄nat túttimah, nin ā wāúhboó ā túut n̄umbípna caá. Pánihna, caandíh jwĩ mao yohochah, iguíha jwĩih ā jumbipna caá’, queétjeh ĩ míc niijíp be.

39 Páant niij, ā wāúhđih teonit, iguíhamant ub bac bejnit, ĩ mao yohop be.

40 “Páant ĩ chājat doonáđih joinít, iguíha mínahboó āih iguíhana jwáub j̄inít, ¿queéđih ded pah tigaá ā chājbi?” Jesús queéđih ā niij úbh joyóp jĩ.

41 Páant Jesús ā niijíchah joinít, queét caandíh nin pah ĩ niij jepahap jĩ:

—Queét yeejépwāđih peéh chājna, ā mao yohat túutbipna caá. Túttimah, bitaboodíh āih iguíhadih ā en dawát túutbipna caá, āih iguíhđih caandíh ĩ t̄i dic wāhat pínah niijná, ĩ niijíp jĩ.

42 Páant ĩ niijíchah joinít, Jesús nin pah ā jwáub niijíp jĩ:

—Dios naáwátđih naóh yapani nin pah ā niij daacátjidiđih ¿yeébbóo ñi bohécannit beé?

‘M̄ú teonit túini jee dáhnadih ñionit, ĩ náahcanni dahđih ĩ yohop yuh be. Obohjeéhtih, queét ĩ yohni dahđihjeh tigaá Dios ā ñíwip. Caandíh

ñíonit, áih m̄m̄ pánihnidih chājna, caán m̄m̄dih̄ ã táí jenah enat t̄ut̄ níijná, choójboó caan dáhdih̄ ã jwíih̄ jwejep be. Caán jee pánihni Dios ã wahni pínah tigaá. Páant ã chājachah ennit, jwiítboó caandih̄ búdí jwí wēina caá', ãt níj daacáp tajī. (Sal 118.22-23)

⁴³ Páant ã nihat pah tigaá yeebdih̄ yoobópdih̄ wā naóhna caá. Dios áihwā pínah yeebdih̄ ã jwíih̄ ñíonitji ñi j̄m̄uchah̄ ȳhna, weém Dios ã wahnidih̄ ñi náahcah, bita weemdih̄ táí jepahnit pínahboodih̄ ã ñíobipna caá, páantjeh̄ ájeéh̄ ï j̄mat pínah níijná.

⁴⁴ Pánihna, weemdih̄ jepahcannitboó caán jee dáhdih̄ tóoc b̄m̄gnít panihnit ï j̄mbipna caá. Weemdih̄ ï jepahcatji j̄ib̄ caán jee dáh̄ ã néehat pah, peéh̄ chājna, iiguípna Dios queétdih̄ ã wahbipna caá, Jesús ã níijp̄ jī.

⁴⁵ Páant ã níijíchah̄ joinít, sacerdotewā ï maáta, fariseowāb̄ut̄ “Jwiítidih̄ níijná caá ã chājap”, ït níj jéihyep w̄t̄ jī.

⁴⁶ Páant níj jéihnit, caandih̄ ded pah ï tewat pínahdih̄ ït bidíp w̄t̄ ȳh̄ jī. Obohjeéhtih̄, cāacwā caandih̄ “Dios naáwátidih̄ naóh yapani caá”, ï níj jenah joyóchah̄ jéihnit, queétdih̄ úmna, tewíhna ȳhna, ït jéih̄ teo jw̄hcap w̄t̄ jī.

22

*Téihya chéona ã n̄mah̄ jeémát pínah naáwát
(Lc 14.15-24)*

¹ Páant ã níját t̄ttimah, Jesús nin ã jenah joiní naáwátjīh̄ queétdih̄ ã jw̄ub̄ níj naóh bohénap jī:

² “Dios ã maáh jummat nin pah caá ã jumap: Maáh wũúh ã téihya chéwat túut chãjachah, ã íp ã numah jeémát pínahdih ã chãjap be.

³ Pánih ámoh péanit, ã numah jeémpnit pínahdih jũúwát túutna, caandih teo wũhndih ã wahap yah be. Obohjeéhtih, caandih ã jepahcap be.

⁴ Túttimah, bita caandih teo wũhntidihbut wahnit, ‘Á numah jeémát pínah momo jiwiwã, ã in débehanitdih mao pũbnít, nihatdih ámoh péa, yeebdih ã jũúwát túutap be’, wã bidnitdih ñi niij naáwá.

⁵ Páant ã wũtuchah joinít, ã bejep yah be, páant mantih. Obohjeéhtih, páant ã niijíchah yahna, queétbody ã joyáh bojop be. Joyáh bojnit, biíc ãih wápchiboó bej, biih ã tewat mũúboó ã bejep be.

⁶ Bitaboó queét ã naáwáchah joíhcan, yeejép pãinit, queédih ã mao yohop be.

⁷ Páant ã chãjat doonádih joinít, búdí íjnit, maáhboó ãih soldadowãdih ã wahap be, queédih mao yoh beedánit, ãih tútchidihbut ã cáwat pínah niijná.

⁸ Pánihat túttimah, bita caandih teo wũhntidih nin pah ã niijíp be: ‘Wã wũúh ã téihya chéona numah jeémát pínahdih ámoh péanit, cãacwãdih wã bidichah yahna, queét yeejép wã ãt jepahcap taga.

⁹ Pánihna, tútchi tac yoób jumni jũúhna bejnit, det ñi jwãáhnitdih ñi numah jũúwá’, queédih ã niijíp be.

¹⁰ Páant ã niijíchah joinít, bejna, biquína túi chãjnitdih jwãáh, bita túi chãjcannitdihbut jwãáhnit, nihatdih ã numah jwúub jũúwáp be. Pánihna, ã maáhh mũuná jwúub juibínit, ã numah jeémát tólihdih ã yáwap yah be.

11 “Obohjeéhtih, maáhboó queét j̄uinít dih enedih j̄uiná, téihya chéwechah enna ĩ d̄awát chóodih biíc newé ã d̄uocáh, ã enep be.

12 Pánih ennit, ‘¿Íin w̄uúá, dépanih tibeé wã d̄awát tút̄ni yéguéh d̄uocán yuhna, ma waád j̄uóh?’ caandíh ã niijíp be. Páant ã niijíchah joinít, caánboó ã jéih jepahcap be.

13 Páant ã jepahcah enna, maáh caandíh teo wãhñitdih nin pah ã niijíp be: ‘Chéonit, caandíh ñi ub bac bejeé. Pánih ub bac bejnit, weemdíh ã jepahcat jíib, d̄apánarboó ñi yohoó, wã pebh ã jamcat pínah niijná. Caánboó jamnit, tubit j̄igahna, ĩih maonádih néeh chãác j̄uinít ĩ jambipna caá’, caandíh teo wãhñitdih ã niijíp be.*

14 “Buu wã naáwát pah, dawá cãacwã wíih túini doonádih joiná yuhna, daocánnitjeh ĩ jepahna caá”, Jesús ã niijíp j̄i.

Romano maáta ĩ uúbat tút̄ni dinero j̄ud̄u
(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

15 Páant ã niijíchah joinít, íjna, Dioíh m̄umánt bac bejnit, fariseowã nin pah ĩt míc niij uúbh joyóp wut j̄i: “¿Ded pah tigaá caandíh jwí niij uúbh joibí, mácah ã jepahachah, caandíh naóh yacat tút̄ niijná?” ĩt míc niijíp wut j̄i.

16 Páant niijnít, biquína ĩjeéh jamnit, Herodes ã j̄uimenádih maáh waadáihñitdihbut Jesús pebhna ĩt wahap taj̄i, Jesús dih ĩ uúbh joyát pínah niijná. Páant ĩ wahñitboó waád j̄uinít, nin pah Jesús dih ĩ niijíp j̄i:

—Bohéni, yeecanni jamna, Dios ded pah jwiútdih ã chãjat tútatdih yoobópdih ma bohéatdih jwí jéihna caá. Ded pah cãacwã ĩ niijíchah, maáta

* 22:13 Mt 8.12; 25.30; Lc 13.28

ĩ jumuchah yuhna, úumcanjeh yoobópdih mapĩ naóhna caá.

17 Páant yoobópdih naóhni jumna, ded pah ma jengah joyátdih jwíitdih ma naáwá. ¿Roma baácdih moón ĩ maáh Césarã úúbat túutni náodih caandíh jwĩ wūhuchah, ã túi niit? ĩ niij úúbh joyóp yuh jĩ.

18 Páant ĩ niij úúbh joyóchah, ĩ yeeatdih jéihnit, nin pah queétdih ã niij úúbh joí jwúubanap jĩ:

—Yeéb yeenit, ¿dépanih tigaá weemdíh mácah ñi jepahat túut?

19 Césarđih ñi wāhat pínah júđđdih weemdíh ñi júúttá, ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, biíc júđđdih caandíh ĩ júúttup jĩ.

20 —¿Caán júđđdih deíh móot, deíh wūt tigaá ã jum? queétdih ã niij úúbh joyóp jĩ.

21 —Cesaríh móot, áih wūtbat ã jumna caá, ĩ niij jepahap jĩ.

—Caán láa bácah caán júđu Césaríh pínah caá. Pánihna, áih pínah ã jumuchah, caandíh wūhat caá náahap. Obohjeéhtih, Dioíh pínah mácah ã jumuchah, Diosboodíh ñi wāhúú, queétdih ã niijíp jĩ.

22 Páant ã niij jepahachah, ĩ joí wáhi bejep jĩ. Pánih joí wáhi bejnít, ĩ bac bejep jĩ.

*Cāacwā ĩ jwúub boo pud júúwát
(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)*

23 Páant queét ĩ bac bejat túttimah, biquína saduceowā jwuh, Jesúsđih úúbh joyát túut niijná, caán munná mantih ĩ waád juyúp jĩ. Queét saduceowā

“Cãacwã w̃anna, ï jw̃ub boo p̃ud j̃úhcan niít”,
niijnít ï j̃um̃ap j̃i.*

24 Pánih jenah joinít, nin pah Jesúsdiñ ï niijíp j̃i:

—Bohéní, nin pah Moisés ãt niij bohénap tají:
‘Weép jeñé weh wihcanjeh ã w̃anuchah, ã údboó
weép jeñé áajidiñ jw̃ub áa j̃umat caá náahap.
Pánihna, ã údboó áa wih jw̃hcanñi j̃umna, éemp
w̃annihdiñ ã bíboho naáh, ã úd jeñé báadhda weh
pah ï weh j̃umat pínah niijná’, jwiítñiñ Moisés ãt
niijíp tají.*

25 Biíc weh sietewã ï j̃um̃ap be. Weép jeñéboó
áa j̃um, weh wihcanjeh ã w̃añap be. Pánihna, ã
údboó weép jeñé áajidiñ ã jw̃ub áa j̃um̃ap yah be.
Páant áa j̃umat túttimah, weép jeñé pahjeh m̃antih,
weh wihcanjeh caanbút ã w̃añap be.

26 Páant mícjeh queét niñat ï b̃úad beedép be.

27 Páant mi weha mána ï w̃an beedát túttimah, ï
ájibut mi w̃añap be.

28 Pánihna, queét niñat ï áa j̃um̃nihji, niñat
cãacwã ï jw̃ub boo p̃ud j̃úwúchah, ¿ded áa tiguaá
mi yoób j̃um̃bi? Jesúsdiñ ï niij úbh joyóp j̃i.

29 Páant ï niijíchah joinít, Jesús queétdiñ nin pah
ã niij jepahap j̃i:

—¡Dios naáwátñiñ jéihcan, ã wēpatñiñbut jéihcan,
yeébboó yoobópñiñ jenah joicáññit caá!

30 W̃annitji ï jw̃ub boo p̃ud j̃úwát túttimah,
jeáboó j̃umna, ángelwã pah áa wihcanñit ï
j̃umbipna caá.

31 Obohjeéhtih, w̃annitji ï boo p̃ud j̃úwát
pínahdiñ yeéb ñi jéihyatñiñ náah yacna, nin pah wã

* 22:23 Hch 23.8 * 22:24 Dt 25.5

naóhna caá. ¿Moisésdih Dios nin pah ã niijátjidih ñi encannit jĩi?

³² ‘Weém Abraham, Isaac, Jacob ï Maáh caá’, ãt niij naáwáp wut jĩ. Queét ï wunat túttimah yuhna, ‘Ï Maáh caá’, Dios ãt niijíp wut jĩ. ‘Ï Maáh caá’, ã niijátjidih joinít, báadhnit ï jummatdih jwĩ jéihna caá. Dios báadhnitdihjeh maáh ã jumna caá. Pánihna, ‘Wunnitji ï jwáub boo pud jéohcan niít’, niij jenah joiná, yoobópdiñ ñi jenah joicán caá, Jesús ã niijíp jĩ.*

³³ Páant ã niijíchah joinít, nihat cáacwã ã bohéatdih ï joí wáhi bejep jĩ.

*Chah jenah joyát wutat
(Mr 12.28-34)*

³⁴ Páant Jesús saduceowãdih ã túi jepahachah joinít, fariseowãboó ï míic wéhenap jĩ.

³⁵ Pánih míic wéhe péanit, bíic ïjeéh jumni, Moisés ã wutatjidih túi jéihniboó caandíh nin pah ã niij wábh joyóp yah jĩ:

³⁶ —¿Bohéní, Dios jwiítidih ã wutat deddih tigaá chah jenah joyát náah? ã niijíp jĩ.

³⁷ —Nin wutat caá chah ã jumap. ‘Diosdih chah jenah joí, túi jepahnit, wéinit, caandíh búdí ñi oyoó’, Moisés ãt niij daacáp tajĩ.*

³⁸ Caán wutatji caá jwíih jumni.

³⁹ Caán wutat pahjeh muntih, nin bíih wutatbut bíic yoobó ã jumna caá: ‘Meemjéh ma míic oyat pah muntih, bitadihbut búdí ma oyoó’, ãt niij daacáp tajĩ.*

---

* 22:32 Ex 3.6   * 22:37 Dt 6.5   * 22:39 Lv 19.18

40 Pánihna, Diosdih oinit, bitadihbat oinit, Dios ã náahat pah ñi chãjbipna caá. Pánih chãjnit, nihat Moisés ã wutajjidih, Dios naáwátdih naóh yapanit ã niijátjidihbat ñi táí jepahbipna caá, Jesús queétdih ã niijíp jĩ.*

¿Ded jũima tigaá Cristo?

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

41 Páant niij péanit, Jesús jwuh caanjĩh jumnit fariseowãdih nin pah ã niij uúbh joyóp jĩ:

42 —¿Dios ã wahni Cristodih ded pah tigaá ñi jengah joí? ¿Ded jũima tigaá? queétdih ã niijíp jĩ.

—David jũima caá, ã niij jepahap jĩ.

43 —Páant ã jumuchah yuhna, ¿Dépanih tigaá Túini Espíritu nin pah caandih ã naáwát túutuchah, Davidjiboó caandih ‘Maá’, ãt niijíp?

44 ‘Wã Maáhdih Dios nin pah ã niijíp be: “Wã jéihyepmant bóo bawámant ma chúudú. Pánih chúudnit, nihatdih ma wutuchah, meemdih en jũihnitdih wã yap yohat túutbipna caá”, ã niijíp be’, Davidji ãt niij daacáp tajĩ. (Sal 110.1)

45 Páant niij daácnit, Davidji Cristodih ‘Maá’, ãt niijíp wut jĩ. Páant ã niijíchah yuhna, ¿dépanih tigaá Cristo David jũima ãt jumji? Jesús queétdih ã niij uúbh joyóp jĩ.

46 Páant ã niij naáwáchah joinít, nihat ã jwúub uúbh joíhna yuhna, ã uúbh joí cádahap jĩ.

---

* 22:40 Lc 10.25-28

23

Fariseowã, Moisés ã wutatjidih bohénitbut ï túicat

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Páant niíj péanit, caanjíh jumnitdih, jwiít ã bohénitdihbut Jesús nin pah ã niíj naáwáp jĩ:

² “Moisés ã wutatjidih bohénit, fariseowãbut caán ã wutatdih chah táí jéihnit jumna, yeebdíh ï wutna caá.

³ Páant yeebdíh ï wutuchah, ï niiját pahjeh chājat caá náahap. Obohjeéhtih, páant ï niíj bohéna yuhna, ïpĩ chājcan caá. Páant ï táí chājcatdih yeebboó ñi en yacca bojoó.

⁴ Queét yeebdíh búdí wái náah jumnidih chājat túutna, bainíbitjeh ñi yapachah ennit, yeebdíh jĩgah encanjeh, ïpĩ peéh chājna caá.

⁵ Ded pah chājna, cāacwã ï wēi enat pínahdihjeh ïpĩ bidna caá. Dios naáwátidih ï daácni núonabit áih útna yacnit, ïih móot chah, ïih maj nahboobát búdí buwá jumni tōpjíh ïpĩ nah chéona caá. Úbhna duwát chóona ã yapat waanadih maátni ïpĩ chājat túutna caá, queétdih ennit, ‘Diosdih táí jepahnit caá’, niijnít, cāacwã ï táí wēi enat pínah niijná.*

⁶ Numah jeémépboó bejnit, waáwápna cháudnit, ïpĩ wēina caá. Jwĩ míic wáacat muúboó bejnit, cāacwã ï táí enepboó ïpĩ cháudna caá.

⁷ Tútchi tacboó bíí déedih jíib chājat juáhna ï bejchah, cāacwã queétdih wēinit, maj teonit, ‘Ma jūóh, Bohéní’, ï niíj úbúchah joinít, ïpĩ wēina caá.

⁸ “Obohjeéhtih, ‘Bohéní’, yeebboó cāacwãdih ñi niiját túutca bojoó. Weemjéh caá yeebdíh bohéni.

* 23:5 Nm 15.38; Dt 6.8; Mt 6.1

Yeéb nihat biíc yoobó jumna, ‘Bohéní’, cãacwãdih ñi niiját tútuchah, ã túican caá.

⁹ Pánihat pah, cãacwã míicjeh ‘Túini Paá’, ñi niijíchah, ã túican caá. Dios, jeáboó jumnijeh, ñi íip túini yoobát ã jumna caá.

¹⁰ Pánihat pah muntih, yeéb míicjeh ‘Maá’, ñi niijcá bojoó. Weém, Dios ã wahní Cristojeh, ñi maáh wã jumna caá. Pánihna, cãacwã míicjeh páant ñi niijíchah, ã túican caá.

¹¹ Ded maáh jumíhna, yeebdíh teo wãhni ã jumna nááh.*

¹² Caanjéh míic maáh waadánidih Dios oboh jumni ã chãjbipna caá. Obohjeéhtih, teo wãhni panihniboodíh Dios maáh ã waadábipna caá”, Jesús ã niijíp jĩ.*

¹³ Páant níj péanit, nin pah fariseowã, Moisés ã wutatjidih bohénitdihbat Jesús ã níj jãihñup jĩ:

“¡Yeéb Moisés ã wutatjidih bohénit, yeéb fariseowãbat búdí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, tubit yee naóhnit caá ñi jumup. Dios ã wutatdih ñi yee bohénachah joinít, Dios ã maáh jumupboó cãacwã ñi jéih waadcán caá. Pánih bohénit, yeebjéhbat waadcán, queét ñi waadíhichah yuhna, ñipí jãhna caá.

¹⁴ “¡Yeéb Moisés ã wutatjidih bohénit, yeéb fariseowãbat búdí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, tubit yee naóhnit caá ñi jumup. Diosdih túi maatápdih wãbhna yuhna, éemp wannitíh munádh ñipí dúuc wáina caá. Pánih

---

* **23:11** Mt 20.26-27; Mr 9.35; 10.43-44; Lc 22.26   * **23:12** Pr 29.23; Lc 14.11; 18.14

yeenit ñi jummat jíib búdí peéh chājat yeebdíh ã jum̄bipna caá.

15 “¡Yeéb Moisés ã w̄tatjidih bohénit, yeéb farise-owābut búdí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jum̄na yuhna, t̄bit yee naóhnit caá ñi jum̄p. Ȳúp jib bejnit, dawá c̄acwādih ñip̄i bohéna caá, ñi jenah joyát pahjeh ĩ túut n̄umát p̄inah niijná. Páant ĩ túut n̄umáchah, yeejép ñi chājat chah queétdih ñi chājat túutna caá.

16 “¡Yeéb bohénit, bitadih waóhna, jéih encannit panihnit ñi jum̄na caá! Yeena, nin pah ñi nīj bohéna yuh caá: ‘ “Dioíh m̄ú túini ã jum̄at pah, wã niiját biíc yoobó wã chājbipna caá”, ñi niijíchah yuhna, dedé p̄inah nihcan caá. Obohjeéhtih, “Dioíh m̄udíh jum̄ni oroboó túini ã jum̄at pah, wã niiját biíc yoobó wã chājbipna caá”, ñi niijíchah, ñi niijátji pahjeh chājat caá náahap’, ñip̄i nīj bohéna yuh caá.

17 ¡Yeéb jenah joicánnit, jéih encannit panihnit ñi jum̄na caá! ¿Ded tigaá chah ã jum̄? ¿Dioíh m̄ú chah niit? ¿Caán m̄ú díitboó jum̄ni oroboó niit chah ã jum̄p? Caán m̄ú díitboó oro jum̄na, Dioíh caá ã jum̄p. Obohjeéhtih, biíh pebhboó jum̄na, Dioíh āta nihcan taga. Pánihna, oro chah Dioíh m̄ú ã jum̄na caá.

18 Yeéb nin pahbut ñip̄i nīj bohéna yuh caá: ‘ “Dioíh m̄úboó jum̄ni n̄ñúpdih mao cáo w̄hat naá túini ã jum̄at pah, wã niiját biíc yoobó wã chājbipna caá”, ñi niijíchah yuhna, dedé p̄inah nihcan caá. Obohjeéhtih, “Ĭ mao cáo w̄hniiboó túini ã jum̄at pah, wã niiját biíc yoobó wã chājbipna caá”, ñi niijíchah, ñi niijátji pah chājat caá náahap’, ñip̄i nīj bohéna yuh caá.

19 ¡Yeéb jéih encannit panihnit ñi jumna caá! ¿Ded tigaá chah ã jum? ¿Diosdih cáo wũhni niít chah ã jum? ¿Caán ñi cáagat naá niít chah ã jum? Caán naajíh ñi cáagna, Diosdih ñi wũhuchah, ãih pínah caá. Biáboó ñi cáagachah nihna, Diosdih ñi wũhni ãta nihcan tagaá. Pánihna, caán ñi cáagat naá caá chah ã jumup.

20 Páant ã jumuchah, ‘Jwĩ cáagat naá túini ã jumat pah, wã niijátji biíc yoobó wã chãjbipna caá’, niijnít, caán naá caanjíh ñi cáagnibut ã túyatdih ñi jenah joiná caá.

21 Pánihat pah, Dioíh muú ã túyatdih jenah joiná, ãih muú diítboó jumni ã túyatdihbut ñi jenah joiná caá.

22 ‘Jeá túini ã jumat pah, wã niijátji biíc yoobó wã chãjbipna caá’, niijnít, Dios maáh jumna ã chúdatdihbut jenah joinít, Dios, caanjíh chúudni ã túyatdihbut ñi jenah joiná caá.*

23 “¡Yeéb Moisés ã wutatjidih bohénit, yeéb fariseowãbut búdí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, tubit yee naóhnit caá ñi jumup. Dios ã wutatdih jepahna, ded chénat pah téihya chej jumni núonadih bíbohna, biíc núodih Diosdih ñipí wũhna yuh caá.* Obohjeéhtih, pánih wũhna yuhna, biíh ã wutatna chah jenah joyát pínah ã jumuchah yuhna, caandih ñipí joyáh bojna caá. Cãacwãdih túi chãjatboodih ñi jenah joicán caá. Queédih ñipí jígah en teo wáaccan caá. Ded pah bitadih ñi niijátji pah ñipí chãjcan caá. Pánihna, Dios ã wutat pah, chej jumni núonadih caandih wũhna, ã túina caá. Obohjeéhtih, biíh ã

* 23:22 Is 66.1; Mt 5.34 * 23:23 Lv 27.30

wʉtatdihbut jepahat caá náahap.

24 ¡Yeéb bitadiah waóhna, jéih encannit panihnit ñi jumna caá! Ñi wʉtatdih, oboh jumni ā jumachah yuhna, ñipí jepahna yuh caá. Obohjeéhtih, Dios yoobópdih ā wʉtatboodíh ñipí jepahcan caá.

25 “¡Yeéb Moisés ā wʉtatjidih bohénit, yeéb fariseowābut búdí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, tubit yee naóhnit caá ñi jumap. Ñíih pamapnadih, níih babhbat dahnadihbut jimantjeh ñipí chocna caá, ā túi jíghat pínah niijná. Páant ñi chocochah yuhna, diítboó búdí queí ā jumna caá. Caan pámap jiiimantjeh ñi chocat pah, yeebút biíc yoobó ñi jumna caá. Túi jíghona yuhna, ñi jenah joyát yeejép ā jumna caá. Ñi weñat pínahdihjeh chājnit, tubit en ñinahnitbut ñi jumna caá.

26 ¡Yeéb fariseowā jéih encannit panihnit ñi jumna caá! Pánih jumna, ñi jenah joyát dih táut nuumnít, táiniboodíh ñi chājaá. Pánih chājna, yoobópdih táinit ñi jumbipna caá.

27 “¡Yeéb Moisés ā wʉtatjidih bohénit, yeéb fariseowābut búdí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, tubit yee naóhnit caá ñi jumap. Cāac yohopdih bóo mʉ dáhnabit túi baabní chítahjīh ī ñáini panihnit ñi jumna caá. Cāacwā caán yohopdih ī enechah, túi jíghoni ā jumna caá. Páant jiiimant táini ā jíghochah yuhna, ī yohni bácahji ā moopát dih queét ī jéih encan caá.*

28 Páant ā nihat pahjeh mʉn tigaá yeebdíh cāacwā ī enechah, táinit pah ñipí jíghona yuh caá. Obohjeéhtih, ñi jenah joyátboó búdí yeeat jum

---

* 23:27 Hch 23.3

yapna, yeejép ã jumachah, moópni dée pah caá ñi jumap.

29 “¡Yeéb Moisés ã watatjidih bohénit, yeéb fariseowābut búdí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yahna, tubit yee naóhnit caá ñi jumap. Tubit yeenit jumna, Dios naáwát dih naóh yapanitji, túi chājnitjidihbut ñi oyatdih jútat túut niijná, queétdih í yohopjidih ámohnit, túini ñipí chājna yah caá.

30 Pánih chājnit, nin pah ñipí niijná caá: ‘Jon jātih jwí nūowā í chājatji pah jwiitboó jwīta chājcan tagaá. Dios naáwát dih naóh yapanitdih wēinit, queétdih jwīta mao yohcan tagaá’, ñipí niijná yah caá.

31 Obohjeéhtih, Dios naáwát dih naóh yapanitdih mao yohnit í jūimená jumna, biíc yoobó tigaá ñi chājap.

32 Pánihnit í jūimená jumna, ñi nūowā í yéej chājatji pahjeh mantih ñi chāj péanaá.

33 “¡Yeéb maiwā pah yeejép wā ñi jumna caá! Pánihna, ñi yéej chājatdih ñi túut nūumcátji jíib, Dios yeebdíh peéh chājna, iiguípna ã wahachah, ñi jéih jweicán niít.*

34 Páant niijná, nin pah niij naóhna caá wā chājap: Dios naáwát dih naóh yapanitdih, bita āih túini doonádih túi jéihnitdih, bita ã naáwát dih bohénit pínahdihbut yeebdíh wā wahbipna caá. Páant wā wahachah yahna, yeébboó biquínadih cruzboó péoh dodhnit ñi mao yohbipna caá. Bitadih ñi míic wáac juyúpboó pūinit, tútchimant bacanit, queétdih mawat túut niijná, ñi ñūún péebipna caá.

* 23:33 Mt 3.7; 12.34; Lc 3.7

35 Pánih chājna, jon jātih jumnit táí chājnitjidih ĩ mawatji jíib yeébbodíhbut Dios ā peéh chājbiḡna caá. Pánihna, táí chājni Abeljidih Caín ā mawatji jíib púúúú Zacaríasjidih ñi nuowā ĩ mawatji jíib tigaá yeébbodíh Dios ā peéh chājbiḡna caá. Caán Zacarías Berequíasji wūúh át jumup tajĩ. Dioíh muú juúhboó jumni nuñúpdih mao cáo wūhat naa pébh ā jumuchah yuhna, caandíh ĩt mawap tajĩ.*

36 Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Queét nihatdih ĩ mawatji jíib buu láa moondíhbut Dios ā peéh chājbiḡna caá”, Jesús ā niijíp jĩ.

*Jerusalén tátchidih moondíh Jesús búdí ā oyat
(Lc 13.34-35)*

37 Páant niij péanit, caanjĩh jumnitdih nin pah ā jwúub niij naáwáp jĩ:

“¡Yeéb Jerusalén tátchidih moondíh búdí wā jĩgahna caá! Dios naáwátidih naóh yapanitdih maonit, ñi pebhna bita ā wah bojnitdíhbut jeejĩh yohnit, yeéb ñipĩ maona caá. Ñi nuowābut biíc yoobó ĩt chājap wut jĩ. Pánihnit ñi jumuchah yuhna, yeebdíh búdí wā oina caá. Pánih oinit, mujbaima mi wehdih mi páamat pah, wā pebh yeebdíh wā jumap táttna yah caá. Obohjeéhtih, yeébbó weemdíh ñi náahcan caá.*

38 Páant ñi náahcat peéh, buu ñíih tátchidih Dios ā wap cádahḡna caá.

39 Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Ninboó weemdíh ñi jwúub encan niít. Túttimah bóo láa nin baácna wā jwúub dei jūúwáchahjeh, weemdíh ñi jwúub enḡna caá. Pánih ennit, ‘¡Dios ā wahni,

* 23:35 Gn 4.8; 2Cr 24.20-21   * 23:37 1R 19.10; Jer 2.30

meemdíh bádí jwĩ wěina caá! ñi niijbípna caá”,
Jesús queétdih ã niijíp jĩ.*

24

Dioíh m̄udíh bita ĩ yohat pínah

(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Páant niij péanit, Dioíh m̄umánt Jesús jwiít dih ã n̄mah bac bejep jĩ. Pánih bac bejnít, Dioíh m̄udíh wěi enna, ã túi jíghatdih Jesús dih jwĩ naáwáp yuh jĩ.

² Obohjeéhtih, páant jwĩ naáwáchah joinít, nin pah jwiít dih ã niijíp jĩ:

—Caandíh ennit, ñi túi jenah joyoó. Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Yeebdíh eníhcannitboó nin ñi en wěinidih ĩ boto mao jéena beedábipna caá. Biíc jee dáh biíh dahjih lajni ã wihcan niít, ã niijíp jĩ.

Péeni yeó jáap jãtíh ded pah ã yapat pínah

(Mr 13.3-23; Lc 17.22-24; 21.7-24)

³ Páant niij míic wéhe bejna, Olivo jeená bejni namáboó bejna jwĩ chãjap jĩ. Pánih bejna, caán jeená púh laáb juibínit, Jesús ã chúudup jĩ. Páant ã chúuduchah ennit, jwiítboó ã pebh juibínit, nin pah caandíh jwĩ niij m̄ubh joyóp jĩ:

—Maá, jwiít dih ma naáwá. ¿Débólih tigaá ma niiját pah ã yapbi? ¿Meém ma jw̄ub dei j̄úwát pínah jãtíh, péeni yeó jáap jãtíhbut ded pah ã jwíh yapachah tigaá jwĩ enbi? jwĩ niijíp jĩ.

⁴ —Yeéb ñi túi chãja chaáh. Bita ĩ yeeatdih ñi joicá bojoó.

---

* 23:39 Sal 118.26

⁵ ‘Weém Cristo caá’, niíj yeenit, dawá ì jũóhbirna caá. Páant ì niíj yeenachah joinít, Diosdih cádahna, páant niijnítboodíh dawá ì péebirna caá.

⁶ Pebhbit jumnit ì míic mawat, yuúp jumnit ì míic mawat doonádihbut ñi joibirna caá. Pánih joiná yuhna, caandíh búdí ñi úum jenah joicá bo-joó. Páant ã yapbirna caá. Obohjeéhtih, páant ã yapachah yuhna, péeni yeó jáap pínah páantjeh ã judh jwuhbirna caá.

⁷ Caán láa bíic baácđih moón bíih baácna bejnit, ì míic maobirna caá. Nihat baácboó búdí míic mawat ã jumbirna caá. Dawá pebhboó nuugúp láa, baác méméatbut ã jumbirna caá.

⁸ Obohjeéhtih, páant ã yapachah yuhna, chah yeejép yapat pínah ã judh jwuhbirna caá.

⁹ “Túttimah, bita yeebdíh teonit, maátadih ì wũhbirna caá, yeejép ì chãjat pínah, ì mao yohat pínahbut niijná. Wíihwã ñi jummat jíib, nihat baácđih moón yeebdíh ì eníhbican nacaá.*

¹⁰ Caán láa, wíihwã jumna yuhna, dawá weemdíh ì cádahbirna caá. Pánih cádahnit, bita wíihwãdih eníhcan, maátadih ì naóh yacbirna caá, queéđdih ì peéh chãjat pínah niijná.

¹¹ ‘Weém Dios naáwáđdih naóh yapani wã jumna caá’, niíj yeenit dawá ì jumbirna caá. Ded pah ì yee naáwáchah joinít, dawá queéđdih ì jepahbirna caá.

¹² Caán láa cáacwã chah yeejép ì chãjibirna caá. Pánih yeejép chãjnit, dawá bitadih ì oi cádahbirna caá.

¹³ Obohjeéhtih, páant yeejép yapna yuhna, ded weemdíh cádahcanniboó wãjeéh páantjeh jeáboó ã

---

* 24:9 Mt 10.22

jumbipna caá.*

14 Pániha, Dios ã maáh jummat doonádih nihat baácđih moondíh naáwát caá náahap. Páant naáwát túttimah, péeni yeó jáap ã jũóhbiŋna caá.

15 “Bita ĩ pãpnidih Diosđih weñat muú diitboó jwejnit, cãacwã caánboodíh weñaat túutna, caán muú ã túyatđih ĩ yéjanachah, ñi enbipna caá. Dios naáwátđih naóh yapani Danielji páant ã yapat pínahđih át daacáp tajĩ. Caán ã daacátjidiđ ennit, ñi túi beh joyoó.*

16 Caanjĩh yeejép ĩ pãpni ã jumuchah ennit, Judea baácboó jumnit jeeboó ĩ jwei pũuh laab béje naáh.

17 Caán láa cãacwã tũbit yeejép ĩ yapachah, waicanjeh ĩ jwei ñáo pũuh laab béje naáh. Ded muú chahmant bóo coahboó jumni dei bejna, ãih biđ déediđ ubuđih waadcánjeh, yoobópdih ã jwei béje naáh.

18 Wãrchiboó jumni ãih yéguehnađih ubuđih ã jwũub bejca bojo naáh.*

19 Caán láa wudu jumnit, weh túuhnitbut ĩ jweyéchah, queét yaáđhđih chah ã buobipna caá.

20 Nin pah Diosđih ñi niđ ubú: ‘Mañ noój láa, jwĩ chooát yeó jáapđihbut páant yeejép ã yapca bojo naáh, caán láa jwĩ jweyát pínah niđná’, ñi niđj.

21 Caán yeó jáapnađih cãacwã tũbit yeejép ĩ yapbipna caá. Nin baácđih Dios ã chãjat túttimah, cãacwã yeejép yapna yuhna, péeni yeó jáapnađih chah yeejép pohba ĩ yapbipna caá.* Páant yeejép yapat túttimah, biđ yoobó ã jwũub yeejép yapcan niit.

* 24:13 Mt 10.22 * 24:15 Dn 9.27; 11.31; 12.11 * 24:18 Lc 17.31

* 24:21 Dn 12.1; Ap 7.14

22 Pánihna, tubit yeejép yapat pínah daocánni yeó jáapna Dios ã chãjbipna caá, ã ñíonitboó ï jéih buujáát pínah niijná. Páant ã chãjcah nihna, ded äta buujácan tagaá.

23 “Caán láa det yeebdíh ‘Ñi eneeé. Ninjĩh caá Cristo ã jumup’, ï niijíchah, bitabut ‘Conjĩh caá Cristo ã jumup’, ï niijíchah, ñi joyáh bojoó.

24 Caán láa dawá yeenit ï jumbipna caá. ‘Weém Cristo caá’, niij yeenit, ‘Weém Dios naáwát dih naóh yapani caá’, niij yeenitbut ï jumbipna caá. Queét úum náah jumnidih ï chãj júutbipna caá, cãacwã ï en wáhi bejat pínah niijná. Páant ï chãjatdih ennit, Dios ã ñíonitboó ï yeeatdih joiná, Diosdih cádahnit, queétdihjeh ï péeat pínahdih ï náahbipna caá.

25 Páant ã yapat pínah jãtih, yeebdíh wãát naóhna caá, caandíh ñi túi jéihyat pínah niijná. Páant wã naáwátjidih náhninit, yeebdíh yeenitdih ñi joicá bojoó.

26 Pánihna, caán láa ‘Muú wihcapboó Cristo tigaá ã jumup’, det yeebdíh ï niijíchah yuhna, caanná enedih ñi bejca bojoó. ‘Caán muú díitna jumni tólihboó ã jwei ñúhna caá’, ï niijíchah yuhna, ñi joyáh bojoó.

27 Yeó aáb jüúwápmant ã buug yácapna wedóát ã yeh iigát ã jígohochah, nihat cãacwã ï jéih enat pah, weém, nihat cãacwã úud jeñé, wã jwúub dei jüúwúchah, nihat ï enbipna caá.*

28 Jóopwã wanni bácahjidih ã jummatdih jéihnit, caanjĩh ïpĩ wáac joiná caá. Pánihat pah wĩihwã wã jwúub dei jüúwúchah ennit, wã pebh ï wáac juibípna caá”, Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.*

* 24:27 Lc 17.23-24   * 24:28 Lc 17.37

*Nihat cãacwã úud jeñé ã jwúub dei jũúwát
(Mr 13.24-37; Lc 17.26-30,34-36; 21.25-33)*

²⁹ “Caán láa cãacwã yeejép ã yapat túttimah, yeó, widhbut ã túi yeh iigcán niít. Páant ã túut nuumúchah, jeá ã méménachah, cúiwã ã yúug jéen bejbipna caá.*

³⁰ Páant ã yapachah, weém nihat cãacwã úud jeñé, mah tólihjih wã dei jũóhbirna caá. Búdí wēpatjĭh, túi yeh iigní wã jwúub dei jũúwúchah, nihat baácđih moón weemđih ã enbirna caá. Pánih ennit, búdí úumna, ã jũibírna caá.*

³¹ Páant wã dei jũúwát pónih, póojat nah búdí ã yáanachah, wĭh ángelwãđih nihat baácboó wã wahbirna caá, wã ñíonitđih ã ub wáacat pínah niijná.

³² “Higuera nah ded pah ã jumatđih ñi túi náhninaá. Caan náh jáap wawá ã jumachah ennit, jópchi ã toáh jũúwátđih ñi jéihna caá.

³³ Páant ã jumat pah, nihat wã niijátji biíc yoobó ã yapachah enna, wã jwúub dei jũúwát pínah bahni ã jũđhdatđih ñi jéihbirna caá.

³⁴ Yoobópdih yeebđih wã naóhna caá. Nihat wã niijátji pah ã yapat pínah jãtĭh, caán láa moón ã buđcán niít.

³⁵ Nin baác, jeábut ã buđúchah yuhna, wã naáwátboó ã buđcán niít. Nihat wã niijátji pahjeh wã péabirna caá.

³⁶ “Obohjeéhtĭh, wã jwúub dei jũóhni pínah yeó jáap, horadihbut nihat ã jéihcan caá. Cãacwã, ángelwã, weem yuh buca nihat jwĭ jéihcan caá. Wã ĩp Diosjeh caá caandĭh ã jéihyep.

---

* **24:29** Is 13.10; 34.4; Ez 32.7; Jl 2.10,31; 3.15; Ap 6.12-13 * **24:30**
Dn 7.13; Ap 1.7

37 “Noé jum láa cãacwã ded pah ï jumati pahjeh man tigaá wã jwúub dei jũúwúchah, biíc yoobó ï jumbipna caá.*

38 Pobyit ã jũúwát pínah jãtíh cãacwã jeémp babhnit, téihya chéonit, ï wehdih téihya chéwat túutna ït chãjap wut jĩ. Noéboó jãáj chóona ã waadáchah, ïpĩ jumati pah, páantjeh ït jumap wut jĩ.

39 Pánih jumna, pobyit ã jũúwúchah, queét nihat ï wun beedáát pínahdih ït jéihcap wut jĩ. Pánihat pah biíc yoobó mantih wã jwúub dei jũúwúchah, cãacwã ï jumbipna caá.*

40 Pánih jumnit, chéne neoná ïih wápchi pínahdih ï tewat pónih, weemdih jepahnidih ángelwã ï ub bejehah, biíhboó ã chãobípna caá.

41 Chénewã yaádh biíc dih ï tewechah, weemdih jepahnidih ï ub bejehah, weemdih jepahcannihboó mi chãobípna caá.

42 “Páant ã yapat pínahdih jenah joinít, weém ñi Maáh wã jwúub dei jũóhni yeó jáap pínahdih jéihcan, yeó jáap jumati pah túi páinit ñi jumúú.

43 Nin wã naáwát dih ñi túi jenah joyoó: Numní dedé hora ã waadát pínahdih jéihna, múú mínahboó áta túi en dao tágaá, ã jéih waadcát pínah niijná.

44 Pánihat pah weém, nihat cãacwã úud jeñé, ñi jéihcat láa wã jwúub dei jũúwúchah, yeebbát biíc yoobó túi páinit jumati caá náahap”, Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.*

*Túi teo wãhni, túi teo wãhcanni naáwát
(Lc 12.41-48)*

---

* 24:37 Gn 6.5-8   * 24:39 Gn 7.6-24   * 24:44 Lc 12.39-40

45 “Biíc teo wũhni túi jenah joiní, ã maáhdih túi jepahni ã jumup be. Páant ã jumuchah ennit, ã maáh ã bejat pínah jãtíh, nihat bita caandíh teo wũhni ã maáh pínah caandíh ã waadánap be, queét ã jeémát pínahdih yoobópdihi ã wũhat pínah niijná. Pánih maáh waadá péanit, biíh baácboó ã bej jwuhap be.

46 Pánih bejniji áih muuná ã jwúub jayúchah, caandíh teo wũhni ã wutajti pah ã chãjachah ennit, caandíh búdí ã wẽibipna caá.

47 Yoobópdihi yeebdíh wã naóhna caá. Caandíh wẽinit, nihat ã bíbohatdih en daoní maáh ã waadábipna caá.

48 Obohjeéhtih, biíh caandíh teo wũhni túicanni jumna, nin pah áta níj jenah joi tágaá: ‘Wã maáh maatápdihi jíghcan, buutéh ã jwúub jũóhcan níit’, níj jenah joinít,

49 bita teo wũhnihdih páinit, babh máihniht biícdihi áta jeémp babh máih tagaá.

50 Pánihna, caán ã náhnicanni yeó jáap, ã páicanni horadihi ã maáhboó ã jwúub juibípná caá.

51 Pánih junít, caandíh ã jepahcatji peéh, tubit ã pũibipna caá. Pánih pũi péanit, túi chãjnit pah jíghniht biícdihi, iiguípná ã wahbipna caá. Caánboó jumna, tubit jíghniht, maonádihi ã míic néeh chãác juibípná caá”, Jesús jwiítdihi ã niijíp jĩ.

25

Chénat pah téihya japata yaádh naáwát

1 “Péeni yeó jáapdihi Dios ã maáh jummat nin pah ã jumbipna caá: Chénat pah téihya japata yaádh biíc chei íih jiiát páhanadihi ubnit, téihya chéoni pínahdih

enat táut niijná, ã jǎóhni pínah horadih jéihcanjeh, caandíh páñadih í bac bejep be.*

² Biícjǐh bóo téihya jenah joicánnit yaádh í jumap be. Bitá biícjǐh bóo téihya táí jenah joinít yaádh í jumap be.

³ Pánihna, jenah joicánnit yaádh íih jiiát páhanadihjah pohba í ubap yah be. Obohjeéhtih, caán jiiát páhana ã yí beedát pínahdih jenah joicánjeh, í jwúab puhwat pínahboodíh í ub bejcap be.

⁴ Bitá táí jenah joinít yaádhboó íih jiiát páhana ã yí beedéchah, í jwúab puhwat pínah yíidihbat í ubap be.

⁵ Téihya chéoni pínah ã jígochah enna, quíib chei ã jǎúwáchah, queét nihat í úwah bejep be.

⁶ Táltimah, chei tac yoób téihya chéoni pínah ã jǎúwáchah, ãjeéh jǎóhnit í wēi ejat ã yáanap be: ‘íÑi joyoó, téihya chéoni pínah ã jǎóhna caá! íCaandíh wēi jwáádih ñi jǎúwá!’ í niij wēi ejep be.

⁷ Páant í niij wēi ezechah joiná, táí jenah joinít yaádh íih jiiát páhanadih í jwúab yí puhwap be, ã táí iigát pínah niijná.

⁸ Obohjeéhtih, jenah joicánnit yaádhboó táí jenah joinít dih nin pah í niij úbúp yah be: ‘Jwíih jiiát páhana dubna caá ã chājap. Pánihna, ñíih yíidih jwiít dihbat ñi wūhú’, í niijíp yah be.

⁹ ‘Jwíih yí nihatdih ã jubícan níit. Yí bíbohndih yeebjéh jíib chājadih ñi bejeé’, táí jenah joinít queétdih í niij jepahap be.

¹⁰ Páant í niijíchah joinít, yí jíib chājadih í bejep be. Páant í bejat pónih, téihya chéoni pínahboó ã

---

* 25:1 Lc 12.35

juyúp be. Páant ã juyúchah ennit, ñih jiiát páhanadih jiiínít, táí jenah joinít yaádh caandíh jwãáádih ñi bejep be. Caandíh jwãááhniit, ã téihya chéona numah jeémátdih jeémát túut niijná, ãjeéh ñi waad béjep be. Nihat ñi waad beedéchah ennit, teo wãhniitboó jêcdih ñi nemep be.

11 Páant ñi nemat táttimah, jenah joicánnit yaádhboó jwáub jwinít, ‘¡Maá, jwiít dihbut ma wãt jãáwá!’ ñi níj ejep yuh be.

12 Obohjeéhtih, ‘Yeebdíh wã jéihcan caá’, téihya chéoni queét yaádh dih ã níj jepahap be.*

13 “Yeebbát queét táí jenah joinít yaádh panihnit ñi jumá. Wã jwáub dei jãóhni yeó jáapdih, caán horadihbut jéihcan, ñih jiiát páhanadih táí ámohnit, yíidihbut táí bíbohniit, ñi páñat pah, yeebbát táí jenah joinít, táinijeh cháñnit, weemdíh ñi páñaá”, Jesús jwiít dih ã níjíp jñi.

Dinero júduna naáwát (Lc 19.11-27)

14 “Dios ã maáh jumát nin pahbut ã jumbipna caá: Biíc newé biáboó jibidih ã bejat pínah jãtih, caandíh teo wãhniitdih ã bid wáacáp be. Páant ñi wáac juyúchah, dinero júdnadih queétdih ã wãhup be, ñi jíb tewat pínah niijná.

15 Pánih wãhna, biíc dih biícñih bóo téihya júdu ã wãhup be. Biíhdih chéne júdu ã wãhup be. Biíhboodíh biíc júdujeh ã wãhup be. Pánih wãhna, chah jéihnidih chah ã wãhup be. Pánih queétdih wãh péanit, biíh baácboó jibidih ã bejep be.

---

* 25:12 Lc 13.25

16 Páant ã bejat túttimah, biícjĩh bóo téihya júdu bíbohni jíib chãjadih ã bejep be. Pánih jíib chãjna, biih biícjĩh bóo téihya júdu ã jwúub jíib tewep be.

17 Chéne júdu bíbohni bat jíib chãjnit, biih chéne júdu ã jwúub jíib tewep be.

18 Obohjeéhtih, biíc júdu ã wũhniboó caán júdu dih páantjeh ã baad jwéjep be.

19 ‘Í maáh bejniji maatápdih jígohcan, biih yeó jáap ãih munná ã jwúub juyáp be. Pánih jwúub joinít, ded pah í jíib tewatjidih queédih ã úbh joyóp be.

20 Páant ã úbh joyóchah joinít, biícjĩh bóo téihya júdu ã wũhniji ã jíib tewatjidih ub wũhniit, nin pah ã maáhdih ã niijíp be: ‘Maá, ma eneé. Weemdih biícjĩh bóo téihya júdu ma wũhnijĩh jíib chãjnit, biih biícjĩh bóo téihya júdu wã jwúub jíib tewep be’, ã niijíp be.

21 ‘Ma túi teona beé. Wã náahat pah mat chãjap taga. Páant bainí meemdih wã wũhuchah yuhna, mat túi jíib tewep taga. Páant ma túi tewat jíib, dawá wĩh bií déedih en daoní maáh pínah wã waadábipna caá, wãjeéh ma túi weñat pínah niijná’, ã maáh caandih ã niijíp be.

22 Pánihat túttimah, chéne júdu ã wũhnijiboó ã maáhdih nin pah ã niijíp be: ‘Maá, ma eneé. Weemdih chéne júdu ma wũhnijĩh jíib teonit, biih chéne júdu wã jwúub jíib tewep be’, ã maáhdih ã niijíp be.

23 ‘Ma túi teona beé. Wã náahat pah mat chãjap taga. Páant bainí meemdih wã wũhuchah yuhna, mat túi jíib tewep taga. Páant ma túi tewat jíib, meemdih dawá wĩh bií déedih en daoní maáh

pínah wã waadábipna caá, wãjeéh ma túi weñat pínah niijná’, ã maáh caandíhbat ã niijíp be.

24 Pánihat túttimah, biíc júdu ã wũhnijiboó ã maáhdih nin pah ã niijíp be: ‘Maá, meém úum náah jumni ma jumatdih wã jéihna caá. Meemjéh teocan, bitadih wutnitjeh, ĩ tewat jíib mapĩ bíbohna caá.

25 Páant ma jumatdih jéihnit, meemdíh úumna, ma wũhni júduhdih páantjeh wã baad jwéjep be. Dáa, nin míih pínahdih ma bíbohoó’, ã maáhdih ã niijíp yuh be.

26 ‘Meém yeejép tewíhcanni ma jumna caá. Weemjéh teocan, bitadih wutnitjeh ĩ tewat jíib wã bíbohatdih ¿ma jéihnit beé?

27 Pánih jéihna, cãacwã ĩih núo ámohopboó ma jwejechah, áta túi tagaá. Páant ma jwejechah, chah ã jíib aab béjechah, chah wãta bíboh tagaá’, ã maáh caandíh ã niijíp be.

28 Páant caandíh jũih péanit, bitadih nin pah ã niijíp be: ‘Caán ã bíbohni júduhdih dúuc wáinit, chénat pah téihya júdu bíbohniboodíh ñi wũhũ.

29 Ded ã bíbohatjĩh ã túi chãjachah ennit, caandíh chah ĩ wũhũchah, chah búdí bíbohni ã jumbipna caá. Obohjeéhtih, ded bainí bíbohni “Weém wã bíbohcan caá”, niijníboodíh ã bíbohatdih ĩ dúuc wáibipna caá.*

30 Pánih dúuc wái péanit, caán yabh teonidih ub bac bejnit, dupánapboó ñi yohoó. Caanná jumnit, ĩih maonádih ĩ míic néeh chãác jũibípna caá’, ĩ maáh ã niijíp be”, Jesús jwiítidih ã niijíp jĩ.*

---

* 25:29 Mt 13.12; Mr 4.25; Lc 8.18 * 25:30 Mt 8.12; 22.13; Lc 13.28

Peéh chãjat pínah

31 “Weém nihat cãacwã úud jeñé, túi yeh iigátjĩh nihat ángelwã biícđih wã jwúub dei jũóhbipna caá. Pánih jũóhñit, maáh waadná, túi yeh iiguípboó chúdnit, wã wutbipna caá.*

32 Páant wã chúuduchah, ángelwã nihat cãacwãđih wã pebhna ĩ ub jũóhbipna caá, ded pah ĩ chãjatji jíib wã naáwát pínah niijná. Páant ĩ ub juyúchah ennit, chéne poómp queéđđih wã ñiobipna caá. Ovejawãđih en daoní ãih ovejawã cabrawã biícđih ĩ jumuchah ennit, queéđđih ã ñíwat pahjeh weembát cãacwãđih wã ñiobipna caá.

33 Pánih ñíona, ovejawã panihñit táinitđih wã jéihyepmant bóo bawámant wã ñuhat túutbipna caá. Cabrawã panihñit yéejnitđih wã wáyámant bóo bawámant wã ñuhat túutbipna caá.

34 Pánih ñío péanit, weém nihat cãacwã ĩ maáh wã jéihyepmant bóo bawámant ñuhnitđih nin pah wã níj naóhbipna caá: ‘Yeéb wã ĩp ã wēi ennit ñi jũúwá. Nin baáđđih ã chãj láa ãjeéh wutnit ñi jumát pínahđih jenah joinít, bũũ láa yeebđđih maáta ã waadána caá.

35 Weém wã nuugúp wunuchah, yeébboó weemđđih jeémát ñi wũhup jĩ. Weemđđih ã taca jootóchah, babhbat ñi wũhup jĩ. Ñi pebh wã jib bejehchah, weemđđih jéihcan yuhna, ñi túi wēi jwááap jĩ.

36 Yégueh wihcanni wã jumuchah enna, weemđđih ñi yégueh yacap jĩ. Tubúp chũúhni wã jumuchah enna, weemđđih ñi en dawáp jĩ. Nemat muúboó wã jumuchah, weemđđih enedih ñi juyúp jĩ, táinitđih wã niijbípna caá.*

* 25:31 Mt 16.27; 19.28   * 25:36 He 13.3

37 Páant wã niŷ naáwáchah joinít, queét weemdíh nin pah í niŷ úbh joibípna caá: ‘¿Maá, débólih tijí meém ma nũgúp wũnuchah, jeémát jwĩ wũh? ¿Débólih tijí meemdíh ã taca jootóchah, babhbat jwĩ wũh?’

38 ¿Débólih tijí meemdíh beh encan yuhna, jwĩ táí wěi jwááh? ¿Débólih tijí yégueh ma wihcah enna, jwĩ yégueh yac?

39 ¿Débólih tijí ma tubúp chũúchah, meemdíh enedih jwĩ juibí?’ weemdíh í niŷ úbh joibípna caá.

40 Páant í niŷ úbh joyóchah joinít, weém queédih nin pah wã niŷ jepahbipna caá: ‘Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Nin wíih cáacwájeéh jumni, oboh jumni ã jumuchah yuhna, caandíh yeéb pánih chájna, weemdíh tijí páant ñi chájap’, queédih wã niŷbípna caá.*

41 “Páant túinitdih niŷ péanit, wã wáyámant bóo bũwámant ñhñitboodíh nin pah wã niŷbípna caá: ‘Dios ã peéh chájnit pínah caá yeéb ñi jumup. Wã pebh chãocánjeh, iiguípna ñi bejeé. Nemépwã í maáh bíicdih caán iiguípboó í jummat pínahdih Dios ã chájap jĩ. Pánihna, caandíh jepahnitbat ájeéh í bejbipna caá. Caánboó jumni iigát ã noón dũbcan niít.

42 Weém wã nũgúp wũnuchah, yeébboó jeémát ñi wũhcap jĩ. Weemdíh ã taca jootóchah, babhbat ñi wũhcap jĩ.

43 Weemdíh jéihcannit, wěi jwááhcan, páantjeh ñi enah bojop jĩ. Yégueh moh yéejni wã jumuchah enna yuhna, weemdíh ñi yégueh yaccap jĩ. Wã tubúp chũúchah, nemat mũúboó wã jumuchah,

---

* 25:40 Ez 18.7

weemdih ñi en daocáp jĩ', yeejépwādh wā niijbípna caá.

⁴⁴ Páant wā niijíchah joinít, queét weemdih nin pah ĩ niij úbh joibípna caá: 'Maá, ma n̄ugúp w̄nuchah, meemdih ā taca jootóchah, jwĩ jéihcanni ma jumuchah, yégueh ma moh yéjechah, ma tubáp ch̄úúchah, nemat muúboó ma jumuchah, ¿débólih tijĩ jwiítboó meemdih jwĩ teo wáaccan?' weemdih ĩ niij úbh joibípna caá.

⁴⁵ Páant ĩ niij úbh joyóchah joinít, nin pah queétdih wā niij jepahbipna caá: 'Yoobópdih yeebdih wā naóhna caá. Nin w̄ih cāacwājeéh jumni, oboh jumnidih yeéb ñi teo wáaccan, weemdih tijĩ páant ñi teo wáaccap jĩ', queét yeejépwādh wā niijbípna caá.*

⁴⁶ Queétdih Dios ā peéh chājachah, iiguípboó páantjeh ĩ jumnipna caá. Queét táinitboó wā ĩp biícđih ā pehbboó páantjeh ĩ jumnipna caá", Jesús jwiítđih ā niijíp jĩ.*

26

*Jwiít judíowā jwĩ maáta Jesúsđih ĩ mawíhat
(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)*

¹ Páant niij péanit, nin pah Jesús jwiítđih ā jwúub niij naáwáp jĩ:

² —Oveja w̄úhdđih jwĩ jeémát yeó jáap, Pascua ĩ niijní, chéne yeó jáap ā judhdđđih ñi jéihna caá. Caán yeó jáapđih weemdih eníhcannitboó teonit, weém nihat cāacwā úud jeñédđih bitadđih ĩ

* 25:45 1Co 8.12   * 25:46 Dn 12.2

wāhbiḡna caá, weemdíh cruzboó péoh dodhniḡ ĩ mao yohat pínah niijná, ā niijíp jĩ.*

³ Túttimah, sacerdotewā ĩ chah maáh, Caifás wāt jumni pebhna bita jwĩ maáta biícđih ĩt míc wáacap wāt jĩ.

⁴ Pánih míc wáacnit, ded pah Jesúsđih teonit, ĩ mawat tútat pínahđih nin pah ĩt niij míc wéhenap wāt jĩ:

⁵ —Pascua yeó jáapnadih, dawá cāacwā ĩ jumuchah, Jesúsđih jwĩ tewat tútuchah, nihat tubit ĩta ĩj tagaá. Pánih ĩjnit, jwiítđih ĩta míc mao tagaá. Pánihna, ĩ encah, jwĩ tewat tútáp, ĩt míc niijíp wāt jĩ.

*Yad wili miĩh chej jumniđh Jesúsđih mi puhwat
(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)*

⁶ Queét Jerusalén tútchiboó ĩ míc wéheat pónih, jwiít Betania tútchiboó jumna, bácah moópniji Simónih munná jeémpna jwĩ chājap jĩ.

⁷ Páant jwĩ jeémécah, biíc yad wili túi chej jumni búdí jíib jumni yíi quiítđih mi ub waád juyáp jĩ. Caán quiít alabastro ĩ niijni jeeđh ĩ chājni quiít ā jumap jĩ. Pánihna, Jesús pebh jainít, caán yíjđh āih wao dáđđih mi puhwap jĩ.*

⁸ Páant mi puhuchah ennit, jwiít ā bohénitboó jwĩ ĩjip jĩ. Pánih ĩjnit, nin pah jwiítjeh jwĩ míc niijíp jĩ:

—¿Dépanih tigaá nint chej jumni yíi búdí jíib jumniđđih páant mi puh peét?

* 26:2 Ex 12.1-27; Dt 16.1-8 * 26:7 Lc 7.37-38

9 Caandíh jíib chāj wāhñit, mi jíib teonidih moh yéejnitdih mi wāhñachah, chah āta túi taga, jwī niijíp jī.

10 Páant jwī míic niijíchah joinít, Jesús jwiítidih nin pah ā niij naáwáp jī:

—¿Dépanih tigaá caántdih páant ñi niij jūih? Weemdíh caántboó mi túi chājna caá.

11 Moh yéejnit ñijeéh páantjeh ī jumbipna caá. Débólih teo wáaquíhna, queétdih ñi jéih teo wáacipna caá. Obohjeéhtih, weémboó ñijeéh nin baácboó bahnibit wā jum jwāhñipna caá.*

12 Pánihna, wānníh bácahjidih jwīpī pahwat pah, weemdíh chej jumni yíjīh puohna, wā wāñachah weemdíh ī yohat pínahdih mi ámohna caá.

13 Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Nihat baácboó wíih túini doonádih naóhna, nint buu weemdíh mi chājatjidihbut ī naóhñipna caá. Páant ī naáwáchah joinít, caántdih dawá ī náhñipna caá, Jesús ā niijíp jī.

*Judas Jesúsdih ā duó wáyat pínahdih ā naáwát
(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)*

14 Páant ā niijíchah joinít, jwījeéh jumni, Judas Iscariote, sacerdotewā ī maáta pebhna bejnít, nin pah āt niijíp wat jī:

15 —Jesús pebhna yeebdíh wā duó wáyat pínah jíib ¿débóo ñi wāhñi? āt niijíp wat jī.

—Páant jwiítidih ma duó wáyachah, treinta platajīh ī chājñiji júdnadih jwī wāhñipna caá, wēinit, ít niijíp wat jī.*

Páant niijnít, Judasdih ít jíib chājap wat jī.

* 26:11 Dt 15.11 * 26:15 Zac 11.12

16 Páant ì jìib wāhndih ùbnit, Judasboó débólih queédih ã ðuó wáyat pínahdih ãt jenah joyóp tajì.

Jesús ã bohénit biíc dih ã péé jeémát

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

17 Paacánni pandih jwì jeémát yeó jáapna jwíh waadní yeó jáapdih jwiít Jesús dih nin pah jwì níj ùbh joyóp jì:

—¿Ded mùúboo tígaá Pascua jeémát dih jwiít dih ma nùmah jeémpbi? ¿Dedboo tígaá jeémát jwì chājbi? jwì níjíp jì.

18 —**Jerusalén tútchina ñi bejeé. Caanná juibínit, biíc newédih jwāáhnit, caandíh nin pah ñi níjì: ‘Wā wunat pínah bahnijeh ã jūdha caá. Pánihna, míih mùúboó Pascua jeémát dih wā bohénit dih wā nùmah jeémpbipna caá’, Bohéni ã níjíná be’, caandíh ñi níjì, Jesús jwiít dih ã níj jepahap jì.**

19 Páant ã níjíchah joinít, biquína jwíjeéh jamnit ì bejep jì. Caanná juibínit, ì jwāáhni newé ã waóh bejni munná waadní, jwiít dih Jesús ã nùmah jeémát pínahdih ìt chājap tajì.

20 Túttimah, tōo ñáh jūúwúchah, Jesús jwiít dih caán munná nùmah waadní, Pascua jeémát dih biíc dih jwì jeémép jì.

21 Páant jwì jeémát pónih, Jesús jwiít dih nin pah ã níjíp jì:

—**Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Weemdíh eníhcannit dih ðuó wáini pínah ñi cātíh ã jamna caá, ã níjíp jì.**

22 Páant ã níjíchah joinít, búdí jenah joiná, jwiít nihat biquínajeh caandíh nin pah jwì níj ùbh joyóp jì:

—¿Weém nihcan níit? jwĩ niijíp jĩ.

²³ —Pandih weém bíicdih neéh jeémpni weemdíh eníhcannitdih dwo wáini pínah ã jumna caá.*

²⁴ Páant yeejép wã yapat pínahdih jon jãtíh Dios naáwátdih naóh yapani át daacáp tajĩ. Pánihna, weém nihat cãacwã úud jeñé caán ã daacátji pahjeh yeejép wã yapbipna caá. ¡Obohjeéhtih, weemdíh eníhcannitdih dwo wáiniji yeejép pohba ã yapbipna caá! Caán ã cãac jumcah, chah áta túi tagaá, jwiítidih ã niijíp jĩ.

²⁵ Páant ã niijíchah joinít, Judas, caandíh eníhcannitdih dwo wáini pínah, Jesúsdihi nin pah ã niijíp jĩ:

—¿Maá, weém nihcan níit? ã niijíp jĩ.

—Ma niiját pah meemjéh tígaa, Jesús caandíh ã niijepahap jĩ.

²⁶ Páant ã niiját túttimah, Jesús pandih ubnit, “Túina caá, Paá”, níj, caandíh dajnit, jwiítidih ã wãhup jĩ.

—Nin pan wíh bácah panihni caá. Caandíh ñi jeémé, ã niijíp jĩ.

²⁷ Páant níj péanit, jiwá iguáh mac jumni pamapdih ubnit, “Túina caá, Paá”, niijnít, caandíhbut jwiítidih ã wãhup jĩ.

—Yeéb nihat nindih ñi babhbaá.

²⁸ Nin wíh meép panihni caá. Wíh meépjĩh ĩ yéejat jíib buudáátdih jíib chájna, dawá cãacwãdih wã wun wãhbipna caá, Dios bíicdih ĩ túi jummat pínah niijná.*

²⁹ Yeebdíh yoobópdihi wã naóhna caá. Nin baácboó jum jwãhna, jiwá iguáh macdih wã jwãub

* **26:23** Sal 41.9   * **26:28** Ex 24.8; Jer 31.31-34; Zac 9.11

babhcan niít. Túttimah, wã íp bícdih maáh jumnajeh, yeebdíh wã jwúub numah wëi babhbipna caá, jwiít dih ã niijíp jĩ.

*Pedro ã yeeat pínahdih Jesús ã naáwát
(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)*

³⁰ Páant ã niiját túttimah, jeémp péanit, Diosdih jwí wëi eo péanachah, Jesús jwiít dih Jerusalén tútchimant ã numah bac bejep jĩ. Pánih bac bejnit, Olivo jeéboó bejni namádih ã numah bejep jĩ.

³¹ Pánih bejna, nin pah jwiít dih ã niij naáwáp jĩ:

—Buu cheijeh yeéb nihat úumna, weemdíh ñi cádahbipna caá. Jon jãtíh Dios naáwát dih naóh yapani nin pah át niij daacáp tajĩ: ‘“Ovejawádih en daonídih wã mawachah, nihat ovejawã ï jweí peét bejbipna caá”, Dios ã niijná caá’, naóh yapani át niij daacáp tajĩ.* Pánihna, weemdíh ñi cádahat pínahdih wã jéihna caá.

³² Obohjeéhtih, weemdíh ï mao yohochah yuhna, Dios weemdíh ã jwúub booaat túttimah, Galilea baácna yeebdíh wã waóh bej páibipna caá, ã niijíp jĩ.*

³³ —Queét nihat ï cádahachah yuhna, weémboó wã cádahcan niít, Pedro ã niijíp yuh jĩ.

³⁴ —Yoobópdih meemdíh wã naóhna caá. Buu cheijeh mujbai ã ewat pínah jãtíh bíic peihcanni láa ‘¡Caandíh wã jéihcan caá!’ ma niij yeebipna caá, Jesús caandíh ã niijíp jĩ.

³⁵ —Majeéh weemdíhbut ï mawachah nihna, weémboó ma niiját pah wã niijcán niít, Pedro chah ã jwúub niijíp jĩ.

* 26:31 Zac 13.7   * 26:32 Mt 28.16

Jwiít nihatbut biíc yoobó jwĩ niijíp yah jĩ.

*Getsemaní pácahi jamapboó Jesús ā úbát
(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)*

³⁶ Olivo jeená páah laab béjnit, Getsemaníĩ niijní pácahi jamapna jwĩ jubínap jĩ.

—Conboó Diosdih úbúdih wā bej jwahuchah, ninjĩh ñi chúd páñaá, Jesús jwiít dih ā niijíp jĩ

³⁷ Páant niij péanit, Pedro dih, Zebedeo ā weh chénat pahdihbut yúpbít ā numah bejep jĩ. Pánih bejnit, ded pah ā yapat pínahdih búdí jenah joinít, át jĩgah jwíhip wat jĩ.

³⁸ —Tubít jĩgahnit, wunni pah caá wā jamap. Pánihna, yeebát ñocanjeh, ninjĩh ñi úbh páñaá, queétdih át niijíp wat jĩ.

³⁹ Páant niij péanit, chibít yúpbít bej, baácboó páah yoh ñajnit, “Paá, ma náahna, weemdih ma wunat tútca bojoó. Obohjeétihi, weém wā wuníhcah yahna, meémboó páant ma náah yacachah, wā wun wāhbipna caá”, Jesús Diosdih át niijíp wat jĩ.

⁴⁰ Páant niij úbh péanit, Jesús queét biíc peihcanit ā bohénit ĩ páñapboó át jwúub juyúp wat jĩ. Páant ā jwúub juí enechah, ñona ĩt chājap wat jĩ.

—¿Pedro, biíc horabit ñocanjeh, ma noón pāicannit beé?

⁴¹ Túi jáanit, Diosdih yeebdih úbát caá náahap, yéj chājat jenah joyátdih ñi yap yohat tút niijná. Túi chājíhna yahna, jáacan, úbhcan, páant ñi jéih buájacan niít, Jesús queétdih át niijíp wat jĩ.

⁴² Páant niij péanit, jwúub úbúdih bejnit, nin pah át niijíp wat jĩ: “Paá, cāacwādh wā wun wāhat pínahdih ma náah yacachah, wā yeejép yapíhcah

yuhna, ma náahat pah weemdíh ã yapa naáh”, Diosdih ãt niijíp wut jĩ.

43 Pánih uúbh péanit, biíc peihcannit páinit pebhóó ã jwúub juyúchah, jwúub ñona ít chãjap wut jĩ. Tubit quíib chei jamuchah, ít jwúub ñwah bejep wut jĩ.

44 Páant ĩ ñwuchah ennit, jwúub uúbúdiĥ ãt bejep wut jĩ. Pánih bejnit, biíc yoobó ãt uúbúp wut jĩ.

45 Pánih uúbh péanit, ã bohénit pebhna jwúub jainít, nin pah ãt niijíp wut jĩ:

—¿Yeéb páantjeh ñonit, choó niít ñi chãjap? Páant bóojeh tigaá. Batéh yeejépwã weemdíh tewedih jainá caá ĩ chãjap.

46 Ñi jáa bojoó. Chóbe, jwĩ chéenwã ĩ páñapboó jwĩ bejjĩh. Weemdíh eníhcannitdih duó wáini ã jainá caá, queétdih Jesús ãt niijíp wut jĩ.

*Jesúsdih eníhcannit caandíh ĩ tewat
(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)*

47 Páant ã niijíchahjeh, ã bohéniji Judas ã juyúp jĩ. Judasjeéh dawá cáacwābut ĩ juyúp jĩ. Íibat naaná, máa quiítnadiĥbut ĩ bíbohop jĩ. Sacerdotewã ĩ maáta, bita jwĩ maátabut queétdih ít wahap tajĩ, Jesúsdih teonit, ĩ pebhna ĩ ub bejat pínah niijná.

48 Jesús pebhna ĩ jūúwát pínah jãtih, Judasboó queétdih nin pah ãtát niíj jéihya naáwáp wut jĩ: “Púo tíibdiĥ nomnit, wã uúbhniĥ ñi teweép”, ãt niijíp wut jĩ.

49 Pánihna, jwĩ pebhna jainít, Judasboó Jesús pebh ã juyúp jĩ.

—¿Ma jam, Bohení? niíj uúbhnit, Jesúh púo tíibdiĥ ã nomop jĩ.

50 Páant ã niíj wúbúchah enna, Jesús caandíh nin pah ã niijíp jĩ:

—Wã chéen, ma jengah joyátji pah ma chãjaá, ã niijíp jĩ.

Páant Judas ã wúbúchah ennit, Jesúsdiw tewedih jãóhñit caandíh ï tewep jĩ.

51 Páant ï tewechah ennit, biíc jwĩjeéh jamniboó íbat naadíh jwáat wái ubnit, sacerdotewã ï maáhdih teo wãhniíh moli chóodih ã dúuc bóod yohop jĩ.

52 Páant ã dúuc bóod yohochah ennit, Jesús caandíh nin pah ã niijíp jĩ:

—Míih íbat naadíh ma jwúub jwejeé. Nihat íbat naajĩh míic maonitboó íbat naajĩh ï wunbipna caá.

53 ¿Nindih ñi jéihcan niít? Wã íp ã teo wáacatdih wã wúbúchah, cien mil ángelwãdih ãta wah taga, weemdíh ï ub bejat pínah niijná.

54 Obohjeéhtih, páant ã chãjachah, ã naáwát dih naóh yapanit ï niíj daacátji pah ãta yapcan tagaá. Pánihna, wã íp weemdíh ã náah yacat pah, jon jãtíh ï niíj daacátji pahjeh tigaá weemdíh yapat náahap, Jesús ã niijíp jĩ.

55 Páant niíj péanit, caandíh tewedih jainítboodíh nin pah ã niijíp jĩ:

—¿Nuwunídih tewat pah íbat naaná, máa quiít nadihbut ubnit, weemdíh tewedih ñi jãóhñit beé? Yeó jáap jumat pah Dioíh muúboó ñijeéh wã jumuchah yuhna, weemdíh ñi teocap be.*

56 Obohjeéhtih, Dios naáwát dih naóh yapanit ï daacátji pah buu weemdíh yapat ã náahna caá, ã niijíp jĩ.

---

* 26:55 Lc 19.47; 21.37

Páant ã yapachah enna, jwiít nihat ã bohénit jwĩ jweí peét bejep jĩ.

Judíowã ã maáta Jesúsdiñ ã ñábh joyát

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55,63-71; Jn 18.12-14,19-24)

⁵⁷Jesúsdiñ teonitboó sacerdotewã ã maáh Caifáih munná ãt ñb waad béjep wut jĩ. Jesúsdiñ naóh yacat túut niijná, ãih munnáboó jumni míic wáacat tólihboó sacerdotewã ã maáh, caandíh ñamp jumnit maáta, Moisés ã wutajidiñ bohénit, bita jwĩ maátabut ãt míic wáac juibínap wut jĩ.

⁵⁸Obohjeéhtih, Pedroboó Jesúsdiñ yuápjuh ãt en péenap wut jĩ. Pánihna, sacerdotewã ã maáih munná wáihyat júduboojéh ãt waad juibínap wut jĩ. Pánih waad juibínit, ded pah Jesúsdiñ ã chãjachah, jéihyat túut niijná, Pedro tuu cúut jwéejdih, munnádiñ warnit biícdiñ, ãt méé chãudup wut jĩ.

⁵⁹Sacerdotewã ã maáta, nihat bita maáta biícdiñ Jesúsdiñ mao yohat túut niijná, yee naóh yacnit pínahdiñ ãt bidip wut jĩ.

⁶⁰Obohjeéhtih, dawá yee naóhniñ ã jumachah yuhna, chénewã biíc yoobó niijnítidih ãt bid jwicáp wut jĩ.

⁶¹Maatápdih ã bidat túttimah, chénewã waad juibínit, nin pah ãt niij yee naóh yacap wut yuh jĩ:

—Caán nin pah ã niijichah, jwĩ joyóp be: ‘Dioíh munnádiñ wã yoh beedábipna caá. Pánih yohnit, biíc peihcanni yeó jáap túttimah jáap munná wã chãj péabipna caá, páant muntih’, ã niijíp be, ãt niijíp wut yuh jĩ.*

---

* 26:61 Jn 2.19

62 Páant ï niijíchah joinít, sacerdotewã ï maáh ñah ñahnit, Jesúsdiñ nin pah át niij wábh joyóp wut jï:

—¿Dépanih tigaá queétdih ma jepahcan? ¿Dedé tibeé ma yéej chãj, meemdih páant ï niij naóh yacachah? át niijíp wut jï.

63 Páant ã niijíchah joiná yuhna, Jesús át jepahcap wut jï. Páant ã jepahcah enna, sacerdotewã ï maáh nin pah caandih át niij wábh joyóp wut jï:

—Meemdih wã wutna caá. Dios ã enechah, yoobópdih jwiútdih ma naáwá. ¿Meém Dios wááh, ã wahni Cristo niít ma jumap? át niijíp wut jï.

64 —Páant ma niiját yoobópdih tigaá. Yeéb nihatdih nin pah wã naóhna caá: Weém nihat cáacwã úud jeñé Chah Wëpni ã jéihyepmant bóo buwámant chúndnit, wã wutachah, mah tólihjih wã jwáub dei jéuwáchahbut, ñi enbipna caá, Jesús queétdih át niijíp wut jï.*

65 Páant ã niijíchah joinít, sacerdotewã ï maáh búdí át íjip wut jï. Á íjat júutna, áih jih bóo yégueh chóodih át yeo wáyap wut jï. Pánih yeo wáina, ájeéh jumnitdih nin pah át niijíp wut jï:

—Nin newé ‘Weém Dios wááh caá’, ã niij yeenachah, yeéb nihat ñi joiná beé. Pánihna, bita ï naáwátdih jwí náahcan caá.

66 ¿Yeébbóó ded pah tigaá ñi niij jenah joí? queétdih át niijíp wut jï.

—Caandih peéh mao yohat caá náahap, ít niij jepahap wut jï.*

* 26:64 Dn 7.13   * 26:66 Lv 24.16

67 Páant niijnít, Jesús móotdih coí jáhanit, téihyajĩh ít póocop wət jĩ. Bitabat téihyajĩh áih móotdih ít mawap wət jĩ.*

68 Pánih maonit, nin pah caandih ít niij deoh naáwáp wət jĩ:

—Dios ã wahni Cristo jumna, ma naáwá ¿déhe tibeé meemdih mao? ít niijíp wət jĩ.

Pedro ã yeeat

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18,25-27)

69 Páant ĩ chājat pónih, wáihyat júdu diitna Pedro ã mée cháuduchah, teo wāhniñ ã pebh juibínit, nin pah mit niij úubh joyóp wət jĩ:

—¿Meembút Jesús Galilea baácdih bóojeéh péeni nihcan niit? mit niijíp wət jĩ.

70 —Ájeéh péeni nihcan caá. ¿Ded pah niij tígáá ma chāj? Pedro caántdih át niij yee jepahap wət jĩ.

71 Páant niijnítjeh, tuu cúut jwějmant bejnit, jēcna át jwei bėj ñuhup wət jĩ. Páant caánboó ã jwei ñuhuchah, biíh wili jwah caandih mit enep wət jĩ. Pánih ennit, caanjĩh jumnitdih nin pah mit niijíp wət jĩ:

—Nin Jesús Nazaret tútchidih bóojeéh jumni caá, mit niijíp wət jĩ.

72 —Dios ã enechah, yoobópdi wā naónna caá. ¡Ma niijní newédih wā jéihcan caá! Pedro át niijíp wət yah jĩ.

73 Páant ã niiját túttimah, caanjĩh ñuhnitboó Pedro pebh bejnit,

—Yoobópdi meém ĩjeéh péeni mun tígáá. Míih wéheat Galilea baácdih moón ĩ wéheat pah caá ã jumup. Nihat caandih pej jum bejnit Galilea

* 26:67 Is 50.6

baácdih moón ï jumachah, meembút ïjeéh jumni mun tigaá, ït niijíp wut jï.

⁷⁴ —Weém yeeni nihcan caá. Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. ¡Ñi niijnídih weém wã jéihcan caá! Páant yoobópdih wã naóhcah, ¡Dios weemdíh ã peéh chãja naáh! ãt niijíp wut yah jï.

Páant ã niijíchahjeh, mujbai ãt ewep wut jï.

⁷⁵ Páant ã ewechah joinít, “**Mujbai ã ewat pínah jãtih, biíc peihcanni láa ‘Caandíh wã jéihcan caá’, ma niijbípna caá**”, Jesús ã niijátjidih ãt náhninap wut jï. Pánih náhnina, bac bejnít, búdí ãt juñáp wut jï.

27

Maáh Pilato pebhna Jesúsdiñ ï ñb bejat (Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ Túttimah, baáb jéenechah, sacerdotewã ï maáta, jwiít judíowã jwí maáta biícdih míic wáacnit, Jesúsdiñ ï mawat tútatat pínahdih ït míic wéhenap wut jï.

² Pánih míic wéhe péanit, Jesúsdiñ chéonit, Maáh Pilato pebhna ït wahap wut jï. Pilato Romano maáta ï maáh waadáni jumna, jwíih baácdih moondíh wutni ã jumap jï.

Judas Iscariote ã wunat

³ Judas, Jesúsdiñ eníhcannitdih duó wáinijiboó, caandíh ï mao yohat pínahdih jéihnit, búdí ãt jígahap wut jï. Pánih jígahnit, ï jíib wáhniji treinta júdnadih sacerdotewã ï maáta, jwí maátadihbut ãt jwúbaihip wut yah jï.

⁴ Pánih jwúbaihnit, nin pah queétdih ãt niijíp wut yah jï:

—Weém wã táí chãjcap be. Yeebdíh wã duó wáiniboó yoobópdi yéej chãjcanni át jumap taga, át niijíp wut jĩ.

—Meemjéh tigaá páant mat náahap taga. Pánihna, jwĩh pínah nihcan, míh pínahjeh caá, ít niij jepahap wut jĩ.

⁵ Páant ĩ niijíchah joinít, Judasboó ĩ wũhni júdnadih Dioíh muúboó át yoh waadá bojop wut jĩ. Pánih yoh waadá péanit, biáboó bejnit, át míc jōp wái wunap wut jĩ.

⁶ Páant ã yoh waadá bojniji júdnadih ubnit, nin pah sacerdotewã ĩ maáta ít míc niijíp wut jĩ:

—Nin júdna, cáacdi mawat náahna, jwĩ jíib wũhni beé. Páant ã jumachah, Dioíh muúboó jwĩ jéh jwejcan caá, ít niijíp wut jĩ.

⁷ Páant niij míc wéhe péa, bac bejnit, wáam dah chãjniíh bainí baácdih ít jíib chãjap wut jĩ, biámant moón caán tútchina jib junít ĩ wunachah, ĩ yohat pínah niijná.

⁸ Páant ĩ chãjachah, caán baácdih “Meép jumni baác”, jwiít jwĩpĩ niijná caá.*

⁹ Páant ã yapat pínahdih Dios naáwátdih naóh yapanit Jeremíaswã nin pah ít niij daacáp tajĩ: “Judíowã ĩ maáta caandíh ĩ mawat pínah jíib treinta platajĩh ĩ chãjniiji júdnajeh ã jumap jĩ.

¹⁰ Pánihna, caán jíibjĩh wáam dah chãjniíh baácdih Dios weemdíh ã wutat pah ít jíib chãjap tajĩ”, ít niij daacáp tajĩ.*

*Maáh Pilato Jesúsdih ã úbh joyát
(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.22-28)*

* **27:8** Hch 1.18-19   * **27:10** Zac 11.12-13

11 Páant ã chãjat pónih, sacerdotewã Jesúsdiã ã ãb jãibínachah ennit, Maáh Pilato caandíh nin pah át niíj ãábh joyóp wut jĩ:

—¿Meém yoobópdiã judíowã ã maáh niít? át niíjíp wut jĩ.

—**Ma niíját pah tigaá**, Jesús át niíj jepahap wut jĩ.

12 Obohjeéhtih, sacerdotewã ã maáta, jwĩ maáta biícdiã caandíh ã jwãábh naóh yacachah joiná yuhna, Jesús queétdiã át jepahcap wut jĩ.

13 Páant ã jepahcah enna, Pilatoboó Jesúsdiã nin pah át niíjíp wut jĩ:

—Páant meemdíh ã niíj naóh yacachah, joiná yuhna, ¿queétdiã ma jéih jepahcan niít? át niíjíp wut jĩ.

14 Páant ã niíjíchah joiná yuhna, dedé ã naóh yacatdiã Jesús át jepahcap wut jĩ. Páant ã jepahcah ennit, Maáh Pilato búdí át joí wáhi bejep wut jĩ.

Jesúsdiã ã mao yohat tútat

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

15 Pascua jummat pah Maáh Pilato biíc cãac nemat mãúboó jumni, cãacwã ã bacaat túatnidiã ãpĩ bacanap wut jĩ.

16 Caán láa búdí yéej chãjni, chah wút yáani, Barrabás wút jumni, nemat mãúboó át jumap wut jĩ.

17 Pánihna, dawá cãacwã ã pebhna ã jãibínachah enna, Pilato queétdiã nin pah át niíj ãábh joyóp wut jĩ:

—¿Deddiã tigaá yeebdíh wã baca wũh bií? ¿Barrabásdiã ñi náah niít? ¿Jesús, Dios ã wahni Cristo ã niíjnidiã niít ñi náahap? át niíjíp wut jĩ.

18 Dawá cǎacwǎ Jesúsdih ĩ weñechah, sacerdotewǎ ĩ maátaboó caandíh tǔbit íjna, caandíh ĩt mawat tǔtǔp wǔt jǐ. Pánihatdih jéihnit, Pilato cǎacwǎdih páant át wǔbh joyóp wǔt jǐ.

19 Pilato peéh chǎjat pínahdih naóhni chúdatdih ã chúdat pónih, ãjeéh bóli papélah núojǐh caandíh nin pah mit niúj daác wahap wǔt yǔh jǐ: “Bǔh chei oo júmna, caandíh bádí úum náah jumnidih wǎ oo júmǔp be. Caánboó yéej chǎjcani caá. Pánihna, ma mawat tǔtǔca bojoó”, mit niújíp wǔt jǐ.

20 Cǎacwǎ Jesúsdih ĩ náahachah yǔhna, sacerdotewǎ ĩ maáta Barrabásdih bacaat tǔtǔnit, Jesúsboodíh ã mao yohat tǔtǔtat pínah niújna, queédih ĩt jac wǔtǔp wǔt jǐ.

21 Túttimah, cǎacwǎdih Pilato nin pah át jwǔb niúj wǔbh joyóp wǔt jǐ:

—¿Dedih tigaá wǎ bacaat pínahdih ñi náah? át niújíp wǔt jǐ.

—¿Barrabásdih ma bacaat tǔtǔtǔ! cǎacwǎ ĩt niúj jepahap wǔt jǐ.

22 —¿Páant ñi niújíchah, Jesús Dios ã wahní Cristo ñi niújnídih ded pah tigaá wǎ chǎjbi? át niújíp wǔt jǐ.

—¿Caandíh cruzboó péoh dodhnit, ma mao yohat tǔtǔtǔ! nihat ĩt niúj jepahap wǔt jǐ.

23 —¿Dépanihna? ¿Dedé tibeé ã yéejatji? át niújíp wǔt jǐ.

—¿Caandíh cruzboó péoh dodhnit, ma mao yohat tǔtǔtǔ! chah ĩt niúj ñaacáp wǔt jǐ.

24 Páant ĩ niúj ñaacáchah joinít, queédih jéih yap yohcan, chah ĩ íjatdihbǔt enna, mah pamapdih ǔbnit, nihat ĩ enechah, át téih chocop wǔt jǐ. Pánih

téih chocnajeh, queétdih nin pah Pilato ät niijíp wut jĩ:

—Nin newédih yeebjéh tigaá ñi mawat túutap. Páant ñi wutat jíib yeebdíhjah peéh chājat ā jum̄u naáh. Weémboodíh peéh chājat ā wihcan niít, cāacwādih ät niijíp wut jĩ.*

²⁵ —¡Caandíh mawat jíib jwiít dih, jwĩ j̄imenádihbut caán peéh chājat ā jum̄u naáh! nihat cāacwā ãt niijíp wut jĩ.

²⁶ Páant ã niiját túttimah, ã wutat pah Barrabásdih ät bacaat túutap wut jĩ. Obohjeéhtih, Jesúsboodíh äih soldadowādih ät ub bejat túutap wut jĩ, caandíh p̄init, cruzboó péoh dodhnit, ã mao yohat pínah niijná.

Soldadowā Jesús dih yeejép ã deoh naáwát

²⁷ Páni h ub bejnit, Pilatoíh m̄ú díitna Jesús dih ãt ub waad béjep wut jĩ. Páni h ub waad béjnit, caanjíh wapnit soldadowā Jesús pebh ãt ñuh p̄uda bojop wut jĩ.

²⁸ Páni h ñuhna, Jesús íh yégueh jih bóo chóodih too dugnit, maáh ã d̄wát pah jígo hni d̄uni chóodih caandíh ãt yacap wut jĩ.

²⁹ Maáh ã d̄wát júdu pah chājnit, óot pihdih péeb wao péanit, Jesús íh wao dáhdih ãt yacap wut jĩ. Maáh ã wēpat pah ã jútat pínah máa doóbhdih äih jéihyepmant bóo téihyajíh ãt tewat túutap wut jĩ. Páni h chāj péanit, maáhdih íp̄i chājat pah ã pebh ãt bódicha caj yoh ñajap wut jĩ. Páni h bódicha caj yoh ñajnit, nin pah caandíh ãt niij dehwep wut jĩ:

—¡Ma tái jum̄ú, judíowā ã maáh! ãt niijíp wut jĩ.

---

* 27:24 Dt 21.6-9

30 Páant niij deoh, caandíh coí jãhana, ã bíbohni máa doóbhdih jwáub ubnit, caán doóbhjĩh ãih wao dáhdih dawá láa ít puñap wut jĩ.

31 Pánih deoh naóh péa, ĩ yacniji yéguehdih tóo dugnit, ãih yéguehdihjeh ít jwáub yacap wut jĩ, páant mantih. Pánih yac péa, cruzboó péoh dodhnit, mao yohat túut niijná, caandíh ít ab bac bejep wut jĩ.

*Jesúsdih cruzboó péoh dodhnit, ĩ mawat
(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)*

32 ĩ mao yohat pínah jeéboó ab bejna, Simón, Cirene baácđih bóodih ít jwãáap wut jĩ. Pánih jwãáhñit, caandíh Jesúh cruzdih ít bewat túutap wut jĩ.

33 Pánih bejnit, Gólgota wut jamapna ít juibínap wut jĩ. “Gólgota”, niijná, “Waó iidíp jeé”, niijná ít chãjap wut jĩ.

34 Pánih caanná juibínit, bijnijĩh widnit, ĩ ab bejni jiwá iguĩh macđih Jesúsdih ít tóihyop wut yuh jĩ. Obohjeéhtih, bainí déeb joinítjeh, át babhcap wut jĩ.

35 Caandíh cruzboó ít péoh dodhdop wut jĩ. Pánih péoh dodh péanit, ãih yégueh chóojidih “¿Deĩh tigaá ã jumbi?” míc niijnít, tíhwat júđunabitjĩh ít yoh tíhwp wut jĩ.*

36 Pánih chãj péanit, pãi chãudnit, caandíh ít wapap wut jĩ, bita caandíh ĩ ab bejcat pínah niijná.

37 “JESÚS JUDÍOWÃ ĩ MAÁH CAÁ”, bita ĩ niij daácniiji naadĩh Jesús wao cháh cruzdih soldadowã ít nah péoh búadhdap wut jĩ.

38 Chénewã nũmnítđihbat mao yohat túut niijná, biĩh cruznadih Jesús pebh ít péoh dodhdop wut

---

* 27:35 Sal 22.18

jĩ. Biíc dih ã jéihyepmant bóo bawámant, biíhdih ã wáyámant bóo bawámant péoh dodhnit, queét tac yoób Jesúsdih ít péoh dodhdop wut jĩ.

³⁹⁻⁴⁰ Cruz pebh en yap bejnit, Jesúsdih nin pah yeejép ít niíj deoh naáwáp wut jĩ:

—¡Eneéh buca! ¿Dioíh muedíh yohnit, biíc peihcanni yeó jáap túttimah, meém caán muedíh jwúub chãjni pínah niít? Pánihni jumna, Dios wúuh yoobát jumna, wancat túut niijná, caán ã péoh dodhdopmant meemjéh ma dei júuwú, ít niijíp wut jĩ.*

⁴¹ Sacerdotewã ã maáta, Moisés ã wutajjidih bohénit, jwí maátabut biíc yoobó ít deoh naáwáp wut jĩ.

⁴² —Bitadih táí teo wáacni jumna yuhna, caanjéh ã jéih míic teo wáaccan caá. ‘Judíowã ã maáh caá’, niijná, caán míicjeh ã dei júuwúchah enna, caandíh jwí jepahbipna caá.

⁴³ ‘Weém Dios wúuh caá. Caandíh wã táí jenah joiná caá’, ã niiját jíib, Dios caandíh oina, ã táí ubu naáh, ít niijíp wut jĩ.*

⁴⁴ ãjeéh ã péoh dodhnit numnítbut biíc yoobó caandíh ít deoh naáwáp wut jĩ.

Jesús ã wunat

(Mr 15.33-41; Lc 8.2-3; 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Jesús cruzboó ã péoh dodhni ã ñuhuchah, yeó jáap tac yoób ã dwpúáh bejep jĩ. Nihat baác dwpúniji, biíc peihcanni horas túttimah, ã jwúub baáb jwúub bejep jĩ, páant muntih.

* ^{27:39-40} Sal 22.7; 109.25; Mt 26.61; Jn 2.19   * ^{27:43} Sal 22.8

46 Páant ã jwúb baabát pínah jãtihbit, Jesús nin pah ãt wêp niij ñaacáp wut jĩ: “**Elí, Elí, ¿lemá sabac-tani?**” niijná, “¿Wíih Dios, wíih Dios, dépanih tigaá weemdih ma éemp bej?” Jesús ãt niij ñaacáp wut jĩ.*

47 Páant ã niijíchah joinít, biquína caanjĩh ñuhnit nin pah ãt míic niijíp wut jĩ:

—Dios naáwát dih naóh yapani Elíasjidih bidna caá ã chãjap, ãt niijíp wut jĩ.

48 Biíc ãjeéh jamni ñáo ñah bejnit, páab chuí déedih ubnit, bijni jiwá iguúh macdih báah, máa doóbh yapatdih chéó búudh, júut ñahanit, Jesús dih ãt wái nomat túutur wut yah jĩ.*

49 Obohjeéhtih, wái nomat túutnidih bita nin pah ãt niijíp wut jĩ:

—¡Á jamu naáh! Elíasji nindih teo wáacadih ã júúwúchah, jwĩ en jwuh jĩh, ãt niijíp wut jĩ.

50 Páant ã niiját túttimah, tubit ñaacnit, Jesús ãt wunah bejep wut jĩ.

51 Páant ã wunuchahjeh, Dioíh muú díitboó ã jãh yaíhni búdí wúupni chóo yeo dei bejna, chéne chóo pah ãt chãwáp wut jĩ. Pánihat pónih, baác búdí méména, jee dáhna ãt pah bejep wut jĩ.*

52 Pánihichah, cáacwáih bácahjidih ã yohopji jeeboó ã búuh bejchah, Dios dih jepahnitji jwúb boo pud júóh nit, dawá ãt bacap wut jĩ.

53 Pánihna, Jesús ã boo pud júúwát túttimah, Jerusalén tútchina ã jwúb waad béjchah, dawá queédih ãt enep wut jĩ.

---

* 27:46 Sal 22.1   * 27:48 Sal 69.21   * 27:51 Ex 26.31-32; 2Cr 3.14

54 Páant baác méméatdih nihat biíh ã yapachah enna, Jesúsdiw wapnit soldadowã ï maáh, ãjeéh jumnitbut bádí úmmit, nin pah ït míic niijíp wut jĩ:

—¡Yoobópdih nin Dios wũúh tigaá át jumup! ït niijíp wut jĩ.

55 Chibít yuúpbít dawá yaádhbut ït en ñuhup wut jĩ. Queét yaádh jwiít biícđih Galileamant jũóhñit, Jesúsdiw teo wáacnitji ït jumup wut jĩ.

56 Ìjeéh jumnit, Mágdala tútchidih bóli María, biíh wili Mariábut mit jumup wut jĩ. Caánt José, ã úud Santiago ï ïin mit jumup wut jĩ. Biíh wili Zebedeo ã weh ïin mit jumup wut jĩ. Queét biíc peihcannit yaádh ït jumup wut jĩ.*

Jesúh bácahjidih ã yohat

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

57 Jesús ã wunat túttimah, caan chéyeh tōo ñáh jũúwát pínah jãtíh, José, Arimatea tútchidih bóo, Jesúsdiw jepahni, ãih bácahjidih ub deyanit, yohat túut niijná, cruzboó át juibínáp wut jĩ.

58 Caanjíh jumniiji Pilatodih uúbúđih át bejep wut jĩ. Páant ã uúbúchah joinít, Jesúh bácahjidih Pilato ãih soldadowãđih caandíh át wũhat túutup wut jĩ.

59 Páant ã jepahachah joinít, José cruz jumapna jwúub juibínit, Jesúh bácahjidih ub deya, lino wut jumni quei wíhcanni yégueh chóojíh át pinip wut jĩ.

60 José ã wunuchah, caandíh ï yohat pínah jeé íitđih átát baadát túutup wut jĩ. Caán íitđihjeh Jesúh bácahjidih át yohop wut jĩ. Páant ã yohat túttimah, caandíh nemat túut niijná, caán íitđih waadápboó

---

* 27:56 Lc 8.2-3

búdí jeé júduh tóo pūtú bejnit, caán ítdih ãt nemep wut jĩ. Pánih nem péanit, ãih muná ãt jwúb bejep wut jĩ.

⁶¹ Páant ã chãjachah, Mágdala tútchidih bóli María, biih Mariábut caandih ã yohatji jeé íit pebh ít en chúdup wut jĩ.

Jesúh bácahjidih ã yohniji ítdih soldadowã í wapat

⁶² ã wunniiji yeó jáap, chooát yeó jáap pínah jwĩpĩ ámohni yeó jáap ã jumap jĩ. Túttimah bóo yeó jáapdih sacerdotewã í maáta, fariseowábut Maáh Pilato pebhna bejnit, nin pah ít niij úbup wut jĩ:

⁶³ —Maá, caán yeeniboó jwĩjeéh jum jwuhna, ‘Wunna, biíc peihcanni yeó jáap túttimah wã jwúb boo pud júhbiḡna caá’, ã niijátjidih jwĩ náhnina caá.*

⁶⁴ Pánihna, caandih í yohopji jeé ítdih biíc peihcanni yeó jáapna ã nematdih míih soldadowãdih ma túi wapat túutú, ã bohénit ãih bácahjidih í numcát pínah niijná. Pánih numnít, cáacwãdih ã boo pud júwãtdih íta naóh tagaá. Pánih naóhna, Jesús ã jwíh yeeatji chah í pée yee naáwát áta jum tagaá, Pilatodih ít niijp wut jĩ.

⁶⁵ Páant í niijíchah joinít, Pilato nin pah ãt niij jepahap wut jĩ:

—Biquína soldadowãdih numah bejnit, yeebjéh ñi jéihyat pah caán ítdih nemnit, queétdih ñi túi wapat túutú, Pilato ãt niijp wut jĩ.

⁶⁶ Páant ã niijíchah joinít, soldadowãdih numah bej, caán ítdih José ã nemniji jeé júduh bũjcán

* **27:63** Mt 16.21; 17.23; 20.19; Mr 8.31; 9.31; 10.33-34; Lc 9.22; 18.31-33

nah chéonit, soldadowãdih ït wapat túttup wut jĩ. Pánih chãj péanit, queét maáta ït jwúub bejep wut jĩ.

28

*Jesús ã boo pud jũúwát
(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)*

¹ Jwiít judíowã jwĩ chooát yeó jáap túttimah bóo yeó jáap ã baáb jéenechah, Mágdala tútchidih bóli María, biíh wili Mariabut Jesúih bácahdih José ã yohopji jeé íitboó enedih ït bejep wut jĩ.

² Páant caanná ï juibínachah, Dioíh ángel jeámant ã dei jũúwúchah, baác búdí ãt méménap wut jĩ. Pánih dei jóohnit, José ã nemniji jeé júdudih pútá dodhnit, caanjĩh ãt chúudup wut jĩ.

³ Caán ángel wedóát pah jígozni ã jumuchah, ãih yéguehbut túi yeh iigni ãt jumup wut jĩ.

⁴ Pánihna, caandíh enna, caán jeé íitdih wapnit soldadowã búdí úumna, méménit, wannit pah ït buug ñájap wut jĩ.

⁵ Caanjĩh chúudni ángel queét yaáhdih nin pah ãt niijíp wut jĩ:

—¡Ñi úumca bojóo! Cruzboó ï péoh dodh mao yohniji Jesúsdih ñi bidatdih wã jéihna caá.

⁶ Obohjeéhtih, ninjĩh ã wihcan caá. ã niijátji pah jáantjeh ã boo pud jũúwúp be. ã lajapjiboó ñi en jũúwá.

⁷ Caandíh en péanit, waícanjeh ã bohénitjidih nin pah ñi niij naóhbi jwuhúú: ‘Jesús ãt boo pud jũúwúp tabeé. Galilea baácna yeebdíh waóh bej páina caá ã chãjap. Caanná bejnit, caandíh ñi enbipna caá’,

queétdih ñi niijí. Páant beé yeebdíh niij naáwádih wā jūwúp be, ángel queét yaáhdhíh át niijíp wut jī.

⁸ Páant ā niijíchah joinít, queét yaádh yohopji jeé ítmant ít ñáo jwúb bejep wut jī. Pánih ñáo jwúb bejnit, úamna yuhna, búdí wēinit, ā bohénitjidih naáwádih ít bejep wut jī.

⁹ Páant ī bejchah, Jesús jwuh queét yaáhdhíh át jígohop wut jī.

—¿Ñi jūóhca beé? át niijíp wut jī.

Páant ā niijíchah joinít, āih jícha pebh páah yoh ñajnit, āih wúudih pin teonit, caandíh ít weñep wut jī.

¹⁰ Páant ī chājachah enna, queét yaáhdhíh nin pah át niijíp wut jī:

—Ñi úamca bojoó. Wā úudwā panihnitdih nin pah ñi niij naóhbi jwuhú: ‘Waícanjeh nin tútchimant bacnit, Galilea baácna ñi bejeé. Caánboó Jesúsdiñi ñi jwāáhbipna caá’, queétdih ñi niijí, Jesús át niijíp wut jī.

Wapnit soldadowā ded pah ī yapatjidih ī naáwát

¹¹ Queét yaádh tútchina ī jwúb bejat pónih, biquína caán ítdih wapnit soldadowāboó sacerdotewā ī maáta pebhna ít bejep wut jī. Í pebhna juibínit, ded pah ī yapatjidih queétdih ít naáwáp wut jī.

¹² Páant ī naáwáchah joinít, caán ā yapatjidih míc wéheat túut niijná, jwí déewā maátadihbut ít míc wáacat túutur wut jī. Pánih míc wéhe péanit, queét soldadowādiñi búdí ít jíib chājap wut jī, ded pah ā yapatjidih yoobópdiñi ī naóhcat pínah niijná.

¹³ Pánih jíib chājnit, nin pah queétdih ít niij wutur wut jī:

—Bitadiah nin pah ñi niijí: ‘Chei jwĩ ãwat pónih, ã bohénitjiboó jũóhñit, ãih bácahjidih ít nũũmáp tabe’, ñi niijí.

14 Páant ã yapatji doonádih Maáh Pilato ã joyóchah, jwiítboó caandíh jwĩ ámoh naóhbipna caá, yeebdíh ã peéh chãjcat pínah niijná, soldadowãdih ít niijíp wat jĩ.

15 Páant ã niijíchah joinít, ã jíb chãjatdih ãbnit, ã niijátji pah soldadowã ít naóh peetép wat jĩ. Páant ã niij naáwáchah joinítji, bũũ láabut páantjeh nihat jwĩ déewã ã yee naáwátjidih ãpĩ jenah joiná yah caá.

Jesús ã bohénitjidih ã pée watat

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

16 Queét yaádh tútchina juibínit, Jesús ã niiját tútatji pah jwiít ã bohénitjidih ã naóh yapanap jĩ. Páant ã naóh yapanachah joinít, jwiít once ã bohénitji Galilea baácna bejnit, Jesús jwiítidih ã bejat tútniji jeená jwĩ juibínap jĩ.*

17 Pánih caanná juibínit, Jesúsdih ennit, Dios wũũh ã jamatdih jéihna, caandíh jwĩ weñep jĩ. Obohjeéhtih, biquína jwĩjeéh jamnit “¿Yoobópdih Jesússeh niít?” ít niij jenah joi jwũhup tajĩ.

18 Jwĩ pebh jainít, Jesús nin pah jwiítidih ã niijíp jĩ:

—Nihat wēpatdih wã íp weemdíh ã wũhup be. Páant ã wēpat wũhni jamna, nihat jeáboó jamnit, nihat nin baácboó jamnitdihbut watni wã jamna caá.

19 Pánih wēpni jamna, nin pah yeebdíh wã naóhna caá: Wĩih túini doonádih nihat baácdih moondíh ñi túi naáwá, jepahnit, weemdíh ã túi

* 28:16 Mt 26.32; Mr 14.28

péeat pínah niijná. Páant ã jepahachah ennit, wã lip ã wēpatjĩh, wã wēpatjĩh, Túini Espíritu ã wēpatjĩhbut queétdih ñi daabánaa.*

²⁰ Páant ñi daabánitdih ñi túi bohénaá, yeebdíh ni-hat wã wutajidih queétbody ã jepahat pínah niijná. Páant ñi chājachah, yeó jáap jumat pah púúú péeni yeó jáapna páantjeh ñijeéh wã jambipna caá. Páant wã naáwátdih ñi túi náhninaá, Jesús jwiítdih ã niijíp jĩ.

Páant bóojeh tigaá weém Mateo wã daacát.

---

* **28:19** Hch 1.8

Dios ã jáap naáwát tólih New Testament in Cacua

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cacua

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cacua

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
34c9543b-57a6-5290-ab7b-4fa15529a7e2